

მოქალაქის გზამკვლევი 2021

სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონი

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო
თბილისი, 2021 წელი

სარჩევი

გზამკვლევის შესახებ	1		
ოჯახის ბიუჯეტი	2	5. მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება	31
რას ნიშნავს ტერმინი „ბიუჯეტი“?	3	6. ინსტიტუციონალური განვითარება და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერა	32
საბიუჯეტო სისტემის სამართლებრივი საფუძვლები	4	7. იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა სახელმწიფო მხარდაჭერა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობა	33
სახელმწიფო ბიუჯეტი	4	8. კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი	34
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა	8	9. საერთაშორისო ურთიერთობები და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია	34
საბიუჯეტო პროცესი	9	10. სოფლის მეურნეობა	35
საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის ძირითადი პრინციპები	10	11. სასამართლო სისტემა	36
სახელმწიფო ბიუჯეტის მონაწილეთა პასუხისმგებლობა	11	12. გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების მართვა	36
ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD)	11	რამდენია 2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტი?	38
ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტის (BDD)		ახალი პოლიტიკის მიმართულებები	39
სტრუქტურა	13	დაგეგმილი ღონისძიებები	43
საბიუჯეტო პროცესის მოკლე აღწერა	14	ფისკალური პარამეტრების კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ზღვრებში დაბრუნების გეგმა	44
საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის აღწერა	15	ბიუჯეტის გამჭვირვალობა	45
ძირითადი ფისკალური წესები საქართველოში	19	ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრები	46
სახელმწიფო ბიუჯეტის სტრუქტურა	20	სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობები	48
2021 წლის ბიუჯეტის კანონის ზოგადი მიმოხილვა	24	სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების სტრუქტურა	49
სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები	25	სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები	49
1. ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	26	სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების სტრუქტურა	49
2. თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება	27	გადასახადები	50
3. რეგიონული განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი	28	გრანტები	50
4. განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება	29	სხვა შემოსავლები	51

არაფინანსური აქტივების კლება	51
ფინანსური აქტივების კლება	51
ვალდებულების ზრდა	51
სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები	52
გადასახდელების სტრუქტურა	53
სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები	54
ხარჯები	54
ხარჯების სტრუქტურა	55
არაფინანსური აქტივების ზრდა	56
ფინანსური აქტივების ზრდა	56
საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები	56
2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შემოსულობები, გადასახდელები და ნაშთის ცვლილება	57
2021 წლის ბიუჯეტის კანონით გათვალისწინებული პრიორიტეტული ღონისძიებების დაფინანსება	58
ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	58
განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება	59

რეგიონული განვითარება და ინფრასტრუქტურა	60
თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება	61
სამინისტროების მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტის ასიგნებების გადანაწილება	62
მხარჯავი დაწესებულებების და მათ მიერ განსახორციელებელი პროგრამების დაფინანსების მოცულობები - 2019-2021 წლები	63
2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ტრანსფერების მოცულობა შეადგენს 225.000.0 ათასი ლარს.	77
მუნიციპალიტეტის კუთვნილი დამატებული ღირებულების გადასახადის განაწილება	80
საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის ფუნქციონალური კლასიფიკაცია	82
რას ნიშნავს ეს ყველაფერი?	83
შენთვის როგორც მოქალაქისთვის?	83
რისი გაკეთება შეუძლიათ მოქალაქეებს?	84

გზამკვლევის შესახებ

სახელმწიფოს პრიორიტეტია საკუთარი მოსახლეობის დაცვა, მათი სოციალური ინტეგრირების ხელშეწყობა, თითოეული მოქალაქის ეკონომიკური სტაბილურობის და მსოფლიო ბაზრებზე კონკურენტუნარიანობის მიღწევა, ასევე მოქალაქეებისთვის იმის ახსნა თუ საიდან მოდის და სად მიდის თანხები სახელმწიფო ბიუჯეტში. აღნიშნულის განხორციელება შესაძლებელია მხოლოდ აქტიური მოქალაქეების მეშვეობით. სწორედ ამიტომ, ყოველწლიურად მზადდება მოქალაქის გზამკვლევი, რომლის დახმარებითაც შესაძლებელია საზოგადოების წევრები გახდნენ მეტად აქტიურნი.

გზამკვლევის მიზანია ფართო საზოგადოებისთვის იმ ძირითადი საკვანძო საკითხების მიწოდება, რომელსაც ითვალისწინებს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონი. გზამკვლევის მეშვეობით ყველა დაინტერესებული პირი გაიგებს თუ რას ნიშნავს ტერმინი ბიუჯეტი, რა კომპონენტებისგან შედგება საბიუჯეტო სისტემა, გაეცნობა საბიუჯეტო პროცესის საფეხურებს, საბიუჯეტო პროცესის წარმართვის სამართლებრივ საფუძვლებს, ბოლო წლებში საჯარო ფინანსების მართვაში განხორციელებულ რეფორმებს და მიღწეულ შედეგებს, წარმოდგენა შეექმნება 2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის

პრიორიტეტულ მიმართულებებზე, ასევე ბიუჯეტით დაგეგმილ ღონისძიებებზე სახელმწიფოს მიერ წლის განმავლობაში მისაღები შემოსულობების მოცულობის და დასახული მიზნების მისაღწევად გასაწევი ხარჯების თაობაზე.

2021 წლის საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის მოკლე სახელმძღვანელო, ბიუჯეტი და ბიუჯეტთან/საბიუჯეტო პროცესთან დაკავშირებული სხვა დამატებითი ინფორმაცია საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ოფიციალური ვებ-გვერდის¹ მეშვეობით.

¹ www.mof.ge

ოჯახის ბიუჯეტი

რა არის ბიუჯეტი? ეს არის იმის ცოდნა, თუ როგორ უნდა განკარგო შემოსავალი. ბიუჯეტის შედგენა სასარგებლოა, როგორც ცალკეული პირებისა და ოჯახებისათვის, ისე საქმიანი ადამიანებისა და მთავრობებისათვის.

ოჯახის ყველა წევრი უნდა მონაწილეობდეს ბიუჯეტის შედგენაში, რათა ყველა გრძნობდეს ვალდებულებას, მიჰყვეს შედგენილ გეგმას. ერთად შედგენილი ბიუჯეტი დაეხმარება ოჯახის თითოეულ წევრს, უკეთესად განკარგონ ოჯახის შემოსავალი.

მოთხოვნილებები და ხარჯები შემოსავლების პარალელურად იზრდება და როგორც წესი, ყოველთვის აჭარბებს მას. რეალურად ერთობლივი ბიუჯეტი გულისხმობს ფინანსების ისეთ მართვას, რომელიც მომავალზე ფიქრის შესაძლებლობას იძლევა.

ოჯახის ბიუჯეტის განსაზღვრისას განიხილება მოსალოდნელი შემოსავლები და ხარჯები, როგორცაა კვება, კომუნალური მომსახურება, ტრანსპორტირება, დასვენება, ოჯახის აუცილებელი გადასახადები, როგორცაა მაგალითად ბინის, მანქანის და სხვა სამომხმარებლო კრედიტის დაფარვა, ბანკის საპროცენტო შენატანები, აგრეთვე მსჯელობენ გარკვეული თანხის დაზოგვის შესაძლებლობაზეც. მნიშვნელოვანია შეფასდეს წლის განმავლობაში გასაწევი ხარჯები ოჯახის შემოსავლებთან მიმართებაში, თუ ოჯახის შემოსავალი არასაკმარისი აღმოჩნდა დაგეგმილი ხარჯების დასაფარავად, უნდა განისაზღვროს პრიორიტეტები ხარჯების შესამცირებლად ან განხილულ იქნეს შემოსავლების გაზრდის ალტერნატიული ვარიანტები, მაგალითად: ზედმეტი სამუშაო საათები, ახალ სამსახურში გადასვლა ან დამატებითი სამუშაოს მოძებნა. თუ ოჯახი თვლის, რომ მისი მდგომარეობა დროებითია, ან სურვილი აქვთ ახალი ბიზნესის დაწყების და არა აქვთ საკმარისი სახსრები, მაშინ მის წევრებს შეუძლიათ განიხილონ კრედიტის აღების ვარიანტიც, მაგრამ მის პარალელურად საჭიროა განიხილონ და მოიძიონ სესხის დაფარვის წყაროები.

თუ ოჯახის შემოსავალი აჭარბებს ყოველდღიურ ხარჯებს, შესაძლებელია დანაზოგის გაკეთება შორეული გეგმების განსახორციელებლად. ან მეორე მხრივ, ასეთი თანხები დაიხარჯოს არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე; მაგალითად, იყიდონ ახალი ავტომობილი, საყოფაცხოვრებო ტექნიკა ან გაიუმჯობესონ საცხოვრებელი პირობები.

ოჯახი რაღაც ფორმით სახელმწიფოს პატარა მოდელია და მთავრობის მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტის მომზადების პროცესიც ზოგიერთ შემთხვევაში ზემოთ აღწერილი პროცესის ანალოგიურად მიმდინარეობს. მთავრობა და პარლამენტი განსაზღვრავენ მთავრობის მოსალოდნელ შემოსავლებს, შემოსავლის წყაროებს და მოსალოდნელ ხარჯებს პროგრამების მიხედვით. მაგალითად თავდაცვის, საგარეო საქმეთა, სოციალური დაცვის, განათლების, კულტურის, სამართალდამცავი ორგანოების, რეგიონული ინფრასტრუქტურის, სოფლის მეურნეობის, გარემოს დაცვის და სხვა პროგრამების მიხედვით. ისეთ შემთხვევებში, როდესაც მოსალოდნელი შემოსავლები ხარჯებზე ნაკლებია, მთავრობა განიხილავს საგარეო ვალის აღების შესაძლებლობას გარკვეული პირობებით, თუ იგი ქვეყნისთვის მომგებიანი იქნება და მისი დაფარვის წყაროებიც შესაძლებელი.

რას ნიშნავს ტერმინი „ბიუჯეტი“?

ტერმინი „ბიუჯეტი“ მომდინარეობს ინგლისური სიტყვისგან „Budget“, რაც ტომარას ნიშნავს. როდესაც ინგლისის პარლამენტში მთავრობა თემთა პალატას ფულს სთხოვდა, ხაზინის კანცლერი ხსნიდა პორტფელს (ტომარას), სადაც სახელმწიფო შემოსავალ-გასავლის ხარჯთაღრიცხვის კანონპროექტი იდო. ამას უწოდებდნენ ბიუჯეტის გახსნას.

თანამედროვე გაგებით ბიუჯეტი არის განსაზღვრული პირის (ოჯახის, ბიზნესის, ორგანიზაციის, სახელმწიფოს და ა.შ.) შემოსავლებისა და გასავლების ჩამონათვალი, რომელიც განისაზღვრება კონკრეტული დროის პერიოდით, ჩვეულებრივ ერთი წლით. უფრო კონკრეტულად ბიუჯეტი შემოსავლებისა და ხარჯების ერთიანობას წარმოადგენს.

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის და გადასახდელის შესრულება ხდება სახელმწიფო ხაზინის სისტემის მეშვეობით. იგი სახელმწიფო ფინანსების ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტია. სახელმწიფო ფინანსები თავის მხრივ ქვეყნის ფინანსური სისტემის ძირითადი ნაწილია, რომელიც სახელმწიფოს ეკონომიკური, პოლიტიკური და სოციალური ფუნქციების განხორციელების ინსტრუმენტია.

საბიუჯეტო სისტემის სამართლებრივი საფუძვლები

საქართველოს კონსტიტუცია

„ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი

საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები

„ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“ საქართველოს ორგანული კანონი

ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების მიერ გამოცემული აქტები

სახელმწიფო ბიუჯეტი

სახელმწიფო ბიუჯეტი წარმოადგენს სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანეს ფინანსურ დოკუმენტს. იგი არის ყველა უწყების მიერ განსახორციელებელი პროგრამების, ქვეპროგრამების და ღონისძიებების ერთობლიობა. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტს ამტკიცებს საქართველოს პარლამენტი.

ბიუჯეტი არის გამჭვირვალე დაგეგმარება, რომლის დროსაც მთავრობა და მხარჯავი დაწესებულებები და საბიუჯეტო ორგანიზაციები აღწევენ ერთგვარ შეთანხმებას სახელმწიფო რესურსების განაწილებაზე სტრატეგიული პრიორიტეტების მიხედვით. საბიუჯეტო პროცესის დახვეწისა და ფორმულირების გაუმჯობესების ეტაპზე მნიშვნელოვანია აღნიშნული პროცესი

მოექცეს დადგენილ ფისკალურ ჩარჩოში და მოხდეს რესურსების ეფექტური განაწილება დასახული მიზნების მისაღწევად.

ბიუჯეტის მრავალმხრივი ფუნქცია გააჩნია, კერძოდ:

- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს ცენტრალური მთავრობების მიერ შემუშავებულ გეგმას, თუ როგორ მოიძიოს მთავრობამ სახსრები აღებული ვალდებულებების შესასრულებლად. რა სახის და მოცულობის თანხები უნდა იქნეს ამისათვის მობილიზებული სხვადასხვა სახის გადასახადებიდან, როგორიცაა დამატებული ღირებულების, აქციზის, მოგებისა და სხვა სახის გადასახადები.
- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს გეგმას, თუ როგორ უნდა დახარჯოს მთავრობამ მის მიერ მობილიზებული თანხები. რა ღონისძიებები უნდა იქნეს დაფინანსებული და როგორ უნდა განაწილდეს შემოსავლები სხვადასხვა სფეროებზე. კერძოდ, განათლებაზე, თავდაცვაზე, ჯანმრთელობაზე, სოციალურ დაცვასა და ა.შ. სხვა მიმართულებებზე.
- ❖ ბიუჯეტი განსაზღვრავს მთავრობის მიერ ასაღები სახელმწიფო ვალისა და სესხების ლიმიტებს. თუ ხარჯები აჭარბებს შემოსავლებს, მთავრობამ უნდა აიღოს გარკვეული ვალი, რათა დაფაროს მისი მოსახლეობისათვის გაწეული მომსახურების ხარჯები და გადაიხადოს გასული წლების ვალები.
- ❖ ბიუჯეტი გავლენას ახდენს ეროვნული ეკონომიკის განვითარებაზე. ზოგიერთი ხარჯი (როგორიცაა მაგალითად განათლებისა და მეცნიერების, აგრეთვე ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის) შესაძლებელია ზრდის პროდუქტიულობას, რაც მომავალში გამოიწვევს მოსახლეობის შემოსავლის ზრდასაც. მეორე მხრივ კი, გადასახადები ამცირებს მოსახლეობის შემოსავალს და მათ ნაკლებ სახარჯ ფულს უტოვებს. გამომდინარე აქედან, ბიუჯეტი (შემოსულობები და გადასახდელები) უნდა დაბალანსდეს ისე, რომ იგი იქცეს ქვეყნის განვითარების მძლავრ ბერკეტად.
- ❖ ბიუჯეტზე თავად ახდენენ გავლენას ეროვნული ეკონომიკური პროცესები. კერძოდ, მაღალი ეკონომიკური ზრდის პირობებში ბიზნესი უფრო აქტიურდება, იზრდება დასაქმების მოცულობა, შესაბამისად იზრდება როგორც მოქალაქეების, ასევე ქვეყნის ბიუჯეტის შემოსავალიც, განსაკუთრებით კი საგადასახადო შემოსავალი. ამ პირობებში მთავრობას საშუალება ეძლევა დააფინანსოს მეტი ღონისძიებები. ამასთან მცირდება ვალის აღების საჭიროება.
- ❖ ბიუჯეტი წარმოადგენს სტრატეგიულ დოკუმენტს. ამასთან, ბიუჯეტი მოიცავს ინფორმაციას გასულ წლებში მთავრობის მიერ მოზიდულ და დახარჯულ თანხებზე, ასევე მოიცავს საპროგნოზო ინფორმაციას თანხების მომავალში დახარჯვასთან დაკავშირებით.

ძირითადი ტერმინები:

ბიუჯეტი - საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკების და ადგილობრივი ხელისუფლებების ფუნქციებისა და ვალდებულებების შესრულების მიზნით მისაღები შემოსულობების, გასაწევი გადასახდელებისა და ნაშთის ცვლილების ერთობლიობა, რომელიც დამტკიცებულია საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების შესაბამისი ორგანოების მიერ.

პროგრამული ბიუჯეტი - ასიგნებები გამოიყოფა მხარჯავი დაწესებულებების და მათ მიერ განსახორციელებელი პროგრამების/ქვეპროგრამების მიხედვით. პროგრამული ბიუჯეტის ძირითადი პრინციპია სახელმწიფო სახსრების მიმართვა წინასწარ განსაზღვრული შედეგების მისაღწევად, რისი გათვალისწინებითაც პროგრამული ბიუჯეტი ხშირად შედეგებზე ორიენტირებული ბიუჯეტის სახელითაა მოხსენიებული; პროგრამული ბიუჯეტის მიზანია სახელმწიფო ხარჯების ეფექტურობის ამაღლება, სახელმწიფო სექტორის დაწესებულებების დაფინანსებისა და მათ მიერ მიღწეული შედეგების ურთიერთკავშირის გაძლიერება. გარდა მხარჯავი დაწესებულებების მიერ განსახორციელებელი პროგრამებისა და ქვეპროგრამებისა, საბიუჯეტო კოდექსით განსაზღვრულია საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები.²

პროგრამა - წარმოადგენს ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტების მიზნების მისაღწევად საბიუჯეტო ორგანიზაცი(ებ)ის მიერ განსახორციელებელ ღონისძიებათა ერთობლიობას, რომლებიც დაჯგუფებულია მსგავსი შინაარსის მიხედვით და ხორციელდება ერთი საბოლოო შედეგის მისაღწევად.

ქვეპროგრამა - წარმოადგენს მხარჯავი დაწესებულების პროგრამის ფარგლებში საბიუჯეტო ორგანიზაცი(ებ)ის მიერ გასატარებელ ღონისძიებათა ერთობლიობას.

პროფიციტი - თუ ბიუჯეტის დაგეგმილი შემოსავალი აჭარბებს გასავალ ნაწილს, მაშინ საუბრობენ საბიუჯეტო პროფიციტზე.

დეფიციტი - თუ ბიუჯეტის დაგეგმილი გასავალი აჭარბებს შემოსავალ ნაწილს, მაშინ საუბრობენ საბიუჯეტო დეფიციტზე.

მხარჯავი დაწესებულება - ბიუჯეტის პროგრამულ კლასიფიკაციაში პირველი თანრიგით გათვალისწინებული საბიუჯეტო ორგანიზაცია.

² საქართველოს კანონი „საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის“ შესახებ ადგენს თუ რა შეიძლება იყოს ამ ტიპის გადასახდელები, მათ შორის მოიაზრება საერეზერვო ფონდები და დადგენილია ლიმიტი სარეზერვო ფონდებისათვის (არაუმეტეს მთლიანი ბიუჯეტის 2%).

საბიუჯეტო ორგანიზაცია - მხარჯავი დაწესებულება ან/და ბიუჯეტით გათვალისწინებული პროგრამების/ქვეპროგრამების ფარგლებში თანხის განკარგვის უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაცია, რომელიც ახორციელებს საკუთარი ბიუჯეტის პროექტის მომზადებას, ბიუჯეტის შესრულებასა და ანგარიშგებას დადგენილი ნორმების, პროცედურების და წესების თანახმად.

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა

ბიუჯეტი არის სხვადასხვა დონის, რომელთა ერთიანობა ქმნის საბიუჯეტო სისტემას. საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა მოიცავს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტს, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური ერთეულების ბიუჯეტებსა და ადგილობრივ ბიუჯეტებს.

ამასთან, ფინანსური პოლიტიკის ფორმირებისას გამოიყენება ტერმინები „ნაერთი ბიუჯეტი“ და „სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტი“.

ნაერთი ბიუჯეტი აერთიანებს არსებულ ბიუჯეტებს და არ წარმოადგენს ნორმატიულ აქტს, შესაბამისად არ მტკიცდება საქართველოს პარლამენტის მიერ.

სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტი ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკების ერთიანი რესპუბლიკური და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ერთიანი მუნიციპალური ბიუჯეტების კონსოლიდირებული ბიუჯეტია, რომელიც არ მტკიცდება არცერთი ხელისუფლების წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ.

საბიუჯეტო პროცესი

სახელმწიფოს ქმედებას ბიუჯეტის ფორმირების, განხილვის, დამტკიცების, დაზუსტების, შესრულების, ანგარიშებისა და კონტროლის შესახებ ეწოდება საბიუჯეტო პროცესი.

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის ძირითადი პრინციპები

ყოვლისმომცველობა

ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის, გადასახდელის და ნაშთის ცვლილების სრულყოფილად ასახვა შესაბამის ბიუჯეტში

ანგარიშვალდებულება

ყველა მონაწილის პასუხისმგებლობა მის მიერ განხორციელებულ საქმიანობაზე და წარდგენილ ინფორმაციაზე

გამჭვირვალობა

წარმომადგენლობით ორგანოებში განხილვის პროცედურების საჯაროობა, ბიუჯეტის და მისი შესრულების ანგარიშების გამოქვეყნება, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა

დამოუკიდებლობა

ყველა დონის ბიუჯეტის დამოუკიდებლობა

ერთიანობა

ერთიანი კლასიფიკაციით, აღრიცხვის ერთიანი სისტემით, სახელმწიფო ფინანსური კონტროლის ერთიანი პირნციპებით ხელმძღვანელობა ყველა დონის ბიუჯეტისათვის

უნივერსალობა

ბიუჯეტის ყველა შემოსულობის მიმართვა საერთო გადასახდელების დასაფინანსებლად

კონსოლიდირება

სახელმწიფო ხაზინის ერთიანი ანგარიშის სისტემა

სახელმწიფო ბიუჯეტის მონაწილეთა პასუხისმგებლობა

- სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის მომზადებისთვის, ბიუჯეტის შესრულებისა და ანგარიშგებისთვის პასუხისმგებელია საქართველოს მთავრობა;
- სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის განხილვასა და დამტკიცებაზე და ბიუჯეტის კონტროლზე უფლებამოსილია საქართველოს პარლამენტი;
- სახელმწიფოს ერთიანი, საქართველოს ნაერთი და ცენტრალური ბიუჯეტებისათვის პასუხისმგებელია საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო;

ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD)

წლიური ბიუჯეტის პროექტის მომზადების პროცესი იწყება ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტზე (BDD) მუშაობით.

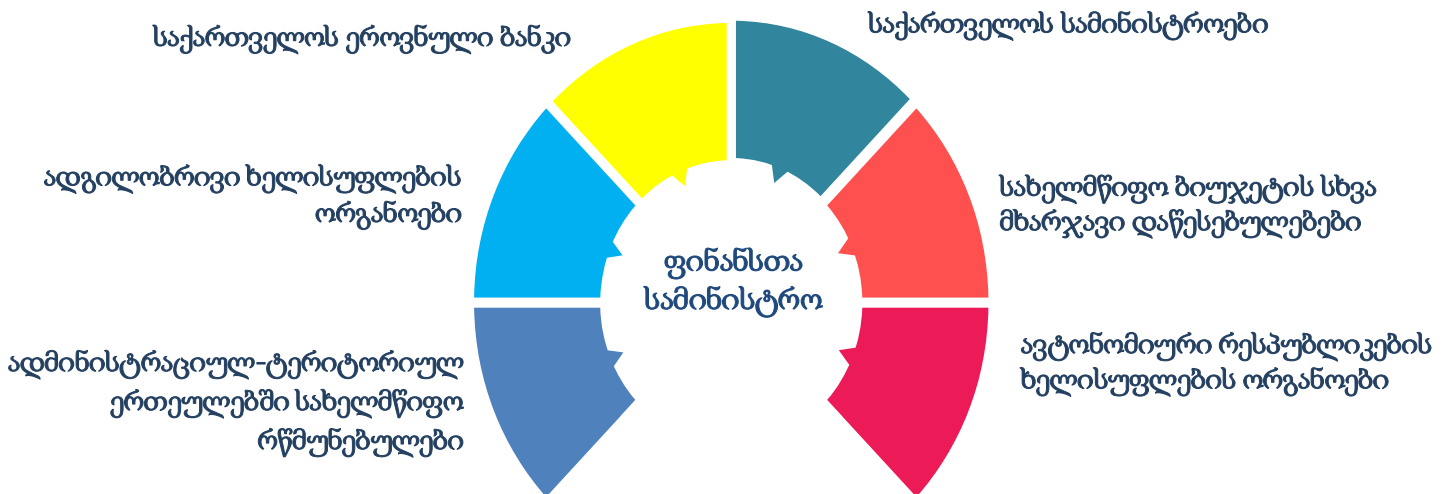
ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD) არის ქვეყნის განვითარების ძირითადი გეგმა, რომელიც ასახავს ინფორმაციას საშუალოვადიანი მაკროეკონომიკური და ფისკალური პროგნოზების შესახებ, ასევე ინფორმაციას საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების განვითარების ძირითადი მიმართულებების შესახებ.

დოკუმენტი მოიცავს 4 წლიან პერიოდს და ყოველწლიურად განახლებადი დოკუმენტია.

BDD დოკუმენტის მომზადებით იწყება ყოველწლიური ბიუჯეტის მომზადება. საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით განისაზღვრება ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტის შემუშავების ეტაპები, რა ინფორმაციას უნდა მოიცავდეს იგი და რა ვადებში ხდება საქართველოს მთავრობისა და პარლამენტისათვის მისი პირველადი, გადამუშავებული და საბოლოო ვარიანტების წარდგენა.

საქართველოს მთავრობა იწონებს ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის პირველად ვარიანტს დასაგეგმი საბიუჯეტო წლისა და +3 წლისათვის.

ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტის (BDD) შემუშავებაში მონაწილეობას იღებენ:

ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტის (BDD) სტრუქტურა ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტი (BDD) იწყება სამთავრობო პროგრამით³, რომლის საფუძველზეც მზადდება დოკუმენტი შემდეგი სტრუქტურით:

- ძირითადი საბიუჯეტო და მაკროეკონომიკური პარამეტრები (მშპ, ფასები, მთავრობის ვალი და სხვა) მომდევნო 4 წლისთვის
- გასული წლის ბიუჯეტის შესრულების მაჩვენებლები
- მიმდინარე წლის ბიუჯეტის საპროგნოზო მაჩვენებლები
- მიმდინარე წლის შემოსულობების შესრულება
- შემოსულობების პროგნოზი მომდევნო 4 წლისთვის
- დასაგეგმი წლებისათვის ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციების რიცხოვნობის და ასიგნებების ზღვრული მოცულობები, ასევე პროგრანების საორიენტაციო დაფინანსების მოცულობები
- მთავრობის პრიორიტეტების ფარგლებში მხარჯავი დაწესებულებების განსახორციელებელი პროგრამების აღწერა

³ იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ ახლადარჩეული პარლამენტის მიერ საქართველოს მთავრობის დამტკიცება და შესაბამისი პროგრამის მოწონება ჯერ არ დასრულებულა, მთავრობის პროგრამა ასახული იქნება ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტის საბოლოო ვერსიაში, რომელიც წარედგინება საქართველოს პარლამენტს, საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით დადგენილ ვადაში, 2021 წლის 31 იანვრამდე.

საბიუჯეტო პროცესის მოკლე აღწერა

- სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის მომზადების მიზნით, სამინისტროები აყალიბებენ მათ პრიორიტეტებს;
- მთავრობა პრიორიტეტებს და საბიუჯეტო პარამეტრებს უთანხმებს პარლამენტს;
- პარლამენტის შენიშვნების და წინადადებების გათვალისწინებით სამინისტროები ამტკიცებენ საშუალოვადიან პრიორიტეტებს და მათ განსახორციელებელ სტრატეგიებს;
- სამინისტროების პრიორიტეტების საფუძველზე მზადდება BDD დოკუმენტი, სადაც ასევე ასახულია მხარჯავი დაწესებულებების პროგრამების დაფინანსების სავარაუდო მოცულობები და სამინისტროების საბიუჯეტო ჭერები;
- BDD დოკუმენტის გათვალისწინებით მხარჯავი დაწესებულებები ავსებენ საბიუჯეტო განაცხადებს; საბიუჯეტო განაცხადების საფუძველზე ფინანსთა სამინისტრო ამზადებს სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტს;
- საქართველოს მთავრობა წარუდგენს ბიუჯეტის პროექტს საქართველოს პარლამენტს, რომელიც განხილვების შემდგომ ამტკიცების წლიური ბიუჯეტის შესახებ კანონს.

1. სამინისტროების მიერ პრიორიტეტების ჩამოყალიბება
2. პრიორიტეტების და საბიუჯეტო პარამეტრების პარლამენტთან შეთანხმება
3. სამინისტროების მიერ სამოქმედო გეგმების დამტკიცება
4. BDD დოკუმენტის მომზადება და ჭერების დამტკიცება
5. საბიუჯეტო განაცხადების შევსება
6. ბიუჯეტის პროექტის მომზადება

საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის აღწერა

საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმა დაიწყო 2004 წლიდან, რომელიც გულისხმობდა ხარჯების საშუალოვადიანი დაგეგმვის შემოღებას, საბიუჯეტო პროცესის ზოგად გაუმჯობესებას, საბიუჯეტო კლასიფიკაციის თანხვედრას საერთაშორისო სტანდარტებთან GFSM 2001 ყველა დონის ბიუჯეტისათვის და პროგრამულ ბიუჯეტზე გადასვლას.

საქართველომ შეიმუშავა საკანონმდებლო ბაზა, რომელიც უზრუნველყოფს ჯანსაღი საბიუჯეტო სისტემის არსებობას. საბიუჯეტო პროცესთან დაკავშირებით ბოლო პერიოდში მიღებული ახალი რეგულაციების ასახვა მოხდა ახალ საბიუჯეტო კოდექსში, რომელიც დამტკიცდა 2009 წელს და 2010 წლიდან მოქმედებს. შედეგად, სახელმწიფო, ავტონომიურ და ადგილობრივ დონეზე ბიუჯეტირების სისტემის ყველა საკანონმდებლო აქტი ერთ კანონში გაერთიანდა, გაუმჯობესდა ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი (BDD), დაინერგა პროგრამული ბიუჯეტი ცენტრალური მთავრობის, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტებისთვის, პარლამენტმა დაამტკიცა ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ ორგანული კანონი, რომელიც ძალაშია 2014 წლიდან. ის განსაზღვრავს ფისკალური დისციპლინის წესებს საჯარო ფინანსების მართვისთვის, ასევე, შესასრულებლად სავალდებულო ფისკალურ წესებს და გამონაკლისებს.

ზემოხსენებული კანონების საფუძველზე საქართველოს საჯარო ფინანსების მართვა ხორციელდება რამდენიმე კანონქვემდებარე აქტით, რომელთაგან აღსანიშნავია: ფინანსთა

მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული საბიუჯეტო კლასიფიკაცია, რომელიც საერთაშორისო სავალუტო ფონდის საჯარო სექტორში ფინანსური სტატისტიკის 2014 წლის სახელმძღვანელოს ეფუძნება, ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგია და მთავრობის დადგენილებით და ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული საინვესტიციო პროექტების მართვის გზამკვლევი და მეთოდოლოგია და სხვა.

განვითარდა ელექტრონული სისტემები (ePFMs) მთლიანად ჰარმონიზებული ელექტრონული ბიუჯეტებისა (eBudget) და სახაზინო (eTreasury) სისტემებთან. საჯარო ფინანსების მართვის ინტეგრირებული, ინტერნეტზე დაფუძნებული, ელექტრონული სისტემის შექმნა და დანერგვა ერთ-ერთი უდიდესი წარმატებაა ქვეყნის საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის ფარგლებში. ამჟამად მას დაახლოებით 4,500 შიდა მომხმარებელი ჰყავს.

ცენტრალური მთავრობის საბიუჯეტო პროცესის და პროცედურების პარალელურად განვითარდა ადგილობრივი თვითმმართველობის საბიუჯეტო პროცესი და პროცედურები და ჩამოყალიბდა სრულყოფილი და კარგად დანერგილი სისტემა, რამაც ხელი შეუწყო ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების eTreasury-ს სისტემაში ჩართვას.

გაუმჯობესდა ბიუჯეტის საშუალოვადიანი დაგეგმვა. გაძლიერდა კავშირები მთავრობის პროგრამის მომცველ დოკუმენტებს შორის, საშუალოვადიან ფისკალურ ჩარჩოს, დარგობრივი სამინისტროების ინდივიდუალურ საშუალოვადიან სამოქმედო გეგმებსა და პარლამენტის მიერ დამტკიცებულ წლიურ სახელმწიფო ბიუჯეტს შორის. **2012 წლიდან დაინერგა პროგრამული ბიუჯეტირება და შედეგებზე ორიენტირებული ბიუჯეტირება.** შედეგებზე ორიენტირებული ბიუჯეტირების დანერგვა საჭიროებს დამატებით სამუშაოს და მოიაზრება რეფორმის დღის წესრიგში. **PEFA** (ხარჯებისა და ფინანსური ანგარიშვალდებულებების შეფასება) არის საჯარო ფინანსების მართვის შეფასების ინსტრუმენტი. შეფასების მეთოდოლოგია ითვალისწინებს საჯარო ფინანსების მართვის შესრულების საფუძვლიან, თანმიმდევრულ და მტკიცებულებებზე დაფუძნებულ ანალიზს დროის კონკრეტულ მონაკვეთში. აღნიშნული მეთოდოლოგია მოიცავს 31 ინდიკატორს, რომლის მიხედვით შესაძლებელია ბიუჯეტის სანდოობის, საჯარო ფინანსების გამჭვირვალობის, აქტივებისა და ვალდებულებების მართვის, პოლიტიკაზე დაფუძნებული სტრატეგისა და ბიუჯეტირების, ბიუჯეტის აღსრულების პროგნოზირებისა და კონტროლის, აღრიცხვისა და ანგარიშგების, ასევე გარე ანალიზისა და აუდიტის სისტემების შეფასება. მიღებული შეფასება და ანგარიში საშუალებას აძლევს ყველა დაინტერესებულ პირს წარმოდგენა შეექმნას ქვეყნის საჯარო ფინანსების მართვის ძლიერი და სუსტი მხარეების შესახებ. **PEFA-ს 2017 წლის** შეფასებით საქართველომ შეძლო 2012 წელს გამოვლენილი ხარვეზების აღმოფხვრის გზით მნიშვნელოვანი წინსვლისათვის მიეღწია. განხორციელდა მთელი რიგი ღონისძიებები საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ. მათ შორის, 2015 წელს განახლდა პროგრამული ბიუჯეტის მეთოდოლოგია, რამაც ხელი შეუწყო დარგობრივი, სექტორული და სხვა ტიპის სტრატეგიებისა და სამოქმედო გეგმების შემუშავებისას როგორც შინაარსობრივი, ისე პროცედურული საკითხების დარეგულირებას. 2018 წელს განახლდა პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგიის განახლდა ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისთვის და მნიშვნელოვნად დაიხვეწა მათ მიერ საბიუჯეტო დოკუმენტაციის მომზადების ფორმატი და დარეგულირდა ამ დოკუმენტაციის მომზადების პროცესიც. განხორციელებული რეფორმების შედეგად **გაძლიერდა კავშირი ქვეყნის ძირითად მიმართულებებსა და ბიუჯეტს შორის.** ქვეყნის მასშტაბით მომზადებული დარგობრივი და სექტორული სამოქმედო გეგმები მოიცავს შესაბამის ხარჯთაღრიცხვებს და შეესაბამება წლიური ბიუჯეტის კანონსა და ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტით 4 წლიან პერიოდში განსაზღვრულ პარამეტრებს.

გატარებული რეფორმების შედეგად, ბიუჯეტის საერთაშორისო პარტნიორობის (The International Budget Partnership) მიერ გამოქვეყნებული „ბიუჯეტის გამჭვირვალობის კვლევა 2019“ (Open Budget Survey 2019) შედეგებით, საქართველომ 81 ქულით შეფასდა და კვლავ მე-5 ადგილს იკავებს მსოფლიოს 117 ქვეყანას შორის, რითაც საქართველო კვლავ მოექცა სრულიად გამჭვირვალე ქვეყნებს შორის.

მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა კაპიტალური ბიუჯეტირების

გაუმჯობესების მიმართულებით. ძალისხმევა ხმარდება როგორც კაპიტალურ ხარჯებზე საბიუჯეტო დოკუმენტაციის შინაარსობრივ დახვეწას, ისე ერთიანი მიდგომის დანერგვას საჯარო სექტორში ინვესტიციების საერთო ეფექტიანობისა და ეფექტურობის გასაზრდელად. შემუშავდა საინვესტიციო/კაპიტალური პროექტების მართვის გზამკვლევი და მეთოდოლოგია, რომლის საფუძველზეც დაიწყო აღნიშნული რეფორმის ეტაპობრივი დანერგვის პროცესი. ქვეყანაში საჯარო სექტორში ინვესტიციების მართვის საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისი სისტემის სრულყოფილად დანერგვისთვის მთავრობის ძალისხმევა მიმართულია რეფორმის შემდგომი ეტაპების განხორციელებისკენ. ევროკავშირთან ფინანსური დახმარების ფარგლებში, ერთობლივად შეთანხმებულ ვალდებულებებს შორის, ისევე როგორც საჯარო ფინანსების მართვის 2018-2021 წლების სტრატეგიითა და სამოქმედო გეგმით, გათვალისწინებულია საინვესტიციო პროექტების მართვის რეფორმის განხორციელების შემდგომი ეტაპები საშუალოვადიან პერიოდში, რაც რთული და შრომატევადი პროცესია. უკვე აღებული ვალდებულებების ფარგლებში, 2019 წელს შეფასდა 14 საინვესტიციო პროექტი საინვესტიციო პროექტების მართვის მეთოდოლოგიის შესაბამისად და თან დაერთო 2020 წლის ბიუჯეტის პროექტს. 2020 წელს მსოფლიოში ახალი კორონავირუსის (COVID 19) პანდემიამ და მასთან დაკავშირებულმა ეკონომიკურმა რეცესიამ გავლენა მოახდინა საქართველოს ეკონომიკური პარამეტრების პროგნოზებზე და ბიუჯეტის, როგორც საშემოსავლო, ისე ხარჯვით ნაწილებზე. შეიზღუდა მთელი რიგი ეკონომიკური საქმიანობები, ჯანმრთელობის დაცვის და ვირუსით ინფიცირებულთა მკურნალობისა და დიაგნოსტიკისთვის საჭირო ხარჯებთან ერთად აუცილებელი გახდა მთელი რიგი ღონისძიებების გატარება მოსახლეობის სოციალური დაცვისა და ბიზნესის ხელშეწყობის მიზნით. მნიშვნელოვნად შეიზღუდა ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილი. შემცირდა ყველა ის პროგრამა, რომელთა არგანხორციელება ან/და დროში გადაწევა მნიშვნელოვნად არ დააზიანებდა შესაბამის სექტორს, მათ შორის ბუნებრივი ფაქტორების (პანდემიიდან გამომდინარე შეზღუდვები) გათვალისწინებით შეიზღუდა კულტურული, სპორტული და ტურიზმის მიმართულებით დაგეგმილი ღონისძიებები. კაპიტალური პროექტების ნაწილში მნიშვნელოვანი შემცირება შეეხო ტურისტულ ინფრასტრუქტურას. შესაბამისად, შეფერხდა როგორც არსებული საინვესტიციო პროექტების განხორციელება, ასევე შეზღუდულია ახალი პროექტების დასაფინანსებლად საჭირო სახსრები. მიუხედავად ამისა, 2021 წელს განხორციელდა 11 ახალი კაპიტალური პროექტის შეფასება, რომელთა ინიცირება განხორციელდა საქართველოს რეგიონული განვითარების და ინფრასტრუქტურის

სამინისტროს, საქართველოს ეკონომიკის და მდგრადი განვითარების სამინისტროს, საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს და სახალხო დამცველის აპარატის მიერ.

მნიშვნელოვანი წინსვლაა საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების რეფორმის დანერგვის მიმართულებით. საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების განხორციელების სამოქმედო გეგმის თანხმად, განისაზღვრა დარიცხვის მეთოდით საჯარო სექტორში საბუღალტრო აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებზე გადასვლის ძირითადი ეტაპები 2020 წლისთვის.

ხაზინის ერთიანი ანგარიშის არეალი გაფართოვდა და უკვე მოიცავს ადგილობრივ ხელისუფლებას და საჯარო უწყებებს, სკოლებისა და საბავშვო ბაღების გარდა. ამდენად, როგორც ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლებების, ისე საჯარო უწყებების ბიუჯეტის შესრულების კონსოლიდირებული ანგარიშები და ინფორმაცია, ხელმისაწვდომია რეალურ დროში, დღეების, თვეებისა და წლების მიხედვით. სახელმწიფო ხაზინამ შეიმუშავა ხაზინის ანგარიშებზე არსებული ფულადი რესურსების მართვისათვის საჭირო რეგულაციები და დაიწყო თავისუფალი ფულადი სახსრების განთავსება კომერციულ ბანკებში, ბლუმბერგში ჩატარებული აუქციონების გზით.

ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული ტექნიკური დახმარების ფარგლებში მომზადდა და გამოიცა წიგნი „საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმა საქართველოში“, რომელშიც აღწერილია ევროკავშირთან 10 წლიანი თანამშრომლობის ფარგლებში განხორციელებული რეფორმები და სამომავლო გეგმები. წიგნის მომზადებაში ჩართული იყო საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის მონაწილე ყველა სახელმწიფო ინსტიტუტი.

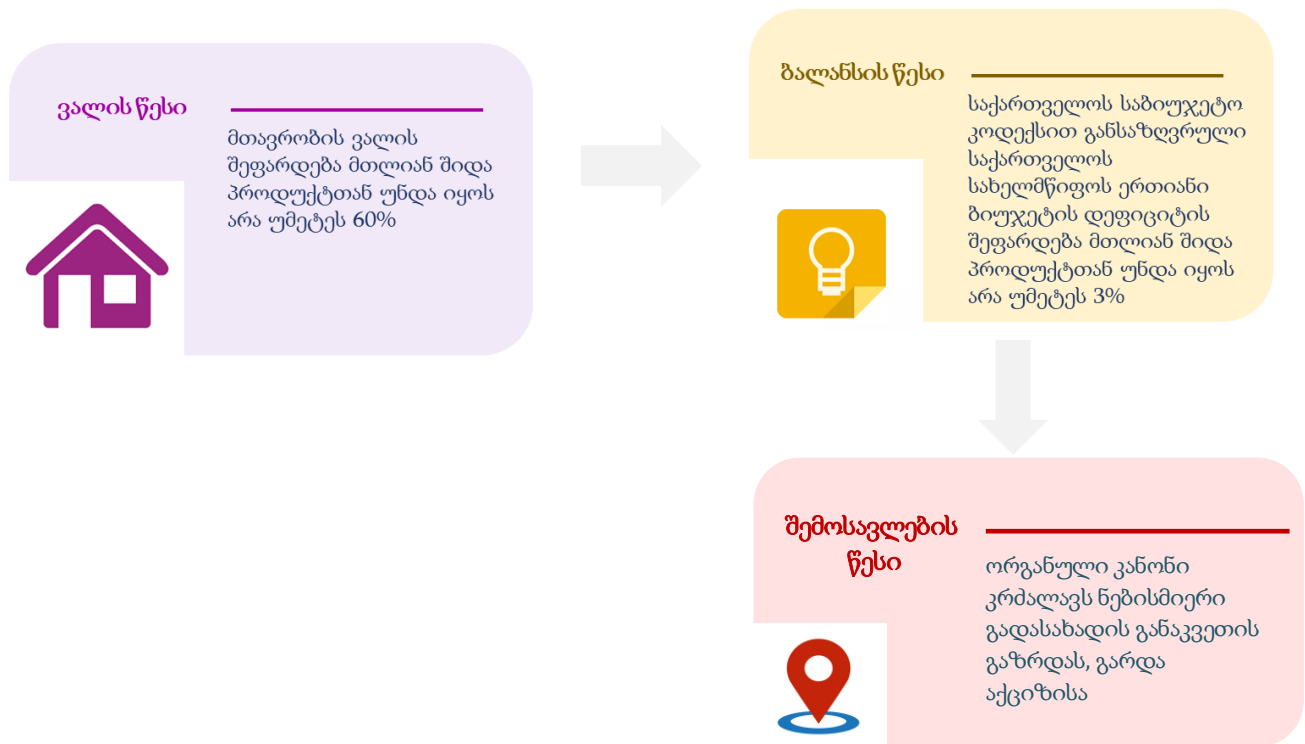
⁴ http://mof.ge/images/File/biujeti/European Union Finish 14_09_2017.pdf

ძირითადი ფისკალური წესები საქართველოში

2011 წელს საქართველომ მიიღო საქართველოს ორგანული კანონი⁵ „*ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ*“, რომლითაც დადგენილია ეკონომიკური უფლებებისა და თავისუფლებების გარანტიები. ამ კანონით სახელმწიფო უზრუნველყოფს ეკონომიკურ უფლებებსა და თავისუფლებებს, რომლებიც საფუძვლად უნდა დაედოს საზოგადოების განვითარებას, ხალხის კეთილდღეობას და ეკონომიკის გრძელვადიან, სტაბილურ ზრდას. თავისუფლება არის ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი პრინციპი, რომელიც გამოიხატება მთავრობის მცირე ზომაში, პასუხისმგებლობიან მაკროეკონომიკურ პოლიტიკასა და დაბალ გადასახადებში.

საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის ახალი სახის შემოღება, გარდა აქციზისა, ან საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის სახის მიხედვით არსებული განაკვეთის ზედა ზღვრის გაზრდა, გარდა აქციზისა, შესაძლებელია მხოლოდ რეფერენდუმის გზით.

ეკონომიკის გრძელვადიანი და მდგრადი ზრდის, მოსახლეობის კეთილდღეობის, მაკროეკონომიკური და ფისკალური სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად დგინდება მაკროეკონომიკური პარამეტრების შემდეგი მაქსიმალური ზღვრები:

⁵ <https://matsne.gov.ge/document/view/1405264?publication=2>

მთავრობის ვალი მოიცავს:

- სახელმწიფო ვალის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ სახელმწიფო ვალს, გარდა საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ აღებული ვალდებულებებისა;
- საბიუჯეტო ორგანიზაციების სესხის სახით არსებულ ვალს, გარდა საბიუჯეტო ორგანიზაციებიდან აღებული ვალისა.

თუ საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცებული ბიუჯეტი არ შეესაბამება კანონით დადგენილ ზღვარს ან ზღვრებს საქართველოს მთავრობა ვალდებულია შეიმუშაოს და

საქართველოს პარლამენტს დასამტკიცებლად წარუდგინოს დადგენილ ზღვრებში დაბრუნების გეგმა, რომლის ხანგრძლივობა არ უნდა აღემატებოდეს 3 წელს.

სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის ზღვრული მოცულობების მიღმა დაგეგმვა ან/და დაგეგმილი პარამეტრების შესრულება შესაძლებელია:

- ✓ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით საგანგებო ან საომარი მდგომარეობის გამოცხადების და აღნიშნული მდგომარეობის შედეგად დამდგარი ზიანის სალიკვიდაციო ღონისძიებების დაფინანსების საჭიროების შემთხვევაში;
- ✓ ეკონომიკური ზრდის შენელების/რეცესიის შემთხვევაში – თუ, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ გამოქვეყნებული მონაცემებით, ზედიზედ ბოლო 2 კვარტალის რეალური ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი წინა წლის შესაბამის კვარტალებთან შედარებით 2 პროცენტული პუნქტით დაბალია, ვიდრე გასული 10 წლის რეალური ეკონომიკური ზრდის საშუალო მაჩვენებელი.

საშუალოვადიანი პერიოდისათვის ფისკალური პარამეტრების დადგენა ეფუძნება როგორც კანონმდებლობით განსაზღვრულ ზოგად წესებს ისე ქვეყანაში და რეგიონში არსებულ მაკროეკონომიკური სიტუაციის ანალიზს.

სახელმწიფო ბიუჯეტის სტრუქტურა

სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის სტრუქტურა მოიცავს შემდეგი სახის ინფორმაციას:

- ❖ პირველ ოთხ თავში მოცემულია სახელმწიფო ბიუჯეტის ძირითადი პარამეტრები, მათ შორის შემოსულობებისა და გადასახდელების გაშლა, ეკონომიკური და ფუნქციონალური კლასიფიკაციების მიხედვით, დეფიციტის მოცულობა და მისი დაფინანსების წყაროები, სახელმწიფო ვალის საპროგნოზო მოცულობა და სხვა;
- ❖ მე-5 თავში წარმოდგენილია ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტები და მათ ფარგლებში დაგეგმილი პროგრამების და ქვეპროგრამების აღწერა და მიზანი (პროგრამები დაჯგუფებულია პრიორიტეტების მიხედვით);

- ❖ მე-6 თავში პროგრამები დაჯგუფებულია მათი განმახორციელებელი მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით და წარმოდგენილია თითოეული პროგრამისათვის გამოყოფილი ასიგნებების მოცულობა. ამავე თავშია განსაზღვრული საერთო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელების მოცულობაც;
- ❖ მე-7 თავში წარმოდგენილია ავტონომიური რესპუბლიკების და მუნიციპალიტეტებისათვის გათვალისწინებული ტრანსფერების დეტალური ჩაშლა;
- ❖ მე-8 თავში მოცემულია ბიუჯეტის კანონის მარეგულირებელი და გარდამავალი დებულებები.

პარლამენტში წარდგენისას *სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონს*, მეტი გამჭვირვალობის მიზნით თან ახლავს ინფორმაციული დანართები, სადაც უფრო დეტალურადაა წარმოდგენილი პროგრამებთან და კაპიტალურ პროექტებთან დაკავშირებული ინფორმაცია, კერძოდ:

- ❖ სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონს თან ერთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის განმარტებითი ბარათი, რომელიც შეიცავს ინფორმაციას ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორების (ნომინალური და რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი, ეკონომიკური ზრდა, ინფლაცია, ინვესტიციები და ა. შ.) პროგნოზების შესახებ, ასევე მიმდინარე წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების მოკლე მიმოხილვა.
- ❖ ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი (2021-2024 წლები);
- ❖ 2017-2024 წლების ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორები (როგორც საბაზო, ასევე ოპტიმიტური და პესიმისტური სცენარები). აღნიშნულ ინფორმაციაში წარმოდგენილია სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის ფისკალური მაჩვენებლები;
- ❖ ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორების განახლებული საშუალოვადიანი პროგნოზების შედარება წინა პროგნოზებთან;
- ❖ პროგრამული ბიუჯეტის დანართი, სადაც მოცემულია თითოეული პროგრამისა და ქვეპროგრამის აღწერა, მათი მოსალოდნელი შედეგი და შედეგების შეფასების ინდიკატორები (საბაზისო და მიზნობრივი მაჩვენებელი, ცდომილების ალბათობა და შესაძლო რისკები);
- ❖ კაპიტალური ბიუჯეტის დანართი, სადაც მოცემულია ინფორმაცია ბიუჯეტით დაგეგმილი კაპიტალური პროექტების შესახებ (მათ შორის პროექტის მთლიანი ღირებულება, მისი დაფინანსების წყაროები, დასრულების ვადები და სხვა);
- ❖ ბიუჯეტით განსაზღვრული პროგრამების დეტალური ჩაშლა და ინფორმაცია თითოეული პროგრამის ფარგლებში გამოყოფილი ასიგნებების განმკარგავი საბიუჯეტო ორგანიზაციების შესახებ;
- ❖ ინფორმაცია ბიუჯეტით გათვალისწინებული „სხვა ხარჯები“-ს მუხლით დაგეგმილი ღონისძიებების შესახებ;
- ❖ ინფორმაცია ფისკალური რისკების შესახებ, სადაც გაანალიზებულია მაკროეკონომიკური რისკები და მათი შესაძლო გავლენა ბიუჯეტზე. ინფორმაცია სახელმწიფო კომპანიებზე და მათგან მიმდინარე შესაძლო პირობით ვალდებულებებზე, კომპანიების აუდიტებული დასკვნები ხელმისაწვდომი იყო პირველი ოქტომბრის შემდგომ და კომპანიებში არსებული სიტუაციის გაანალიზება, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ტექნიკურ მისიასთან ერთად დაიწყო აღნიშნული დასკვნების მიღების შემდგომ.
- ❖ ინფორმაცია მთავრობის ვალის შესახებ;
- ❖ მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზი (2021-2030 წლები);
- ❖ ინფორმაცია ცენტრალური ბიუჯეტის შესახებ, რომელშიც ასახული ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუჯეტით დაგეგმილი პროგრამების განმკარგავი საბიუჯეტო ორგანიზაციების შესახებ, ასევე ინფორმაცია საჯარო სამართლის იურიდიული პირების საკუთარი შემოსავლების შესახებ;

- ❖ ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორების განახლებული საშუალოვადიანი პროგნოზების შედარება წინა პროგნოზებთან და ფისკალური პარამეტრების კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ზღვრებში დაბრუნების გეგმა;
- ❖ ინფორმაცია საგადასახადო დანარაზგების ანალიზის შესახებ, რომლის მიზანია გაზარდოს ფისკალური გამჭვირვალობა საგადასახადო დანახარჯების შეფასებისა და გასაჯაროების გზით, იმსჯელოს შეღავათების ეკონომიკურ და სოციალურ ეფექტებზე, და გახსნას დისკუსია ცალკეული ან ჯამურად ყველა საგადასახადო შეღავათების მიზანშეწონილობის შესახებ.
- ❖ საინვესტიციო პროექტების მართვის დანერგვის რეფორმის ფარგლებში საინვესტიციო პროექტების წინასწარი შერჩევის პილოტური ანალიზი და საინვესტიციო პროექტების დანართი.

სახელმწიფო ბიუჯეტში შემოსულობები და გადასახდელები აღირიცხება საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მეშვეობით, რაც საშუალებას იძლევა ბიუჯეტის შემოსავლები და ხარჯები დაჯგუფდეს ეკონომიკური ხასიათის, ფუნქციონალური ღონისძიებების, ორგანიზაციული სტრუქტურის და სხვა მახასიათებლების მიხედვით.

ბიუჯეტის შემოსულობებია საანგარიშო პერიოდში ბიუჯეტში მიღებული ფულადი სახსრების ერთობლიობა.

ბიუჯეტის გადასახდელებია საანგარიშო პერიოდში ბიუჯეტიდან გასაცემი ფულადი სახსრების ერთობლიობა.

2021 წლის ბიუჯეტის კანონის ზოგადი მიმოხილვა

კანონპროექტის მიხედვით განისაზღვრება 2021 წლის განმავლობაში საქართველოს ცენტრალური ხელისუფლების ფუნქციებისა და ვალდებულებების შესრულების მიზნით მისაღები შემოსულობების, გასაწევი გადასახდელებისა და ნაშთის ცვლილების ერთობლიობა, რომელსაც დაამტკიცებს საქართველოს პარლამენტი.

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შემუშავებისას მხედველობაში იქნა მიღებული 2020 წელს COVID-19 პანდემიის გავრცელებიდან გამომდინარე მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის ფონზე ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების მაჩვენებელი, მიმდინარე წლის მთლიანი შიდა პროდუქტის შემცირების ტენდენციები და საშუალოვადიან პერიოდთან მიმართებაში საერთაშორისო სავალუტო ფონდის და სხვა საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების პროგნოზები როგორც საქართველოს, ასევე მსოფლიო ეკონომიკის და რეგიონის ქვეყნების ეკონომიკური ტენდენციების შესახებ.

მიზანშეწონილად ჩაითვალა 2021 წლის ბიუჯეტის წარმოდგენილი ვარიანტი და 2021-2024 წლების საშუალოვადიანი პროგნოზების საბაზისო სცენარი დაფუძნებული იყოს შედარებით კონსერვატიულ პროგნოზებზე.

სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები

1. ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

2. თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

3. რეგიონული განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი

4. განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება

5. მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება

6. ინსტიტუციონალური განვითარება და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერა

7. იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა სახელმწიფო მხარდაჭერა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობა

8. კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

9. საერთაშორისო ურთიერთობები და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია

10. სოფლის მეურნეობა

11. სასამართლო სისტემა

12. გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების მართვა

1. ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

- ❖ ხარისხიანი და ხელმისაწვდომი სამედიცინო მომსახურების უზრუნველსაყოფად: მოსახლეობის საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამით კვლავ უზრუნველყოფილი იქნება სამედიცინო სერვისების ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობა, მიზნობრივი ჯგუფები უზრუნველყოფილი იქნებიან შესაბამისი სამედიცინო მომსახურებით და სამკურნალო მედიკამენტებით;
- ❖ გაგრძელდება ბენეფიციართა გარკვეული ჯგუფების (სოციალურად დაუცველთა, საპენსიო ასაკის პირთა, ვეტერანთა და სხვ.) ქრონიკული დაავადებების სამკურნალო მედიკამენტებით უზრუნველყოფა, სათანადო მექანიზმების დახვეწა და მედიკამენტების სიის გაფართოება;
- ❖ საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მიმართულებით გატარდება მოსახლეობის ჯანმრთელობის ხელშეწყობის, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრების და გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის ღონისძიებები. გაიზრდება პროგრამების საბიუჯეტო დაფინანსება და ეფექტიანობა.
- ❖ გაგრძელდება მიზნობრივი პროგრამების განხორციელება მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად;
- ❖ გაგრძელდება საპენსიო ასაკის პირთა პენსიით უზრუნველყოფა კანონმდებლობით დადგენილი წესის შესაბამისად, რაც ითვალისწინებს სახელმწიფო პენსიის ინდექსაციას ეკონომიკურ პარამეტრებზე დაყრდნობით და უზრუნველყოფს დაბალი გადასახადების პირობებში, საპენსიო ასაკის მოსახლეობისათვის სოციალური გარანტიების შექმნას და დადგენილი წესით პენსიის ავტომატურ ზრდას ყოველწლიურად (არანაკლებ 20 ლარით 70 წლამდე საპენსიო ასაკის მოსახლეობისათვის და არანაკლებ 25 ლარით ზრდას 70 წლის და მეტი ასაკის მოსახლეობისთვის);
- ❖ დაიხვეწება სოციალურად დაუცველი ოჯახების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასების მეთოდოლოგია და საარსებო შემწეობის გაცემის წესი; შემუშავდება და განხორციელდება შრომისუნარიანი წევრების დასაქმების წახალისებისა და ხელშეწყობის ეფექტიანი მექანიზმები; გაგრძელდება მიზნობრივი ჯგუფებისათვის (შშმ პირები, შშმ ბავშვები, მარჩენალდაკარგულები და სხვ.) სოციალური პაკეტის გაცემა;
- ❖ გაუმჯობესდება იძულებით გადაადგილებულ პირთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა; გაგრძელდება დევნილთა, ლტოლვილთა და ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირთა შემწეობების გაცემა;
- ❖ დასაქმებულთა უფლებების დაცვის მიზნით, გაძლიერდება შრომის ინსპექციის საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ჩარჩო;
- ❖ ახალი კორონავირუსით (COVID-19) გამოწვეული პანდემიის ფონზე, საშუალოვადიან პერიოდში ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური დაცვის მიმართულებით უმთავრეს ამოცანად რჩება პანდემიის მართვისა და შეკავების ღონისძიებების, პანდემიის შედეგად ინფიცირებულთათვის ჯანმრთელობის მომსახურების

მიწოდების ღონისძიებები. ასევე, პანდემიიდან გამოწვეული გლობალური კრიზისის ფონზე არსებული და დამატებითი (დროებითი) სოციალური უზრუნველყოფის მექანიზმების ეფექტურობის უზრუნველყოფა.

2. თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

- ❖ ეროვნული თავდაცვის სისტემის განვითარების პროცესში გაგრძელდება „ტოტალური თავდაცვის“ მიდგომის ინტენსიური დანერგვა;
- ❖ აშშ-სთან, როგორც ძირითად სტრატეგიულ პარტნიორთან ერთად, გაგრძელდება საქართველოს თავდაცვის მზადყოფნის პროგრამის (GDRP) განხორციელება, რომლის ფარგლებში, მომზადდება და აღიჭურვება თავდაცვის ძალების ქვეითი ბატალიონები;
- ❖ განხორციელდება ნატო-საქართველოს არსებითი პაკეტით (SNGP) გათვალისწინებული ინიციატივების იმპლემენტაცია, რომლის ფარგლებშიც, როგორც ორმხრივი, ისე მრავალმხრივი ფორმატების გამოყენებით, ალიანსისგან მიღებული ეფექტიანი მხარდაჭერით მიიღწევა ნატოს თანათავსებადობის მაღალი ხარისხი;
- ❖ მოსამსახურეებისთვის გაგრძელდება ბინათმშენებლობის თანადაფინანსება და სხვა სოციალური პროექტები;
- ❖ ერთ-ერთი პრიორიტეტი კვლავაც იქნება სამხედრო ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაცია; მათ შორის, განხორციელდება ყველა მოქმედი ყაზარმისა და სასადილოს, სრული რეაბილიტაცია. ჯარისკაცებისთვის მოეწყობა ახალი სპორტული ინფრასტრუქტურა, ასევე, მოწესრიგდება სამხედრო ბაზების შიდა ინფრასტრუქტურა.
- ❖ გაგრძელდება კრიმინალური პოლიციის რეფორმა, რომელიც საპოლიციო საქმიანობის საფუძველს წარმოადგენს. კრიმინალურ პოლიციაში დასრულდება ოპერატიული, საგამომიებო და საუბნო მიმართულებების მკაფიოდ გამიჯვნა. განვითარდება მართლწესრიგის ოფიცრის ინსტიტუტი, რომლის უმთავრესი ამოცანა იქნება დანაშაულის პრევენციაზე მუშაობა;
- ❖ გაგრძელდება სასაზღვრო პოლიციის რეფორმა;
- ❖ განხორციელდება საპატრულო პოლიციის რეფორმის ახალი ეტაპი.
- ❖ საზოგადოებრივი უსაფრთხოების მართვის ცენტრი „112“, საზოგადოებრივი და საგზაო უსაფრთხოების დონის ამაღლების ფარგლებში, გააგრძელებს ქვეყნის მასშტაბით ვიდეო-სამეთვალყურეო სისტემების დამატება/განვითარებას;
- ❖ დაინერგება დანაშაულის პრევენციაზე მიმართული მიდგომები, მათ შორის, ანალიზზე დაფუძნებული საპოლიციო საქმიანობის მოდელი; ამ მიზნით, გაგრძელდება ანალიტიკოსთა ქსელის შექმნა საპოლიციო დანაყოფებში მთელი ქვეყნის მასშტაბით;
- ❖ საოჯახო ტიპის პენიტენციური დაწესებულების შექმნა, სადაც ერთი და იმავე სასწავლო ინტერესებისა და მისწრაფებების მქონე რამდენიმე არასრულწლოვანი თავსდება და ოჯახურ გარემოში ცხოვრობს გათავისუფლებამდე;

- ❖ მსჯავრდებულებისთვის დასაქმების, პროფესიული სწავლების, განათლებისა და განტვირთვის შესაძლებლობების გაუმჯობესება და ამ მიზნით შესაბამისი სისტემებისა და ინფრასტრუქტურის შექმნა, მოწყვლადი ჯგუფების საჭიროებების გათვალისწინებით;
- ❖ პენიტენციურ დაწესებულებებსა და პრობაციის ბიუროებში ბენეფიციარების, თანამშრომლებისა და სტუმრებისათვის უსაფრთხოებისა და სამუშაო პირობების გაუმჯობესება;
- ❖ თანამშრომლებისთვის ღირსეული და არადისკრიმინაციული სამუშაო პირობების შექმნა პენიტენციურ დაწესებულებებსა და პრობაციის ბიუროებში;

3. რეგიონული განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი

- ❖ დამატებით აშენდება 200 კილომეტრამდე ავტობანი - დასრულდება ჩქაროსნული ავტომაგისტრალების მშენებლობა. აშენდება 200-მდე ხიდი და 70-მდე გვირაბი, შედეგად, თბილისი-ბათუმის მიმართულებით მგზავრობას დაახლოებით 3,5 საათი დასჭირდება;
- ❖ აღმოსავლეთ-დასავლეთის მაგისტრალზე დასრულდება რიკოთის, სამტრედია-გრიგოლეთის, გრიგოლეთი-ჩოლოქის, ბათუმის შემოვლითი გზის მონაკვეთების მშენებლობა;
- ❖ გაგრძელდება ყველა სასაზღვრო-გამშვები პუნქტის მიმართულებით საერთაშორისო მნიშვნელობის ავტომაგისტრალების მშენებლობის პროექტები, მათ შორის, 2024 წლისთვის დასრულდება ქვეშეთი-კობის 23კმ-იანი მონაკვეთისა და 9კმ-იანი გვირაბის მშენებლობა, დაიწყება ნატახტარი-ჟინვალის 27კმ-იანი ჩქაროსნული გზა. დაიწყება ავტომაგისტრალების მშენებლობა ბათუმი-სარფის, თბილისი-სადახლოსა და თბილისი-წითელი ხიდის მიმართულებებით;
- ❖ დასრულდება ბაღდათი-აბასთუმნის, საჩხერე-ონის, თბილისი-შატილის, ბათუმი-ახალციხის და სხვა მნიშვნელოვანი გზის მონაკვეთების მშენებლობა;
- ❖ განხორციელდება 1500 კილომეტრამდე საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი გზის რეაბილიტაცია და 200-მდე სახიდე გადასასვლელის მშენებლობა-რეაბილიტაცია;
- ❖ გაიზრდება ქვეყნის მოსახლეობის მოცვა გამართული წყალმომარაგებით.
- ❖ ქვეყნის მაღალმთიანი რეგიონების ინტერნეტით უზრუნველყოფის მიზნით, გაგრძელდება სათემო ინტერნეტიზაციის ხელშემწყობი ღონისძიებები;
- ❖ განხორციელდება სატელეკომუნიკაციო ფართოზოლოვანი ინფრასტრუქტურის გამოყენებით სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალური ათვისებისა და საქართველოს გავლით ევროპა-აზიის დამაკავშირებელი ციფრული სატრანზიტო ჰაბის ჩამოყალიბების ღონისძიებები;
- ❖ შეიქმნება ერთიანი ციფრული პლატფორმა, რომელშიც ინტეგრირებული იქნება სატრანსპორტო გადაზიდვების მიმართულებით ყველა ელექტრონული/ციფრული სერვისი;

- ❖ კოვიდ-19 პანდემიასთან დაკავშირებული გამოწვევების მიუხედავად, გააქტიურდება და გაგრძელდება მუშაობა ქართულ ავიაბაზარზე ახალი კომპანიების მოზიდვისა და ახალი მიმართულებების განვითარების კუთხით;
- ❖ იგეგმება რკინიგზის რესტრუქტურის განხორციელება ევროკავშირის ტექნიკური დახმარების ინსტრუმენტის მეშვეობით, რაზეც ევროკომისიასთან აქტიური კონსულტაციები მიმდინარეობს;
- ❖ გაგრძელდება გაზიფიცირების სამუშაოები და უზრუნველყოფილი იქნება ქვეყნის მოსახლეობის 90%.
- ❖ 2023 წელს, საქართველო, მასპინძელი ქვეყნის სტატუსით, წარდგება მსოფლიოს ყველაზე მასშტაბურ და გავლენიან ტურისტულ გამოვენაზე - ITB Berlin 2023
- ❖ მომდევნო 4 წლის განმავლობაში, საქართველოში მაღალმხარჯველუნარიანი საქმიანი მოგზაურების მოზიდვის მიზნით საქმიანი ტურიზმის განვითარება ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულება იქნება;
- ❖ სამთო-სათხილამურო კურორტების (გუდაური, ბაკურიანი, გოდერძი, თეთნულდი და ჰაწვალი) განვითარების მიზნით, 2020-2024 წლებში, დაგეგმილია სათხილამურო ინფრასტრუქტურის განვითარება და ოთხსეზონური ტურისტული პროდუქტების შექმნა;
- ❖ 2023 წელს საქართველო უმასპინძლებს თხილამურსა და სნოუბორდში თავისუფალი სტილით სრიალში მსოფლიო ჩემპიონატს, ჩემპიონატის ჩატარებამდე კი აქ 12 საერთაშორისო შეჯიბრი გაიმართება. აღნიშნული ჩემპიონატის მსვლელობისას საქართველოს ათასობით ვიზიტორი ეწვევა.

4. განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება

- ❖ საყოველთაო ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად, საჯარო დაწესებულებებში ადრეული და სკოლამდელი განათლება კვლავაც იქნება უფასო;
- ❖ გაგრძელდება სასკოლო მზაობის ცენტრების გახსნის მხარდაჭერა, შემუშავდება და განხორციელდება “სკოლა-ბაღის“ კონცეფციის სტანდარტი;
- ❖ უზრუნველყოფილი იქნება სკოლამდელი განათლებიდან ზოგადი განათლების დაწყებით საფეხურზე ტრანზიციის ხელშემწყობი ღონისძიებები ყველა ბავშვისთვის;
- ❖ შეიქმნება 1-დან 6 წლამდე ასაკის ბავშვების სტატისტიკური მონაცემების ამსახველი ინტეგრირებული ელექტრონული სისტემა;
- ❖ დასრულდება ქვეყნის სხვადასხვა მუნიციპალიტეტში 50-ზე მეტი საბავშვო ბაღის მშენებლობა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად, გაგრძელდება ახალი საბავშვო ბაღების დაფუძნება, განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის განვითარების პროექტები.
- ❖ შემუშავდება და დაინერგება სკოლების მართვისა და დაფინანსების დიფერენცირებული მოდელები;
- ❖ გაგრძელდება ახალი სახელმძღვანელოების შექმნის პროცესი გრიფირების განახლებული პროცედურებით;

- ❖ ფართო მასშტაბით დაინერგება ბილინგვური სწავლების განსხვავებული მოდელი არაქართულენოვანი სკოლების მოსწავლეებში;
- ❖ შემუშავდება მასწავლებლის პროფესიის რეგულირების ახალი წესი, განხორციელდება მასწავლებელთა უწყვეტი პროფესიული განვითარების ღონისძიებები მათი პროფესიული საჭიროებების შესაბამისად;
- ❖ გაგრძელდება სასკოლო ინფრასტრუქტურის განვითარება. დასრულდება სრულად ადაპტირებული 80 ახალი სკოლის მშენებლობა და 850-მდე საჯარო სკოლის ნაწილობრივი რეაბილიტაცია. განხორციელდება 91 ავარიული საჯარო სკოლის გამაგრება/სრული რეაბილიტაცია სსსმ მოსწავლეებისათვის საჭირო გარემოს შექმნის მოთხოვნების გათვალისწინებით;
- ❖ უზრუნველყოფილი იქნება საჯარო სკოლების ოპერირებისა და მოვლა-პატრონობის ფუნქციის წარმატებული განხორციელება.
- ❖ ეტაპობრივად დაიხვეწება სწავლების დისტანციური და ჰიბრიდული მეთოდოლოგია.
- ❖ დაინერგება უმაღლესი განათლების დაფინანსების ეფექტური სისტემა;
- ❖ გაფართოვდება ქუთაისის საერთაშორისო უნივერსიტეტის საგანმანათლებლო პროგრამები, გაძლიერდება საერთაშორისო თანამშრომლობა, ხელი შეეწყობა უცხოელი მაღალკვალიფიციური აკადემიური და სამეცნიერო პერსონალის მობილიზებას,
- ❖ გაგრძელდება უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების დაფინანსება ინფრასტრუქტურის და სასწავლო გარემოს გასაუმჯობესებლად.
- ❖ გაგრძელდება დამოუკიდებელი სამეცნიერო-კვლევითი ერთეულების სამეცნიერო საქმიანობის მხარდაჭერა;
- ❖ დაინერგება რეფერირების საერთაშორისოდ აღიარებული პრაქტიკა და ნორმები;
- ❖ თბილისში ფუნქციონირებას დაიწყებს თანამედროვე სტანდარტებით უზრუნველყოფილი სამეცნიერო ქალაქი, სადაც განთავსდება სფეროს ყველა სათავო დაწესებულება;
- ❖ შეიქმნება ეროვნული სამეცნიერო პორტალი;
- ❖ გაიზრდება სამეცნიერო საგრანტო კონკურსების რაოდენობა;
- ❖ გაძლიერდება STEM-ის მიმართულებით ინტერდისციპლინური კვლევების მხარდაჭერა;
- ❖ გაძლიერდება საქართველოს შემსწავლელი მეცნიერებების მხარდაჭერა;
- ❖ ხელი შეეწყობა საზღვარგარეთ მოღვაწე აკადემიური და სამეცნიერო პერსონალის ქართულ სამეცნიერო სივრცესთან თანამშრომლობას;
- ❖ შეიქმნება კოლეჯების შესაძლებლობების განვითარების ხელშემწყობი ეფექტური ინსტიტუციური მექანიზმი, - კერძო სექტორთან თანამშრომლობით დაფუძნდება პროფესიული განათლების განვითარების სააგენტო, რომელიც კერძო-საჯარო პარტნიორობაზე დაფუძნებით უზრუნველყოფს პროფესიული განათლების სისტემის განვითარებას;

- ❖ გაძლიერდება დარგობრივი გაერთიანებებისა და კერძო სექტორის როლი პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების განხორციელების პროცესში;
- ❖ დაიწყება არაფორმალური განათლების აღიარება და გაფართოვდება აღიარების მასშტაბები;
- ❖ პროფესიული განათლების სისტემის ინტერნაციონალიზაციის მიზნით, შეიქმნება საერთაშორისო სერტიფიცირების შესაძლებლობები საერთაშორისო გაცვლითი პროგრამების განსახორციელებლად და ინგლისური ენის სწავლების გასაძლიერებლად;
- ❖ დაინერგება პროფესიული განათლების მართვის ელექტრონული სისტემა; შეიქმნება პროფესიული განათლების საინფორმაციო პორტალი;

5. მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება

- ❖ მთავრობა მიჰყვება ფისკალური დეფიციტის თანმიმდევრული შემცირების პოლიტიკას. ახალი კორონავირუსის (COVID-19) პანდემიით გამოწვეული გლობალური კრიზისის ფონზე და 2020-2023 წლებში „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით ფისკალური პოლიტიკისთვის დაგეგმილი საგამონაკლისო ნორმების ამოქმედების ფონზე, მაკროეკონომიკური და ფისკალური პოლიტიკის ამოცანაა საშუალოვადიან პერიოდში დეფიციტის მშპ-სთან მიმართებით 3%-იან ნიშნულზე დაბრუნება;
- ❖ გაგრძელდება აქტიური მუშაობა მიმდინარე ანგარიშის ბალანსის გასაუმჯობესებლად. 2024 წლისთვის სამიზნე მაჩვენებელი მშპ-ის 5%-ის ფარგლებში არსებული ნიშნულის შენარჩუნება იქნება;
- ❖ დაცული იქნება ქვეყნის ეროვნული ბანკის დამოუკიდებლობის პრინციპი;
- ❖ ახალი კორონავირუსის (COVID-19) პანდემიით გამოწვეული სირთულეების ფონზე უზრუნველყოფილი იქნება საგარეო ვალის კანონმდებლობით დადგენილ ზღვარში მდგრადი დაბრუნება. ამასთან, მსხვილი საგზაო და სხვა ინფრასტრუქტურული პროექტების დასრულების შემდგომ, მთავრობა, დეფიციტის შემცირების ხარჯზე, გააგრძელებს ვალის მნიშვნელოვან შემცირებას;
- ❖ აქტიურად გაგრძელდება მუშაობა დამატებითი რესურსების მოსაზიდად და კაპიტალური ხარჯების 8%-ის ფარგლებში შესანარჩუნებლად.
- ❖ აქტიურად გაგრძელდება მუშაობა ბიუჯეტის გამჭვირვალობის მიმართულებით, განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა საბიუჯეტო პროცესში მოსახლეობისა და დაინტერესებული ორგანიზაციების ჩართულობის გაუმჯობესებას;
- ❖ ფართოდ დაინერგება საჯარო ინვესტიციების მართვის (PIM) ინსტრუმენტი, რაც სახელმწიფოს მხრიდან ეფექტური ინვესტიციების განხორციელებას უზრუნველყოფს. აღნიშნული ინსტრუმენტის გამოყენებით, 2024 წლისთვის იგეგმება ბიუჯეტიდან განხორციელებული საინვესტიციო პროექტების სრული დაფარვა.
- ❖ დაცული იქნება საკუთრების ხელშეუხებლობის პრინციპი;

- ❖ ხელისუფლების ძირითადი პოლიტიკა დაეფუძნება ბიზნესსუბიექტებს შორის მაქსიმალურად კონკურენტული გარემოს ხელშეწყობას, გაძლიერდება კონკურენციის ინსტიტუციური ჩარჩო და გაიზრდება კონკურენციის სააგენტოს ეფექტიანობა;
- ❖ საგადასახადო ადმინისტრირებაში დაიწყება ავტომატური დეკლარირების სისტემის დანერგვა, რაც მნიშვნელოვნად შეამცირებს საგადასახადო ორგანოებთან ბიზნესსუბიექტების მუშაობის დროსა და საჭირო რესურსს.
- ❖ გაგრძელდება სააგენტოს - „აწარმოე საქართველოში“ ფარგლებში მოქმედი პროგრამები და უზრუნველყოფილი იქნება მათი ეფექტურობა;
- ❖ 2024 წლის ჩათვლით, საქართველოს მიერ დანერგილი იქნება ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმებით გათვალისწინებული საკანონმდებლო დაახლოების ვალდებულებების 85%, მათ შორის, სახელმწიფო შესყიდვების, საბაჟოსა და ვაჭრობაში ტექნიკური ბარიერების მიმართულებებით შესრულებული იქნება ვალდებულებების 100%;
- ❖ აშშ-სთან თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების გაფორმების მიზნით, კონსულტაციების გაგრძელება და, მიღწეული შედეგების შესაბამისად, მოლაპარაკებების წარმართვა;
- ❖ საქართველო კვლავ აგრძელებს ეკონომიკური რეფორმების ციკლს, რომელიც კიდევ უფრო მეტად შეუწყობს ხელს ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას და, შედეგად, საქართველოს მოსახლეობის კეთილდღეობის ზრდას.

6. ინსტიტუციონალური განვითარება და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი

მხარდაჭერა

- ❖ განხორციელდა საჯარო სამსახურის ფუნდამენტური რეფორმა და ის გარდაიქმნა კარიერულ წინსვლაზე, დამსახურებაზე, კეთილსინდისიერებაზე, პოლიტიკურ ნეიტრალიტეტზე, მიუკერძოებლობასა და ანგარიშვალდებულებაზე დაფუძნებულ სტაბილურ, საჯარო სამსახურის ერთიან სისტემად.
- ❖ ღია მმართველობის სამოქმედო გეგმებით, საქართველო პასუხობს „ღია მმართველობის პარტნიორობის“ (OGP) ყველა გამოწვევას: საჯარო მომსახურების გაუმჯობესებას, საჯარო სექტორში კეთილსინდისიერების ამაღლებას, საჯარო რესურსების უკეთესად მართვას, უსაფრთხო გარემოს შექმნასა და კორპორატიული პასუხისმგებლობის გაზრდას.
- ❖ ჩამოყალიბდება ევროპული სტანდარტების ადგილობრივი თვითმმართველობა და დასრულდება არადემოკრატიული, არაეფექტიანი დარგობრივ-ცენტრალიზებული მმართველობის ეფექტიან და დემოკრატიულ ტერიტორიულ მართვად საბოლოო გარდაქმნის პროცესი.
- ❖ გაუმჯობესდება პოლიტიკის დოკუმენტების ხარისხის კონტროლის მექანიზმები და, შესაბამისად, საჯარო მოხელეთა შესაძლებლობები;

- ❖ გაუმჯობესდება პოლიტიკის განხორციელების მონიტორინგის, ანგარიშგებისა და შეფასების ხარისხი;
- ❖ უზრუნველყოფილი იქნება მტკიცებულებებზე დაფუძნებული პოლიტიკის განხორციელების სისტემის საბოლოოდ ჩამოყალიბება.
- ❖ განხორციელდება საჯარო სამსახურის წარმატებული რეფორმის მხარდამჭერი ღონისძიებები რაციონალური, ეფექტიანი და ეფექტური, კეთილსინდისიერი, დეპოლიტიზებული, მაღალპროფესიული და დამსახურების შესაბამისად კარიერულ წინსვლაზე, უწყვეტ პროფესიულ განვითარებაზე დამყარებული საჯარო სამსახურის სისტემის საბოლოოდ ჩამოსაყალიბებლად.
- ❖ გაუმჯობესდება სახელმწიფო და მუნიციპალური სერვისები;
- ❖ დამტკიცდება და განხორციელდება ადამიანის უფლებათა დაცვის განახლებული ეროვნული სტრატეგია, რომლის უმთავრესი მიზანი ზემოაღნიშნული პრიორიტეტების ყოველდღიურ პრაქტიკაში ასახვა და ინსტიტუციური დემოკრატიის კონსოლიდაცია იქნება; კვლავაც განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო პოლიტიკას, მიღებული და განხორციელებული იქნება ახალი სტრატეგია 2021- 2025 წლებისთვის;
- ❖ პრიორიტეტული იქნება სახელმწიფო ენის ცოდნის დონის ამაღლება. გაძლიერდება და, მოსახლეობის ყველა სეგმენტის საჭიროებების გათვალისწინებით, უფრო მრავალფეროვანი გახდება სახელმწიფო ენის სწავლების პროგრამები;

7. იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა სახელმწიფო მხარდაჭერა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობა

- ❖ საქართველოს მთავრობა გააგრძელებს დევნილთა საცხოვრებელი ფართობებით უზრუნველყოფის ეფექტიან პოლიტიკას.
- ❖ გაგრძელდება ნგრევადი ობიექტების იდენტიფიცირება და მათში მცხოვრებ დევნილთა უსაფრთხო ადგილას განსახლება;
- ❖ გაგრძელდება დევნილებისთვის საარსებო წყაროებზე წვდომის, მცირე სამეწარმეო საქმიანობისა და დევნილთა კოოპერაციის მხარდაჭერა, ხელი შეეწყობა სასოფლო-სამეურნეო და თვითდასაქმებადი სოციალური პროექტების განხორციელებას
- ❖ განსახლების პროგრამების მეშვეობით, მომავალ 4 წელიწადში დამატებით 13 000 დევნილ ოჯახს ექნება ღირსეული საცხოვრებელი. 2024 წლამდე, დაგეგმილია დამატებით 1200 ეკომიგრანტი ოჯახის საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება, მათი ახალ და უსაფრთხო გარემოში გადაყვანის გზით.
- ❖ ხელისუფლება გააგრძელებს კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების თანმიმდევრული, მტკიცე პოლიტიკის გატარებას.
- ❖ გაგრძელდება ოკუპაციის წნეხის ქვეშ მცხოვრებ მოსახლეობაზე ზრუნვა, ხელი შეეწყობა დაშორიშორებული საზოგადოების ყველა რგოლს შორის დიალოგს ახალი შესაძლებლობების შექმნის გზით.

8. კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

- ❖ გაიზრდება კულტურის ხელმისაწვდომობა ფართო საზოგადოებისთვის; უზრუნველყოფილი იქნება კულტურული თვითგამოხატვის მრავალფეროვნება;
- ❖ შეიქმნება კულტურის მართვის მოქნილი, ევროპულ სტანდარტებთან დაახლოებული მოდელი და დაფინანსების ეფექტიანი მექანიზმი;
- ❖ შემუშავდება სახელოვნებო განათლების განვითარების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა, განხორციელდება ქმედითი ღონისძიებები სახელოვნებო განათლების, მათ შორის, ნაკლებად მოთხოვნად სპეციალობებზე, ხელმისაწვდომობის გასაზრდელად და ხარისხის გასაუმჯობესებლად; შემუშავდება დაფინანსების მექანიზმები;
- ❖ განხორციელდება კულტურის პოპულარიზაციის ღონისძიებები მოსახლეობის ფართო ფენებისთვის, მათ შორის, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების მოსწავლეებისთვის;
- ❖ განხორციელდება ინფრასტრუქტურული პროექტები კულტურის და მეგლთა დაცვის მემკვიდრეობის შესანარჩუნებლად;
- ❖ მოხდება ახალი ტექნოლოგიების განვითარება და ეფექტური გამოყენება, კულტურის ციფრულ სივრცეში ინტეგრაცია.
- ❖ გაგრძელდება სახელმწიფოს მხრიდან მასობრივი და მაღალი მიღწევების სპორტის დაფინანსება;
- ❖ შეიქმნება სპორტული დავების განხილვების ქმედითი სისტემა. დაინერგება სპორტსმენთა უფლებების დაცვისა და მათი გადაწყვეტილებების მიღებაში ჩართვის მოდელი;
- ❖ დაიხვეწება ახალგაზრდული პოლიტიკის დაგეგმვის, განხორციელების, მონიტორინგისა და შეფასების პროცესში ახალგაზრდების ჩართულობის მექანიზმები და პლატფორმები.
- ❖ გაფართოვდება საერთაშორისო თანამშრომლობა ახალგაზრდული პოლიტიკისა და ახალგაზრდული საქმიანობის მიმართულებით;
- ❖ გაგრძელდება ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი და შშმ ახალგაზრდების შესაძლებლობების გაძლიერებასა და ჩართულობაზე ორიენტირებული პროგრამები.

9. საერთაშორისო ურთიერთობები და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია

- ❖ საქართველოსათვის უმნიშვნელოვანეს საგარეო პოლიტიკურ პრიორიტეტად რჩება ქვეყნის სუვერენიტეტის განმტკიცება და ტერიტორიული მთლიანობის მშვიდობიანი გზით აღდგენა.
- ❖ საქართველო-ევროკავშირის თანამშრომლობის არსებული ინსტრუმენტებისა და მექანიზმების მაქსიმალურად გამოყენებასთან ერთად, ყველა ძალისხმევა მიმართული იქნება, ასევე, ახალი შესაძლებლობების შექმნისაკენ, რათა ევროკავშირში გაწევრების გზა უფრო ხელშესახები და პრაქტიკული შედეგების მომტანი გახდეს ქვეყნისა და მისი მოსახლეობისათვის.

- ❖ აქტიური ძალისხმევა იქნება მიმართული რეგიონში დაბალანსებული და ურთიერთსასარგებლო პარტნიორულ თანამშრომლობაზე დამყარებული პოლიტიკის გასატარებლად.
- ❖ მნიშვნელოვან პრიორიტეტად რჩება საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეებზე ზრუნვა. კერძოდ: საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეთა უფლებებისა და მათი კანონიერი ინტერესების ეფექტიანი დაცვა; საზღვარგარეთ საქართველოს მოქალაქეთათვის, მათ შორის, თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენების გაფართოებით, შესაბამისი სერვისების მიწოდების არეალის გაზრდა; საქართველოს მოქალაქეთათვის საზღვარგარეთ უვიზო მიმოსვლის არეალის გაფართოება; საგარეო საქმეთა სამინისტროს, საზღვარგარეთ საქართველოს დიპლომატიური წარმომადგენლობებისა და საკონსულო დაწესებულებების შემდგომი გაძლიერება შესაძლო კრიზისულ სიტუაციებში სამოქმედოდ.

10. სოფლის მეურნეობა

- ❖ სოფლის მეურნეობის მიმართულებით პროგრამების განხორციელება ორიენტირებული იქნება ადგილობრივი პროდუქციის ხარისხობრივ და რაოდენობრივ ზრდაზე;
- ❖ ფინანსურ ინსტრუმენტებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, ასევე, სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების, გადამამუშავებელი და შენახვა-რეალიზაციის საწარმოო პროცესების ხელშეწყობისთვის გაგრძელდება ფიზიკური და იურიდიული პირების იაფი და ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით უზრუნველყოფა;
- ❖ გაგრძელდება და მეტად მასშტაბური გახდება: ერთწლოვანი და მრავალწლოვანი სასოფლო-სამეურნეო კულტურების პირველადი წარმოების ხელშეწყობა; გადამამუშავებელი და შემნახველი საწარმოების თანადაფინანსების პროგრამა; სათბურების თანადაფინანსების ღონისძიებები; მოსავლის ამღები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის თანადაფინანსების პროგრამა; მეცხოველეობის განვითარების მიმართულებით არსებული პროგრამები; საზღვაო და შიდა წყლებში აკვაკულტურის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა; ინფრასტრუქტურასა და მომსახურებაზე ხელმისაწვდომობა;
- ❖ უზრუნველყოფილი იქნება სასოფლო-სამეურნეო წარმოების საშუალებების ხარისხი და ხელმისაწვდომობა;
- ❖ სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობით დაკავებული პირებისთვის, რისკების შემცირების მიზნით, გაგრძელდება და დაიხვეწება აგროდაზღვევის პროგრამა;
- ❖ გაგრძელდება ახალი ბაზრების ათვისებისთვის აქტიური მუშაობა და არსებულ ბაზრებზე პოზიციების გაუმჯობესება;
- ❖ სოფლად ახალგაზრდა ფერმერებისა და მეწარმეების სტიმულირებისთვის შემუშავდება სპეციალური პროგრამები;
- ❖ განხორციელდება ქალ ფერმერთა და მეწარმეთა განვითარებისკენ მიმართული ღონისძიებები;
- ❖ 2020-2024 წლებში გაგრძელდება ფერმერთა და მეწარმეთა ცოდნის/ინფორმირებულობის ამაღლების უზრუნველყოფა თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად;

- ❖ გაგრძელება სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და ფიტოსანიტარიის სფეროების DCFTA-ის გეგმით გათვალისწინებულ ევროკავშირის შესაბამის კანონმდებლობასთან დაახლოება;
- ❖ ადგილობრივ და საექსპორტო ბაზარზე ფალსიფიცირებული და უხარისხო ღვინოპროდუქციის აღკვეთის მიზნით, გააქტიურდება ლაბორატორიული კვლევები;
- ❖ მნიშვნელოვანი აქცენტი გაკეთდება გარემოსთან ადაპტირებული, კლიმატგონივრული სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკის გავრცელებისა და ბიოწარმოების განვითარების ხელშეწყობის მიმართულებით.

11. სასამართლო სისტემა

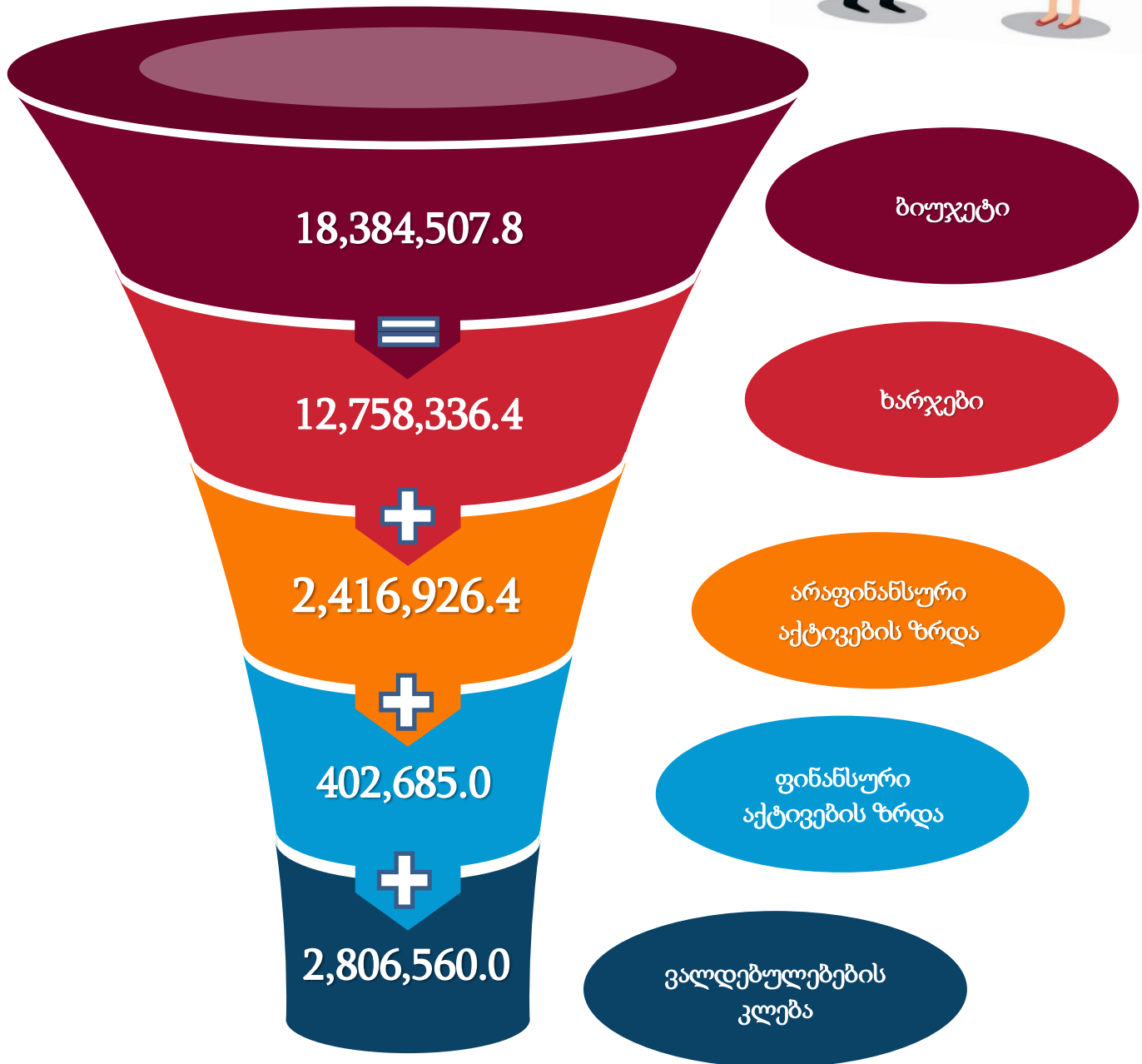
- ❖ გაგრძელება და გაღრმავდება სასამართლოს სისტემური გაძლიერება, განმტკიცდება მისი დამოუკიდებლობა და ყველაფერი გაკეთდება მოსახლეობაში სასამართლოს მაღალი ნდობის მოსაპოვებლად.
- ❖ ოჯახში ძალადობის, წამების, არასათანადო მოპყრობის, უმცირესობათა უფლებების დარღვევის ფაქტებზე უფრო ეფექტიანი და საერთაშორისო სტანდარტების სრულად შესაბამისი გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელება;
- ❖ სისხლის სამართლის საქმისწარმოების ელექტრონული სისტემის დახვეწა; პროკურორთა დატვირთვის ელექტრონული მოდულის იმპლემენტაცია;
- ❖ პროკურატურის საქმიანობის გამჭვირვალობისა და საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულების გაზრდა;
- ❖ მოწმისა და დაზარალებულის კოორდინატორის ინსტიტუტის დახვეწა;
- ❖ არასრულწლოვანთა სისხლის სამართლის საქმეებზე პროკურორთა გადამზადება, არასრულწლოვანებთან დაკავშირებული სტატისტიკური მონაცემების სრულყოფა და არასრულწლოვანზე ორიენტირებული გარემოს შექმნა;
- ❖ პროკურატურის თანამშრომელთა პროფესიული მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების სისტემის სრულყოფა.
- ❖ გაგრძელება სისხლის სამართლის კოდექსის შემდგომი დახვეწა, რაც საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობას უზრუნველყოფს და დამნაშავეობასთან ბრძოლას უფრო ეფექტიანს გახდის ისე, რომ არ მოხდეს ადამიანის უფლებათა ხელყოფა.
- ❖ საზოგადოებრივი უსაფრთხოებისა და მართლწესრიგის ეფექტიანი სისტემისთვის, შინაგან საქმეთა სამინისტროს შემდგომი განვითარება გაგრძელება „სისტემური განახლების“ კონცეფციის შესაბამისად, რაც მოიცავს როგორც სტრუქტურულ რეფორმებს, ისე შინაარსობრივ ცვლილებებსა და საკანონმდებლო ინიციატივებს.

12. გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების მართვა

- ❖ გარემოსდაცვითი სტანდარტები თვისებრივად დაუახლოვდება ევროპულ მოთხოვნებს;

- ❖ კლიმატის მწვანე ფონდის პროექტის ფარგლებში, დაგეგმილია ჰიდრომეტეოროლოგიური დაკვირვების ქსელის მნიშვნელოვანი გაფართოება. 2020-2024 წლებში განხორციელდება მეტეოროლოგიურ და ჰიდროლოგიურ პარამეტრებზე დაკვირვების 150-მდე ერთეული ავტომატური სადგურის/საგუმავოს შექმნა და საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში დამონტაჟება/გამართვა;
- ❖ გაგრძელდება ატმოსფერული ჰაერისა და წყლის ხარისხის მონიტორინგისა და შეფასების სისტემების გაფართოება;
- ❖ ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით, გაგრძელდება მერქნულ რესურსზე მოსახლეობის მოთხოვნის დაკმაყოფილება; განვითარდება ტყის მრავალმიზნობრივი სარგებლობა, რაც შექმნის დამატებით ეკოლოგიურ, ეკონომიკურ და სოციალურ სარგებელს;
- ❖ 2020-2024 წლებში, დაცული ტერიტორიების გაფართოებისა და დაცვის მიმართულებით დაგეგმილია ახალი დაცული ტერიტორიების დაარსება და ზოგიერთი არსებული დაცული ტერიტორიის გაფართოება (სულ, დაახლოებით, 185 000 ჰა), შეიქმნება ახალი ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურა;
- ❖ გაგრძელდება გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობისა და გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებისკენ მიმართული ღონისძიებები. განხორციელდება სასკოლო და უმაღლესი განათლების სისტემაში გარემოსდაცვითი განათლების საკითხების ინტეგრირება;
- ❖ ტყის რესურსის ონლაინ და ადგილობრივი კონტროლის გაზრდის მიზნით, დაინერგება ფოტოხაფანგების, უპილოტო საფრენი აპარატების, სამეთვალყურეო და სხვა მოწყობილობების გამოყენებით ეფექტური კონტროლის სისტემა;
- ❖ ქვეყნის მასშტაბით ეტაპობრივად დაინერგება ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების სისტემა და ხელი შეეწყობა ნარჩენების ხელახალ გადამუშავებას;
- ❖ გაუმჯობესდება ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სისტემა და მოეწყობა რადიაციული ნარჩენების მართვის ახალი, ევროპული სტანდარტების შესაბამისი ინფრასტრუქტურა.

რამდენია 2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტი?

ახალი პოლიტიკის მიმართულებები

„მეწარმეობის განვითარება“

ახალი კორონავირუსის (COVID-19) წინააღმდეგ ეკონომიკური მხარდაჭერის პოლიტიკის ახალი მიმართულებები:

- ✓ საკრედიტო-საგარანტიო სქემა
- ✓ სამშენებლო სექტორის მხარდაჭერა

მოსახლეობის სოციალური დაცვა

საპენსიო პოლიტიკის ახალი მიმართულება - პენსიის ინდექსაცია

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა

პირველადი და გადაუდებელი სამედიცინო დახმარების უზრუნველყოფის ახალი მიმართულება

შრომისა და დასაქმების სისტემების რეფორმების პროგრამა

- ✓ შრომის პირობების უსაფრთხოების პოლიტიკის ახალი მიმართულება
- ✓ დასაქმების პოლიტიკის ახალი მიმართულება

სკოლამდელი და ზოგადი განათლება

ზოგადი განათლების რეფორმის ახალი მიმართულებები:

- ✓ მასწავლებლის პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემა და შრომის ანაზღაურების ზრდა
- ✓ „ახალი სკოლის“ მოდელის დანერგვა

ახალი კორონავირუსის (COVID-19) წინააღმდეგ ეკონომიკური მხარდაჭერის პოლიტიკის ახალი მიმართულებები:

✓ საკრედიტო-საგარანტიო სქემა

პროგრამა შემუშავდა ახალი კორონავირუსით (COVID-19) გამოწვეული კრიზისის საპასუხოდ, მცირე და საშუალო ბიზნესისთვის ფინანსებზე წვდომის გაუმჯობესებისა და ეკონომიკის დამატებითი დაკრედიტების ხელშეწყობის მიზნით. საკრედიტო-საგარანტიო სქემა წარმოადგენს მრავალი ქვეყნის მიერ ახალი კორონავირუსის (COVID-19) წინააღმდეგ ეკონომიკური მხარდაჭერის პაკეტის მნიშვნელოვან კომპონენტს, ისეთი სიცოცხლისუნარიანი მცირე და საშუალო საწარმოებისათვის (რომელთა ბრუნვა 20 მლნ ლარს არ აღემატება) სესხის რესტრუქტურისა და ახალი სესხის მიღების გზას, მათ შორის საბრუნავი საშუალებების დაფინანსებისთვის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიზნით, რომელთაც არ გააჩნიათ საკმარისი უზრუნველყოფა არსებული საკრედიტო პოლიტიკის ფარგლებში სესხის ასაღებად ან ოპერირებენ ისეთ სექტორში ან ბაზარზე, რომელიც საბანკო სექტორში არსებული საკრედიტო პოლიტიკის შესაბამისად დაკავშირებულია განსაკუთრებით მაღალ რისკთან.

✓ სამშენებლო სექტორის მხარდაჭერა

პროგრამა შემუშავდა ახალი კორონავირუსით (COVID-19) გამოწვეული კრიზისის საპასუხოდ, დეველოპერული/სამშენებლო სექტორის მხარდაჭერის გეგმის ფარგლებში. გულისხმობს იპოთეკური სესხების სუბსიდირების და საგარანტიო პროგრამების განხორციელებას ამ სექტორში არსებული გამოწვევების დაძლევის მიზნით, რომელიც თავის მხრივ მოიცავს საცხოვრებელი ბინების გაყიდვების მაჩვენებლის შემცირებას, მშენებლობის დასრულების რისკების ზრდას, ფასების მერყეობასა და ფინანსებზე ხელმისაწვდომობას;

იპოთეკური სესხების პროცენტის სუბსიდირების ფარგლებში სახელმწიფოს მიერ 2020 წლის ივნის-დეკემბერში აღებული 200 000 ლარამდე იპოთეკური სესხების პროცენტის სუბსიდირება 5 წლის განმავლობაში რეფინანსირების განაკვეთის მინუს 4%-ის ოდენობით, რის შედეგადაც ლარში იპოთეკური სესხების საპროცენტო განაკვეთი ისტორიულ მინიმუმამდე შემცირდება და ხელს შეუწყობს ბინის ყიდვის ხელმისაწვდომობის ზრდას;

სახელმწიფოს მიერ გარანტიის გაცემა სესხის 20%-ის ოდენობით 5 წლის განმავლობაში 2020 წლის ივნის-დეკემბერში აღებულ იპოთეკური სესხებზე, რომელთა თანამონაწილეობაც არანაკლებ 10%-ია.

საპენსიო პოლიტიკის ახალი მიმართულება - პენსიის ინდექსაცია

საპენსიო ასაკის მოსახლეობის სოციალური გარანტიების ადეკვატური დაფინანსების და ამავედროულად ფისკალური პოლიტიკის მდგრადობის უზრუნველყოფის მიზნით „დაგროვებითი პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე „სახელმწიფო პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი პირობებით განსაზღვრული სახელმწიფო პენსიის ინდექსაციის შესაბამისად სახელმწიფო პენსიის ოდენობის დაანგარიშება, კერძოდ, ასაკით პენსიის ზრდა ყოველწლიურად 70 წლამდე ასაკის პენსიონერებისათვის - ბოლო 12 თვის ინფლაციის საშუალო მაჩვენებლით, მაგრამ არანაკლებ 20 ლარის ოდენობით, ხოლო 70 წლის და მეტი ასაკის პენსიონერებისათვის - ბოლო 12 თვის ინფლაციის საშუალო მაჩვენებლისა და ბოლო

6 კვარტალში მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალური ზრდის მაჩვენებლის საშუალო არითმეტიკულის 80%-ის ჯამით, მაგრამ არანაკლებ 25 ლარის ოდენობით.

საშუალოვადიანი პერიოდის ბოლოს სახელმწიფო პენსია განისაზღვრება:

- ✓ 70 წლამდე ასაკის პენსიონერებისათვის - არანაკლებ 300 ლარის ოდენობით;
- ✓ 70 წლის და მეტი ასაკის პენსიონერებისათვის - არანაკლებ 350 ლარის ოდენობით.

პირველადი და გადაუდებელი სამედიცინო დახმარების უზრუნველყოფის ახალი მიმართულება

2021 წლიდან დაიწყება სასწრაფოს ბრიგადების თანამშრომლების (4 500 თანამშრომელი) და სოფლის ექიმების/ექთნების (3 000 სოფლის ექიმი/ექთან) სამედიცინო დაზღვევის თანადაფინანსება (25 ლარის ოდენობით).

✓ შრომის პირობების უსაფრთხოების პოლიტიკის ახალი მიმართულება

შრომის კანონმდებლობაში („შრომის უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით და საქართველოს შრომის კოდექსით) განხორციელებული ცვლილებების გათვალისწინებით შრომის ინსპექტირების ფუნქციების სრულყოფილად განსახორციელებლად ყალიბდება სსიპ - საქართველოს შრომის ინსპექციის სააგენტო. სააგენტო უზრუნველყოფს შრომის უფლებების ფართო სპექტრის ეფექტიანობას და არსებული აღსრულების მექანიზმის გაუმჯობესებას; განხორციელდება შრომის ინსპექციის სისტემის ინსტიტუციურ/სტრუქტურული გაძლიერება და 2021 წლიდან დასაქმებულთა შრომის უფლებების დაცვის ხარისხის მნიშვნელოვნად გაძლიერება ახალი, დამოუკიდებელი და სრულყოფილი შრომის ინსპექტირების მექანიზმის შექმნით, მათ შორის დისკრიმინაციის, სექსუალური შევიწროების, იძულებითი შრომითი ექსპლუატაციის პრევენციისა და გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფის მიზნით შესაბამისი ინსპექტირებების განხორციელება. საშუალოვადიან პერიოდში იგეგმება შრომის უსაფრთხოების მიმართულებით 4 500-მდე ობიექტის შემოწმება.

✓ დასაქმების პოლიტიკის ახალი მიმართულება

ქვეყანაში შრომისა და დასაქმების ხელშეწყობის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის ეფექტური განხორციელების, შრომის ბაზრის აქტიური პოლიტიკისა და დასაქმების ხელშეწყობის მომსახურებათა მექანიზმების მართვის უზრუნველსაყოფად ყალიბდება სსიპ - დასაქმების ხელშეწყობის სახელმწიფო სააგენტო. დასაქმებული ადამიანების რაოდენობის და ბიზნესის ხარისხის გაზრდის უზრუნველყოფისა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის მიზნით დასაქმების ხელშეწყობის სახელმწიფო სააგენტოს მიერ დასაქმების ხელშეწყობის აქტიური პოლიტიკის წარმართვა ერთი მხრივ, სამუშაოს მაძიებლისა და ბიზნესის ერთმანეთთან დაკავშირების, მეორე მხრივ, სამუშაოს მაძიებლების კვალიფიკაციასა და ქვეყანაში ბიზნესის მოთხოვნების ერთმანეთთან შესაბამისობაში მოიყვანის მიმართულებით; დასაქმების

ხელშეწყობი ღონისძიებების გატარება სამუშაო ბაზრის ეფექტური სტიმულირების მიზნით, რაც დადებითად აისახება მოქალაქეების კეთილდღეობასა და ეკონომიკური ზრდის ტემპზე.

ზოგადი განათლების რეფორმის ახალი მიმართულებები:

- ✓ *მასწავლებლის პროფესიული განვითარების და კარიერული წინსვლის სქემა და შრომის ანაზღაურების ზრდა*

განათლების რეფორმის ფარგლებში 2021 წელს დაგეგმილია მასწავლებლის პროფესიული განვითარების და კარიერული წინსვლის მორიგი ეტაპის განხორციელება. განათლების მიმდინარე რეფორმა გულისხმობს პრაქტიკოს მასწავლებლების პროფესიული განვითარების ხელშეწყობას, მათ მოტივირებას კარიერულ სქემაში სტატუსის ამაღლების მიმართულებით და სისტემაში პრაქტიკოსი მასწავლებლების ეტაპობრივ ჩანაცვლებას უფროსი, წამყვანი და მენტორის სტატუსის მქონე მასწავლებლებით.

2021 წელს, რეფორმის ახალ ეტაპზე იგეგმება უფროსი, წამყვანი და მენტორის სტატუსის მქონე მასწავლებლების (39 ათასზე მეტი მასწავლებელი) დანამატების გაზრდა 100 ლარით. შედეგად 2021 წლის იანვრიდან უფროსი მასწავლებლის დანამატი შეადგენს 570 ლარს; წამყვანი მასწავლებლის დანამატი - 950 ლარს, ხოლო მენტორი მასწავლებლის სტატუსის დანამატი - 1250 ლარს

- ✓ *„ახალი სკოლის“ მოდელის დანერგვა*

საშუალოვადიან პერიოდში „ახალი სკოლის“ მოდელის დანერგვა იგეგმება ქვეყნის მასშტაბით ყველა საჯარო სკოლაში, რაც გულისხმობს მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმების დანერგვის ხელშეწყობას, ასევე მთელი ქვეყნის მასშტაბით სკოლებისა და მასწავლებლების მხარდამჭერი ჯგუფების ფუნქციონირების უზრუნველყოფას, რომლის შემადგენლობაში შედიან: ყველა საგნის ექსპერტი, დაწყებითი განათლების ექსპერტი, ტექნოლოგიების ექსპერტი, ინკლუზიური განათლების ექსპერტი, ლიდერობის ექსპერტი და ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვის კოორდინატორები.

რეფორმის ფარგლებში განხორციელდება ინტენსიური, ქოუჩინგის პრინციპებზე დაფუძნებული შემდეგი აქტივობები:

- სწავლა-სწავლების კონსტრუქტივისტულ პრინციპებზე ორიენტირებული სასკოლო სასწავლო გეგმების (კურიკულუმების) შექმნა და განვითარება;
- მხარდაჭერასა და დახმარებაზე ორიენტირებული შიდა და გარე შეფასების სისტემის ჩამოყალიბება;
- კომუნიკაციისა და სწავლა-სწავლების პროცესის გამრავალფეროვნებისთვის სკოლებში ტექნოლოგიების გამოყენების დანერგვა, მათ შორის ციფრული პროგრამების შექმნა „ვსწავლობთ თამაშით“, „გააციფრულე სასწავლო პროცესი“, ქართული LLMS;

სკოლებში თვითშეფასების სისტემის ჩამოყალიბება - სკოლები ეცნობიან ეროვნული სასწავლო გეგმის მოთხოვნებს, ყოველწლიურად იღებენ მოსწავლის პროგრესის შეფასებისა და სასკოლო კულტურის კვლევის განახლებულ შედეგებს, რის საფუძველზე სწავლობენ საკუთარ საჭიროებებს ეროვნული სასწავლო გეგმის მოთხოვნების მისაღწევად.

დაგეგმილი ღონისძიებები

2020 წელს მსოფლიოში ახალი კორონავირუსის (COVID 19) პანდემიამ შეცვალა მსოფლიო ეკონომიკური განვითარების ტენდენცია. მთავრობამ შეიმუშავა ანტიკრიზისული გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებები, რომელიც მოიცავს შემდეგს:

- ჯანდაცვის ხარჯების დასაფინანსებლად გათვალისწინებულია 450,0 მლნ ლარი, მათ შორის 400,0 მლნ ლარი ჯანდაცვის სამინისტროს ასიგნებებში, ხოლო 50,0 მლნ ლარი ეკონომიკის სამინისტროს ასიგნებებში;
 - ჯანდაცვის სამინისტროსთვის განსაზღვრული თანხის ფარგლებში გათვალისწინებულია, როგორც დაავადებულთა მკურნალობის ხარჯები, ასევე ტესტები, ვაქცინის შესყიდვასთან და გავრცელების პრევენციასთან დაკავშირებული ხარჯები
- მოქალაქეთა სოციალური მხარდაჭერისთვის გათვალისწინებულია 540,0 მლნ ლარამდე, საიდანაც 230,0 მლნ ლარამდე მიმართული იქნება 2020 წელს (კომუნალური ხარჯების სუბსიდირებისთვის და ერთჯერადი 300 ლარიანი კომპენსაციებისთვის) ხოლო 310,0 მლნ ლარამდე 2021 წელს, მათ შორის:
 - მოსახლეობისათვის კომუნალური გადასახადების სუბსიდირებისათვის განსაზღვრული ასიგნება შეადგენს 60,0 მლნ ლარი, 200,0 მლნ ლარამდე მიმართული იქნება 2020 წელს;
 - 65 000 – 100 000 ქულამდე სოციალურად დაუცველი ოჯახების დახმარებისთვის 55,0 მლნ ლარამდე;
 - სოციალურად დაუცველი იმ ოჯახებისათვის, რომელთაც ყავთ 3 და მეტი 16 წლამდე შვილი - 15,0 მლნ ლარამდე;
 - შშმ ბავშვებისა და მკვეთრად გამოხატული შშმ პირებისათვის - 27,0 მლნ ლარი;
 - 6 თვის მანძილზე 200 ლარიანი დახმარება პანდემიის გამო სამსახურიდან დათხოვილ პირებზე - 150,0 მლნ ლარი;
 - გარდა ამისა, მიმდინარე წლის დეკემბერში ერთჯერადი 300 ლარიანი კომპენსაციები მიეცემა იმ პირებს, რომლებიც დასაქმებულნი არიან იმ ობიექტებში, რომლებიც დამატებით შეზღუდვების გამო ვერ იფუნქციონირებენ. ამ მიზნით 2020 წელს მიიმართება დამატებით 30,0 მლნ ლარი.

- ბიზნესის ხელშეწყობის მიზნით გათვალისწინებული თანხა შეადგენს 430,0 მლნ ლარს, მათ შორის:
 - საშემოსავლო გადასახადის შეღავათი - 260,0 მლნ ლარი (დეკემბერი-მაისის თვეებში), 2021 წლის შემოსავლების ნაწილში დანაკლისი გათვალისწინებულია 220,0 მლნ ლარის ოდენობით;
 - ტურიზმის სექტორის ქონების გადასახადის შეღავათი - 45,0 მლნ ლარი;
 - სამშენებლო სექტორის მხარდაჭერის მიზნით იპოთეკური სესხების სუბსიდირება - 35,0 მლნ ლარი (2020 წელს მოქმედი პროგრამის გარდამავალი ხარჯი);
 - მცირე მეწარმეების საგრანტო დახმარება - 35,0 მლნ ლარი;
 - საკრედიტო-საგარანტიო ფონდი - 50,0 მლნ ლარი;
 - გარდა ამისა გაგრძელდება დღგ-ს ავტომატური დაბრუნება, რაც ბიზნესის ხელშეწყობი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია. ჯამში მოსალოდნელია რომ დაბრუნდება 1,0 მილიარდ ლარზე მეტი.

აღნიშნული ღონისძიებებისთვის ჯამურად გათვალისწინებული 1 420.0 მლნ ლარი, მათ შორის 2020 წელს 280.0 მლნ ლარი, ხოლო 2021 წელს 1.140.0 მლნ ლარი.

ფისკალური პარამეტრების კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ზღვრებში დაბრუნების გეგმა

„ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის თანახმად საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადებიდან გამომდინარე, საქართველოს მთავრობას მიეცა შესაძლებლობა ზემოაღნიშნული ღონისძიებების შეუფერხებელი დაფინანსების მიზნით ემოქმედა კანონმდებლობით განსაზღვრული ფისკალური პარამეტრების ზღვრების მიღმა.

მიუხედავად იმისა, რომ ეკონომიკური ზრდის აღდგენა 2021 წლიდან დაიწყება და მშპ-ის რეალური ზრდა 2021 წელს 4.3%-ს, ხოლო საშუალოვადიან პერიოდში საშუალოდ 5.5%-ს მიაღწევს, 2021 წელს დამატებით დაგეგმილი ანტიკრიზისული პაკეტის გათვალისწინებით არადეფიციტური შემოსავლები მშპ-თან მიმართებაში კვლავ მცირდება წინა წელთან შედარებით 0.3 პროცენტული პუნქტით.

2022 წლიდან ეტაპობრივად აღდგება გადასახადების ბაზა და არადეფიციტური შემოსავლები მშპ-თან მიმართებაში. ეკონომიკური ზრდის აღდგენა გამოიწვევს არადეფიციტური შემოსავლების ზრდას მშპ-თან მიმართებაში. სახელმწიფო პენსიის ინდექსაციის მიუხედავად,

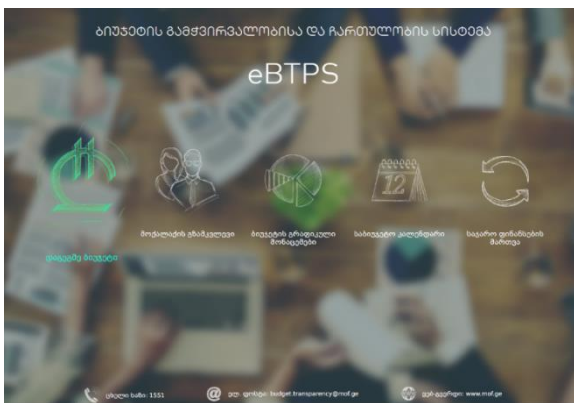
2021 წლიდან ნაერთი ბიუჯეტის მიმდინარე ხარჯების მშპ-ის 25.1%-ის ფარგლებში, ხოლო საშუალოვადიან პერიოდში 23%-ის ფარგლებში ჩამოსვლა, ასევე არაფინანსური აქტივების ზრდის საშუალოდ 6.5%-ის ფარგლებში შენარჩუნება, საშუალებას იძლევა 2023 წლისთვის დეფიციტი შემცირდეს 3%-მდე და დაუბრუნდეს „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ ორგანული კანონით გათვალისწინებულ დეფიციტის ზღვრულ ნიშნულს.

პანდემიის გამო მნიშვნელოვნად გაიზარდა 2020 წლის განმავლობაში სესხების აღება, შესაბამისად 2020 წლის ბოლოსთვის ვალის მშპ-თან ფარდობა მიაღწევს 60%-ს. ვალის ეს დონე შენარჩუნდება 2021 წლის ბოლომდე, რადგან ხდება ვირუსის მაღალი ტემპით გავრცელება და მოსალოდნელი გამოწვევების საპასუხოდ ბიუჯეტის დეფიციტი 2021 წელსაც დაგეგმილია საშუალოსთან შედარებით მაღალ ნიშნულზე.

2021 წლის განმავლობაში არ მოხდება საშინაო ვალის ზრდა და ფინანსური საჭიროებების დასაფინანსებლად გამოყენებული იქნება საგარეო წყაროებიდან მოზიდული რესურსი და ასევე 2020 წლის ბოლოს ხაზინის ერთიან ანგარიშზე არსებული ნაშთი. დაგროვილი ნაშთის გამოყენება მოხდება 2022 წელსაც. შედეგად, 2022 წლიდან ვალის მშპ-თან ფარდობა დაიწყებს ეტაპობრივად შემცირებას.

ბიუჯეტის გამჭვირვალობა

საბიუჯეტო დოკუმენტაცია (მათ შორის, სახელმწიფო ბიუჯეტი და შესრულების ანგარიშები) განთავსებულია საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ვებ-გვერდზე (www.mof.ge), თუმცა საჭიროა სხვადასხვა მექანიზმების დანერგვა, რომელიც ხელს შეუწყობს დიდი მოცულობის სპეციფიკური ინფორმაციის უფრო მარტივად აღქმას. ერთი-ერთი ასეთი მექანიზმია სწორედ მოქალაქის გზამკვლევი.

გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია თითოეულ მოქალაქეს შესაძლებლობა ჰქონდეს ბიუჯეტის დაგეგმვის პროცესში მიიღოს მონაწილეობა, ფინანსური სახსრები გადაანაწილოს საკუთარი შეხედულებისამებრ დაგეგმილი პროგრამების მიხედვით, დააფიქსირონ მოსაზრებები და მიიღონ უკუკავშირი მის მიერ წარდგენილი წინადადებების ბიუჯეტში გათვალისწინების თაობაზე.

ზემოაღნიშნულის უზრუნველსაყოფად, 2018 წელს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს საბიუჯეტო დეპარტამენტის აქტიური ჩართულობით და USAID-ის მხარდაჭერით შემუშავდა კონცეფცია, ბიუჯეტის დაგეგმვის პროცესში საზოგადოების

ჩართულობის ელექტრონული პორტალის/მოდულის - „ბიუჯეტის გამჭვირვალობის და ჩართულობის სისტემა“ (eBTPS – Budget Transparency and Participation System) შემუშავების მიზნით. აღნიშნული კონცეფციის საფუძველზე საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სახელმწიფო კონტროლს დაქვემდებარებული საჯარო სამართლის იურიდიული პირის - საფინანსო-ანალიტიკური სამსახურის მიერ შემუშავდა ბიუჯეტის გამჭვირვალობის და ჩართულობის ელექტრონული სისტემის (eBTPS) ტექნიკური დავალება, რომლის საფუძველზეც აღნიშნული სისტემა გაეშვა 2020 წელს სატესტო რეჟიმში.

ტექნიკური დავალების შესაბამისად შემუშავდა ახალი ელექტრონული სისტემა (eBTPS) და შეიქმნა შესაბამისი ვებ-გვერდი <https://ebtps.mof.ge/>, რომლის მეშვეობითაც მოქალაქეებს შეუძლიათ დაგეგმონ ბიუჯეტი თავისი შეხედულებისამებრ და დააფიქსირონ საკუთარი მოსაზრებები.

აქტიურად გრძელდება მუშაობა პორტალის რეპორტირების ნაწილზე და უახლოეს მომავალში იგეგმება პორტალის სრულფასოვანი ვერსიის გაშვება.

ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრები

2020 წლის ბიუჯეტი დაგეგმილი იყო ეკონომიკის რეალური ზრდის 4.5% ფარგლებში პროგნოზირებულ მაჩვენებელზე, თუმცა COVID-19 პანდემიის გავრცელებიდან გამომდინარე „საქართველოს 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების განხორციელებისას 2020 წლის მთლიანი შიდა პროდუქტის ცვლილება განისაზღვრა (-4)%-ით. თუმცა 2020 წლის ეკონომიკური ზრდის წინასწარი მაჩვენებლები ეკონომიკის კლების უფრო მაღალ მაჩვენებელს მიანიშნებენ. 2020 წლის 9 თვის საშუალო მშპ-ის ცვლილებამ შეადგინა (-5)%, თუმცა გასათვალისწინებელია, რომ პირველ კვარტალში ზრდა დაფიქსირდა 2.2%, მეორე კვარტალში კლებამ შეადგინა 12.3%, ხოლო მესამე კვარტალში - 3.8%. ოქტომბერ-ნოემბერში COVID-19 შემთხვევების მნიშვნელოვანი ზრდისა და მიმდინარე წლის 28 ნოემბრიდან ეკონომიკის სხვადასხვა დარგების საქმიანობის შეზღუდვა ეკონომიკურ ზრდაზე ნეგატიური გავლენას აგრძელებს. ზემოაღნიშნულის და საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან გამართული კონსულტაციების გათვალისწინებით 2020 წელს მოსალოდნელია მშპ-ის კლება 5.0%-ის ფარგლებში.

არსებული პროგნოზების მიხედვით, 2021 წლისათვის მოსალოდნელია მშპ-ის რეალური ზრდა 4.3%-ის ფარგლებში, ხოლო საშუალოვადიან პერიოდში საშუალოდ 5.5%-ის ფარგლებში შენარჩუნდება.

მშპ-ის დეფლატორის პროგნოზი 2020 წელს მოსალოდნელია 5.5%-ის ფარგლებში, 2021 წელს პროგნოზირებულია 3,8%-ის ფარგლებში, ხოლო შემდგომ წლებში 3%-ის ფარგლებში. რაც

შეეხება ინფლაციის მაჩვენებელს, 2020 წლისათვის მოსალოდნელია 3.5%-ის ფარგლებში, ხოლო საშუალოვადიან პერიოდში პროგნოზირებულია საქართველოს ეროვნული ბანკის მიზნობრივი ინფლაციის ფარგლებში და შეადგენს 3,0%-ს.

მაკროეკონომიკური მაჩვენებლებიდან გამომდინარე, 2020 წლის ნომინალური მშპ 49.4 მლრდ ლარით განისაზღვრა, 2021 წლის ნომინალური მშპ-ს მოცულობა 53.4 მლრდ ლარს შეადგენს, ხოლო 2024 წლისთვის პროგნოზირებულია მისი გაზრდა 68.6 მლრდ ლარამდე.

2020 წელს მიმდინარე პანდემიის ფონზე საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან შეთანხმებით დეფიციტი 2.5%-დან 8.5%-მდე გაიზარდა. თუმცა COVID-19-ით გამოწვეული პანდემიის და მასთან დაკავშირებული ეკონომიკური კრიზისის გაღრმავების ფონზე 2020 წლის დეფიციტი მოსალოდნელია, რომ მშპ-ის 9.1%-მდე გაიზარდება. საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული დეფიციტი (რომელიც ეყრდნობა GFSM 2014 კლასიფიკაციას) 2021 წელს ნაერთი ბიუჯეტისათვის შეადგენს მშპ-თან მიმართებაში 7.5%-ს, საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან არსებული პროგრამის ფარგლებში ფისკალური ჩარჩოს ინდიკატორად გამოიყენება მოდიფიცირებული დეფიციტი, რომელიც GFSM 2014 კლასიფიკაციისგან განსხვავებით ფინანსური აქტივებით განხორციელებულ ოპერაციებსაც განიხილავს, როგორც დეფიციტის ფორმირების წყაროს. აღნიშნული მეთოდოლოგიის თანახმად, 2021 წლის დეფიციტი განისაზღვრება მშპ-თან მიმართებაში 7.6%-ის ფარგლებში.

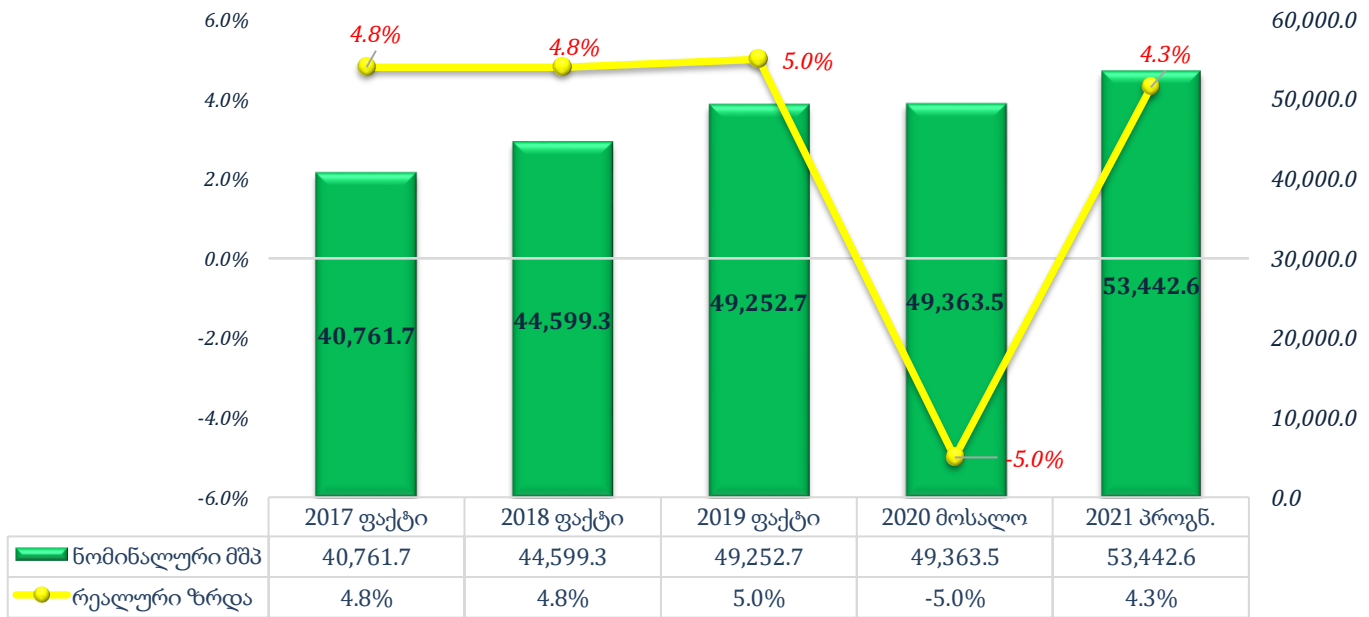
2021 წლის ბოლოსათვის „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით განსაზღვრული მთავრობის ვალი (არ მოიცავს საქართველოს ეროვნული ბანკის ვალს და მოიცავს საბიუჯეტო ორგანიზაციების მიერ აღებულ ვალს) განისაზღვრება მშპ-ის 60.1%-ის ოდენობით, ხოლო 2020 წლის 1 იანვრის მდგომარეობით საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტების ფარგლებში აღებული ვალდებულებების მთლიანი მოცულობის მიმდინარე ღირებულების (მშპ-ის 0.7%) გათვალისწინებით, შეადგენს 60.8%-ს (ორგანული კანონით განსაზღვრული ზღვარი მშპ-ის 60% შეადგენს).

რაც შეეხება სახელმწიფო ვალის ზღვრულ მოცულობას, 2021 წლის ბოლოსათვის იგი განისაზღვრება 33 680.1 მლნ ლარის ოდენობით, მათ შორის, სახელმწიფო საგარეო ვალი – 27 734.2 მლნ ლარის ოდენობით, ხოლო სახელმწიფო საშინაო ვალი – 5 945.8 მლნ ლარის ოდენობით.

მომდევნო წლებში ვალი მცირედით შემცირდება და 2024 წლისთვის მშპ-ს 57.6% პროცენტი იქნება.

კაპიტალური ხარჯების წილი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში მცირდება, თუმცა აუცილებელია აქტიური მუშაობა დამატებითი არადეფიციტური რესურსების მობილიზებაზე, რამაც საშუალება უნდა მოგვცეს კაპიტალური ხარჯები შენარჩუნდეს მშპ-ს 8%-იან ნიშნულთან ახლოს.

დასახელება	2017 ფაქტი	2018 ფაქტი	2019 ფაქტი	2020 მოსალ.	2021 პროგნ.	2022 პროგნ.	2023 პროგნ.	2024 პროგნ.
რეალური მშპ (ზრდის ტემპი)	4.8%	4.8%	5.0%	-5.0%	4.3%	5.8%	5.5%	5.2%
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	40,761.7	44,599.3	49,252.7	49,363.5	53,442.6	58,238.5	63,284.90	68,572.90
მშპ ერთ სულ მოსახლეზე (აშშ დოლარი)	4,358.5	4,722.0	4,696.2	4,266.6	4,353.2	4,743.9	5,154.90	5,585.70
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი, საშუალო პერიოდში (საშუალო წლიური ინფლაცია)	6.0%	2.6%	4.9%	5.2%	2.5%	3.0%	3.0%	3.0%
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი, პერიოდის ბოლოს (ინფლაცია წლის ბოლოსთვის)	6.7%	1.5%	7.0%	3.5%	3.0%	3.0%	3.0%	3.0%
მიმდინარე ანგარიში (%-ულად მშპ-თან)	-8.0%	-6.8%	-5.5%	-10.2%	-9.0%	-6.2%	-6.0%	-5.4%
მშპ-ს დეფლატორი	8.5%	4.4%	5.2%	5.5%	3.8%	3.0%	3.0%	3.0%
მთავრობის ვალი %-ულად მშპ-სთან	39.4%	38.9%	41.8%	59.9%	60.1%	58.6%	57.8%	57.6%

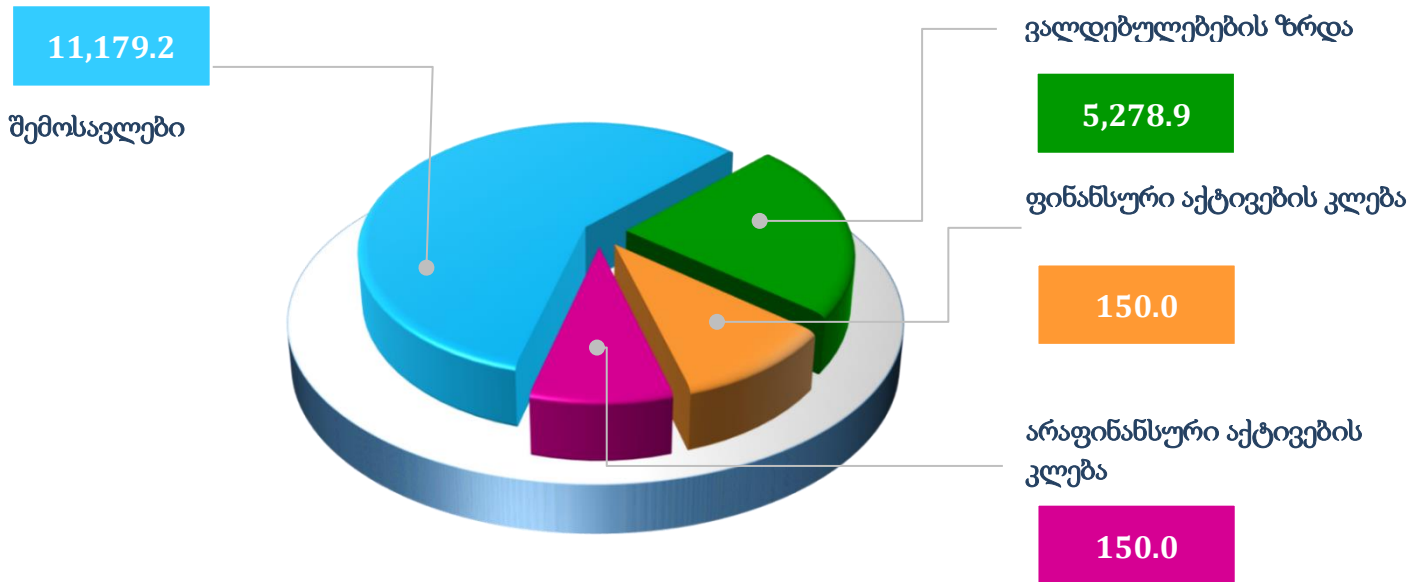

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობები

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შემოსულობების საპროგნოზო მაჩვენებელი 16,758.1 მლნ ლარით განისაზღვრა, რაც 2020 წლის მაჩვენებელზე 1,662.2 მლნ ლარით ნაკლებია, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 31.4%-ს შეადგენს.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების სტრუქტურა

მლნ ლარი

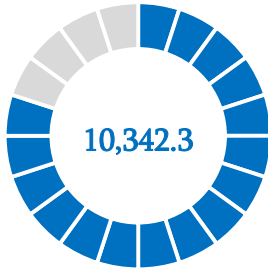
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შემოსულობების 66.7%-ს წარმოადგენს შემოსავლები, რომელიც შეადგენს 11,179.2 მლნ ლარს, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 20.9%-ია.

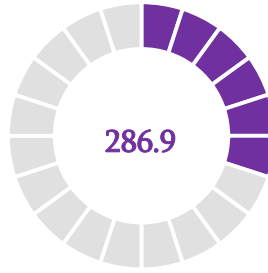
სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების სტრუქტურა

მლნ. ლარი

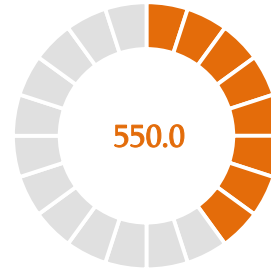
დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	გადახრა (2021-2020)
შემოსავლები	10,675.0	10,212.7	11,179.2	966.5
გადასახადები	9,665.6	8,979.4	10,342.3	1,362.9
გრანტები	489.6	558.3	286.9	-271.4
სხვა შემოსავლები	519.8	675.0	550.0	-125.0

გადასახადები

გრანტები

სხვა შემოსავლები

გადასახადები

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის მიხედვით გადასახადების საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს 10,342.3 მლნ ლარს, მათ შორის:

- საშემოსავლო გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 3,315.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 6.2 პროცენტს შეადგენს;
- მოგების გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 951.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 1.8 პროცენტია;
- დამატებული ღირებულების გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 4,347.3 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 8.1 პროცენტს შეადგენს;
- აქციზის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 1,582.0 მლნ ლარის ოდენობით, რაც მშპ-ის 3.0 პროცენტს შეადგენს;
- იმპორტის გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 77.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 0.1 პროცენტს შეადგენს;
- სხვა გადასახადის საპროგნოზო მაჩვენებელი განისაზღვრა 70.0 მლნ ლარით, რაც მშპ-ის 0.1 პროცენტს შეადგენს.

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონში გადასახადების საპროგნოზო მაჩვენებელი 2020 წლის გეგმიურ მაჩვენებელს 1,362.9 მლნ ლარით აღემატება. გადასახადებიდან მიღებული შემოსავლები სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების 92.5%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 19.4%-ს შეადგენს.

გრანტები

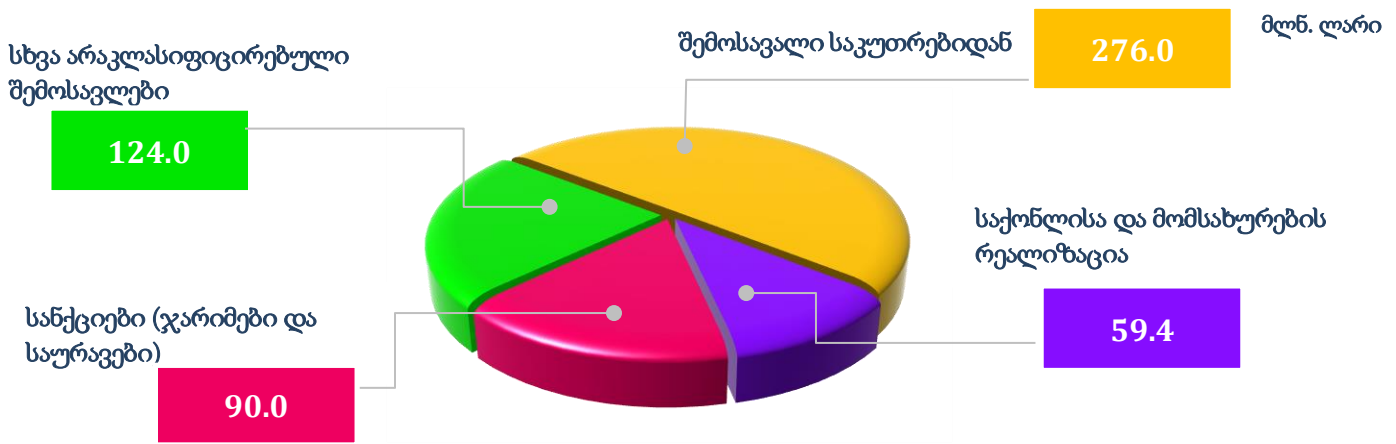
2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონში გრანტების საპროგნოზო მაჩვენებელი 286.9 მლნ ლარს შეადგენს, მათ შორის:

- საბიუჯეტო გრანტები 206.9 მლნ ლარი;
- საინვესტიციო გრანტები 50.0 მლნ ლარი;
- ხოლო ბიუჯეტის კანონის 35-ე მუხლის შესაბამისად სსიპ-ების მიერ მიღებული შემოსავლებიდან ბიუჯეტში გადმოსარიცხი გრანტები 50.0 მლნ ლარის ოდენობით;

სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონში გრანტების საპროგნოზო მაჩვენებელი შეადგენს ბიუჯეტის შემოსავლების 2.6%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 0.5%-ს.

სხვა შემოსავლები

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის სხვა შემოსავლების საპროგნოზო მაჩვენებელი 2020 წლის გეგმიურ მაჩვენებელს 125.0 მლნ ლარით ჩამორჩება და შეადგენს 550.0 მლნ ლარს, რაც სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლების 4.9%-ს, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 1.0%-ს შეადგენს.

არაფინანსური აქტივების კლება

2021 წელს არაფინანსური აქტივების კლებიდან მისაღები სახსრების საპროგნოზო მოცულობა შეადგენს 150.0 მლნ ლარს, რაც 2020 წლის შესაბამის მაჩვენებელს 60.0 მლნ ლარით აღემატება.

ფინანსური აქტივების კლება

ფინანსური აქტივების კლების მაჩვენებელი განისაზღვრა 150.0 მლნ ლარის ოდენობით, რაც 70.0 მლნ ლარით აღემატება 2020 წლის შესაბამის მაჩვენებელს და წარმოადგენს წინა წლებში სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გაცემული სესხების დაბრუნებას.

ვალდებულებების ზრდა

2021 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონში ვალდებულებების ზრდის სახით მისაღები სახსრების გეგმა განსაზღვრულია 5,278.9 მლნ ლარის ოდენობით, მათ შორის:

- ა) ევრობონდის რეფინანსირებით ვალდებულებების ზრდა - 1,657.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- ბ) საქართველოში ენერჯეტიკის სექტორის რეფორმის პროგრამის (IV) ფარგლებში საფრანგეთის განვითარების სააგენტოდან (AFD) მისაღები სახსრები - 172.0 მლნ ლარის ოდენობით;

- გ) საქართველოში ენერგეტიკის სექტორის რეფორმის პროგრამის (პოლიტიკაზე დაფუძნებული სესხი-PBL IV) ფარგლებში გერმანიის რეკონსტრუქციის საკრედიტო ბანკიდან (KfW) მისაღები სახსრები – 229.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- დ) სექტორული განვითარების პროგრამა, თანამედროვე უნარები უკეთესი სამუშაო ადგილებისთვის ფარგლებში აზიის განვითარების ბანკიდან (ADB) მისაღები სახსრები - 162.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- ე) წყალმომარაგებისა და წყალარინების სექტორის მდგრადი განვითარების პროგრამის ფარგლებში აზიის განვითარების ბანკიდან (ADB) მისაღები სახსრები - 271.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- ვ) მაკროფინანსური დახმარების (MFA) IV პროგრამის ფარგლებში ევროკავშირიდან (EU) მისაღები სახსრები – 286.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- ზ) ფისკალური მდგრადობის და სოციალური დაცვის პროგრამის ფარგლებში აზიის განვითარების ბანკიდან (ADB) მისაღები სახსრები - 663.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- თ) COVID-19 პანდემიის კონტექსტში სოციალური უსაფრთხოების პროგრამის ფარგლებში გერმანიის რეკონსტრუქციის საკრედიტო ბანკიდან (KfW) მისაღები სახსრები – 57.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- ი) სსე-ს კორპორატიზაციისა და ენერგობაზრის რეფორმების პროგრამის ფარგლებში აზიის განვითარების ბანკიდან (ADB) მისაღები სახსრები - 331.0 მლნ ლარის ოდენობით;
- კ) საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებისა და უცხო ქვეყნების მთავრობების მიერ საქართველოს მთავრობისთვის გამოსაყოფი გრძელვადიანი საინვესტიციო, შეღავათიანი კრედიტები – 1 450.9 მლნ ლარის ოდენობით.

სახელმწიფო ვალების დაფარვისთვის 2021 წლის ბიუჯეტში გათვალისწინებულია 2,800.0 მლნ ლარი

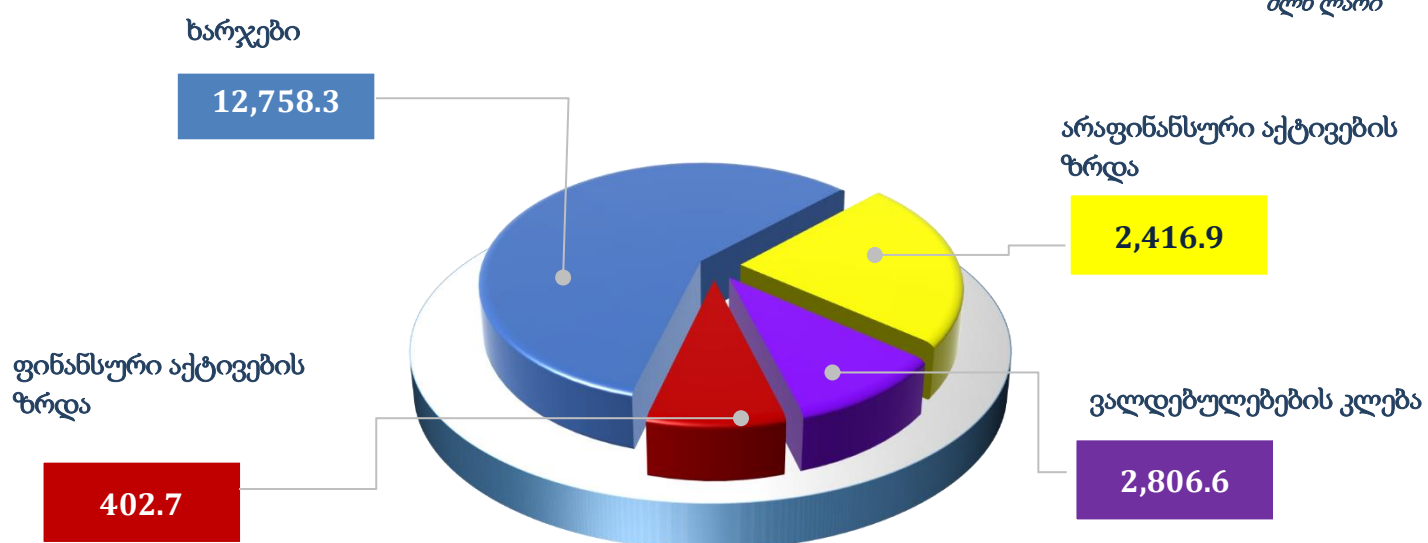
სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის მიხედვით გადასახდელების მთლიანი მოცულობა დაგეგმილია 18,384.5 მლნ ლარის ოდენობით, რაც 2,460.8 მლნ ლარით მეტია 2020 წლის დამტკიცებულ ბიუჯეტთან შედარებით, ხოლო მთლიანი შიდა პროდუქტის 34.4%-ს შეადგენს.

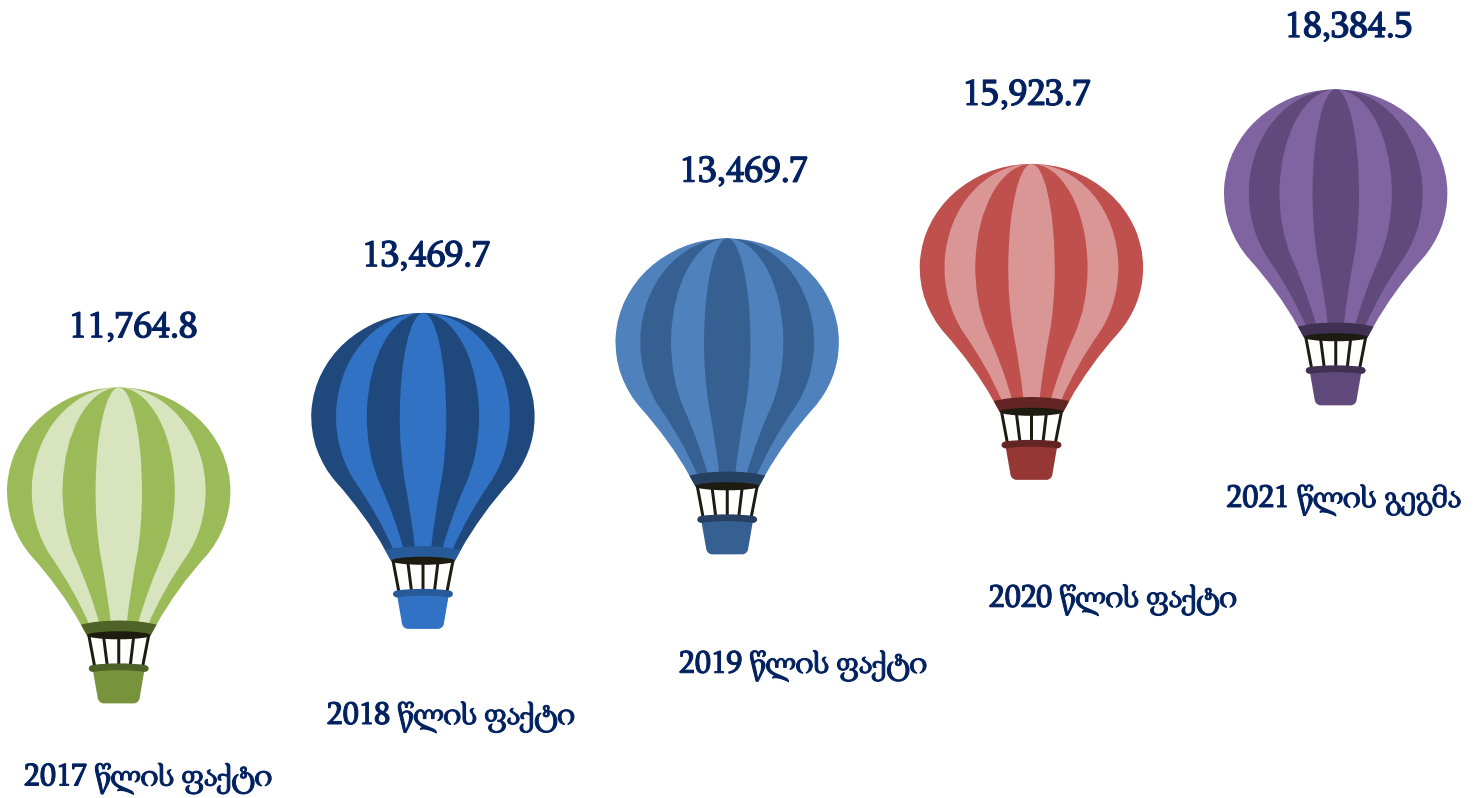
2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილში ასახულია დამატებითი ხარჯები ისეთი მიმართულებებით, როგორცაა სახელმწიფო პენსიის ინდექსაცია და მასწავლებელთა ხელფასების ზრდა კარიერული სქემის შესაბამისად. სახელმწიფო ბიუჯეტის წარმოდგენილ ვერსიაში მხოლოდ ხარჯვით ნაწილში 892.0 მლნ ლარამდე გათვალისწინებულია 2021 წელს COVID-19-თან დაკავშირებული ანტიკრიზისული ღონისძიებებისათვის (ანტიკრიზისული გეგმის მიხედვით საშემოსავლო და ქონების გადასახადის შეღავათის გათვალისწინებით შემოსავლების ნაწილში დანაკლისი შეადგენს 300.0 მლნ ლარამდე)

დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა
გადასახდელები	13,469.7	15,923.7	18,384.5
ხარჯები	9,975.5	12,556.4	12,758.3
არაფინანსური აქტივების ზრდა	2,256.1	2,007.8	2,416.9
ფინანსური აქტივების ზრდა (ნაშთის გამოკლებით)	278.9	326.8	402.7
ვალდებულებების კლება	959.2	1,032.7	2,806.6

გადასახდელების სტრუქტურა

სახელმწიფო ბიუჯეტის გადასახდელები
(მლნ ლარი)

ხარჯები

2021 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტი კანონში ხარჯების ჯამური მოცულობა შეადგენს 12,758.3 მლნ ლარს. არაფინანსური და ფინანსური აქტივების ზრდის მუხლების გარდა, კაპიტალური ხარჯებისთვის 505.2 მლნ ლარი გათვალისწინებულია სხვა ხარჯების მუხლში, ხოლო 568.2 მლნ ლარი გრანტების მუხლში.

ხარჯების სტრუქტურა
(მლნ ლარი)

სხვა ხარჯები
1,816.7

სოციალური უზრუნველყოფა
5,361.9

გრანტები
790.6

პროცენტი
918.0

სუბსიდიები
649.7

საქონელი და მომსახურება
1,606.7

შრომის ანაზღაურება
1,614.7

არაფინანსური აქტივების ზრდა

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონში არაფინანსური აქტივების ზრდის მუხლი განისაზღვრა 2,416.9 მლნ ლარის ოდენობით, რაც 409.1 მლნ ლარით აღემატება 2020 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. არაფინანსური აქტივების ზრდა მშპ-ს 4.5%-ია.

ფინანსური აქტივების ზრდა

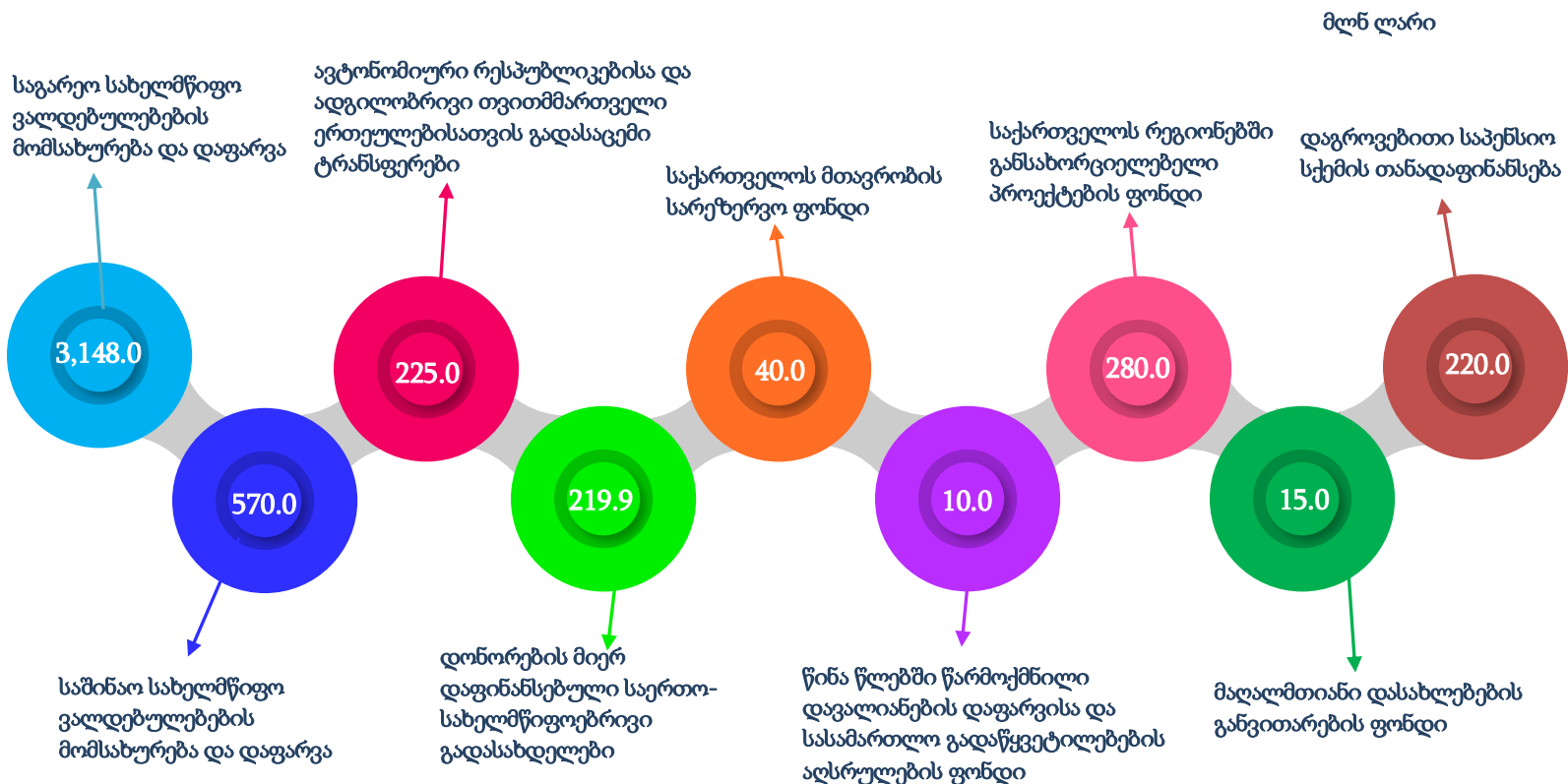
2021 წელს ფინანსური აქტივების ზრდის მუხლი განისაზღვრა 402.7 მლნ ლარით. ფინანსური აქტივების ზრდა მშპ-ს 0.8%-ია.

ვალდებულებების კლება

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში ვალდებულებების კლება შეადგენს 2,806.6 მლნ ლარს, საიდანაც 2,763.7 მლნ ლარი მიმართული იქნება საგარეო სახელმწიფო ვალდებულებების დაფარვაზე, ხოლო 42.8 მლნ ლარი - საშინაო სახელმწიფო ვალდებულებების და დავალიანების დაფარვაზე. ვალდებულებების კლება მშპ-ს 5.3%-ია.

საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონში საერთო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელების მთლიანი მოცულობა შეადგენს 4,768.3 მლნ ლარს, მათ შორის:

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის შემოსულობები, გადასახდელები და ნაშთის ცვლილება

ათასი ლარი

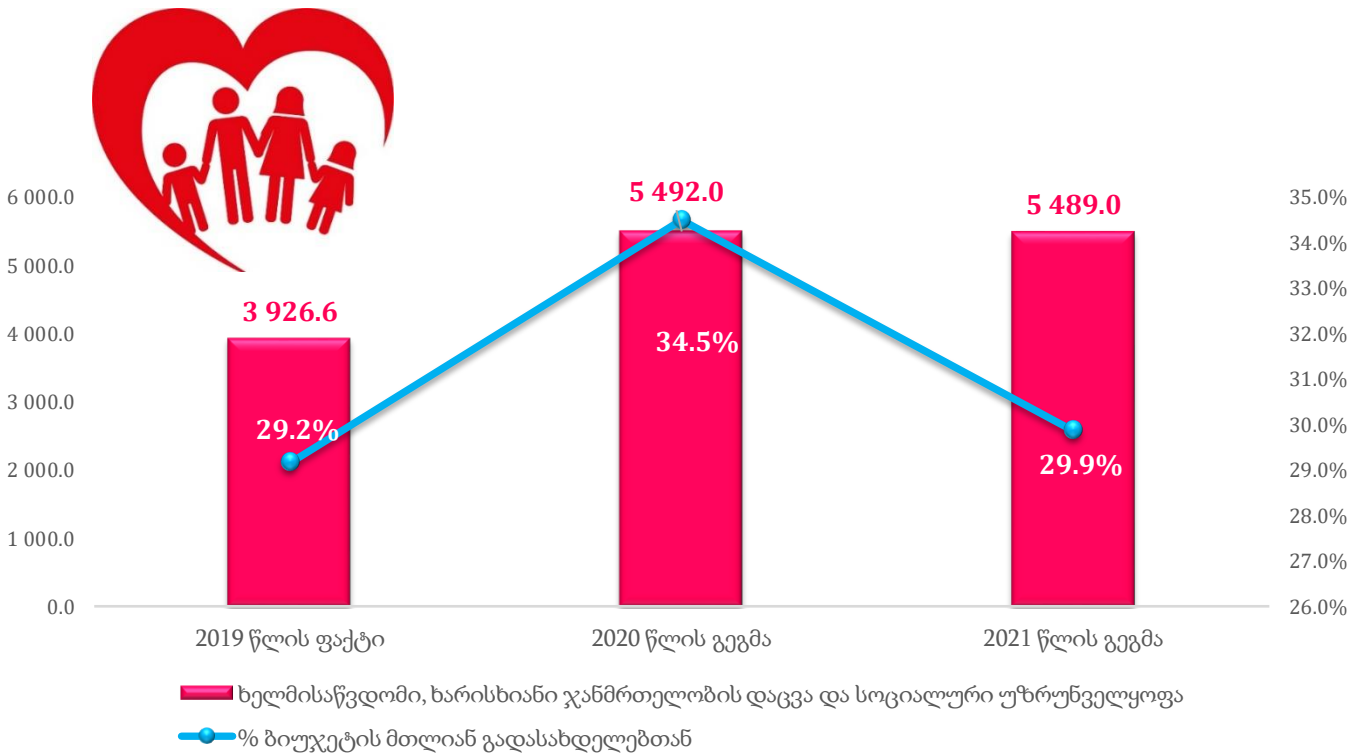
დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	გადახრა
შემოსულობები	13,252,192.5	18,420,269.5	16,758,110.0	-1,662,159.5
შემოსავლები	10,675,037.7	10,212,699.0	11,179,195.0	966,496.0
გადასახადები	9,665,567.6	8,979,350.0	10,342,270.0	1,362,920.0
<i>საშემოსავლო გადასახადი</i>	<i>3,200,254.7</i>	<i>2,990,000.0</i>	<i>3,315,000.0</i>	<i>325,000.0</i>
<i>მოგების გადასახადი</i>	<i>866,288.9</i>	<i>840,000.0</i>	<i>951,000.0</i>	<i>111,000.0</i>
<i>დამატებითი ღირებულების გადასახადი</i>	<i>4,243,606.7</i>	<i>3,754,350.0</i>	<i>4,347,270.0</i>	<i>592,920.0</i>
<i>აქციზი</i>	<i>1,506,675.8</i>	<i>1,325,000.0</i>	<i>1,582,000.0</i>	<i>257,000.0</i>
<i>იმპორტის გადასახადი</i>	<i>79,073.8</i>	<i>70,000.0</i>	<i>77,000.0</i>	<i>7,000.0</i>
<i>სხვა გადასახადები</i>	<i>-230,332.3</i>	<i>0.0</i>	<i>70,000.0</i>	<i>70,000.0</i>
გრანტები	489,635.3	558,349.0	286,925.0	-271,424.0
სხვა შემოსავლები	519,834.8	675,000.0	550,000.0	-125,000.0
არაფინანსური აქტივების კლება	93,231.0	90,000.0	150,000.0	60,000.0
ფინანსური აქტივების კლება (ნაშთის გამოკლებით)	148,529.0	80,000.0	150,000.0	70,000.0
<i>სესხები</i>	<i>148,528.7</i>	<i>80,000.0</i>	<i>150,000.0</i>	<i>70,000.0</i>
<i>აქციები და სხვა კაპიტალი</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>
<i>სხვა დებიტორული დავალიანებები</i>	<i>0.3</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>
ვალდებულებების ზრდა	2,335,394.8	8,037,570.5	5,278,915.0	-2,758,655.5
<i>საშინაო</i>	<i>948,771.5</i>	<i>1,850,000.0</i>	<i>0.0</i>	<i>-1,850,000.0</i>
<i>საგარეო</i>	<i>1,386,623.3</i>	<i>6,187,570.5</i>	<i>5,278,915.0</i>	<i>-908,655.5</i>
გადასახდელები	13,469,688.9	15,923,792.9	18,384,507.8	2,460,714.9
ხარჯები	9,975,521.8	12,556,416.5	12 758 336,4	201 919,9
<i>შრომის ანაზღაურება</i>	<i>1,454,734.0</i>	<i>1,554,287.8</i>	<i>1 614 671,1</i>	<i>60 383,3</i>
<i>საქონელი და მომსახურება</i>	<i>1,301,914.5</i>	<i>1,510,556.7</i>	<i>1 606 703,3</i>	<i>96 146,6</i>
<i>პროცენტი</i>	<i>604,496.0</i>	<i>783,031.0</i>	<i>918 045,0</i>	<i>135 014,0</i>
<i>სუბსიდიები</i>	<i>489,689.6</i>	<i>980,523.3</i>	<i>649 688,0</i>	<i>-330 835,3</i>
<i>გრანტები</i>	<i>798,308.9</i>	<i>806,667.5</i>	<i>790 578,5</i>	<i>-16 089,0</i>
<i>სოციალური უზრუნველყოფა</i>	<i>3,946,606.1</i>	<i>5,339,851.3</i>	<i>5 361 938,3</i>	<i>22 087,0</i>
<i>სხვა ხარჯები</i>	<i>1,379,772.7</i>	<i>1,581,498.9</i>	<i>1 816 712,2</i>	<i>235 213,3</i>
არაფინანსური აქტივების ზრდა	2,256,128.1	2,007,825.4	2,416,926.4	409,101.0
ფინანსური აქტივების ზრდა (ნაშთის გამოკლებით)	278,880.5	326,820.0	402,685.0	75,865.0
<i>სესხები</i>	<i>278,880.5</i>	<i>326,820.0</i>	<i>402,685.0</i>	<i>75,865.0</i>
<i>აქციები და სხვა კაპიტალი</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>
ვალდებულებების კლება	959,158.5	1,032,731.0	2,806,560.0	1,773,829.0
<i>საშინაო</i>	<i>42,165.1</i>	<i>44,006.0</i>	<i>42,835.0</i>	<i>-1,171.0</i>
<i>საგარეო</i>	<i>916,993.4</i>	<i>988,725.0</i>	<i>2,763,725.0</i>	<i>1,775,000.0</i>
ნაშთის ცვლილება	-217,496.4	2,496,476.6	-1,626,397.8	-4,122,874.4

2021 წლის ბიუჯეტის კანონით გათვალისწინებული პრიორიტეტული ღონისძიებების დაფინანსება

ხელმისაწვდომი, ხარისხიანი ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მლნ ლარი

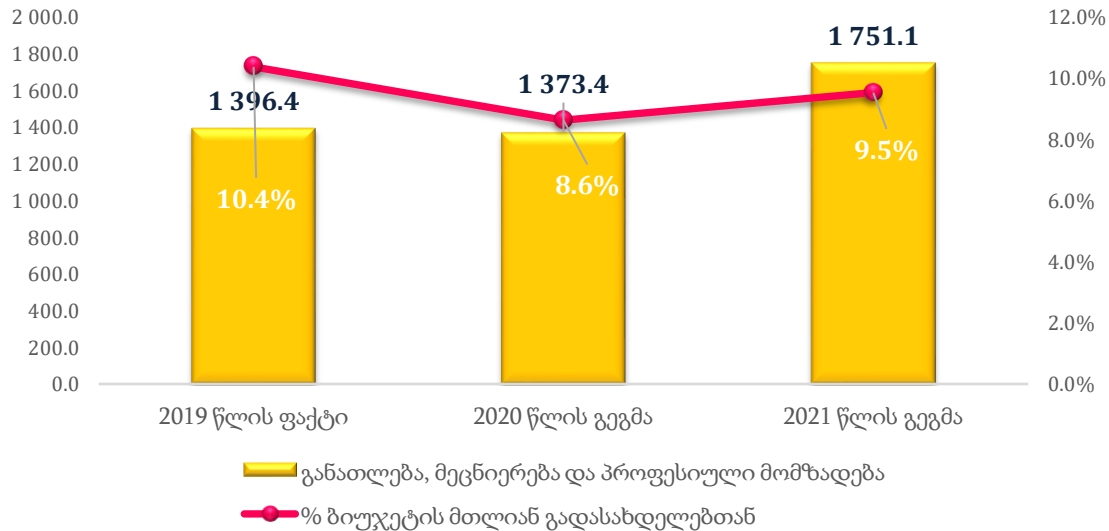
დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა
მსახეობის სოციალური დაცვა	2,783.8	3,911.8	3,779.9
მსახეობის ჯანმრთელობის დაცვა	1,044.5	1,366.3	1,548.5
ოჯობრივ ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა	57.8	60.2	63.8
ახალ კორონავირუსთან დაკავშირებული კარანტინისა და სხვა ღონისძიებების განხორციელება	0.0	45.0	50.0
სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა	20.0	85.0	30.0
სსიპ - ვეტერნების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური	8.0	8.3	0.0
შრომისა და დასაქმების სისტემის რეფორმების პროგრამა	4.3	6.0	8.9
საქართველს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემისა და საქართველს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მსასახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა	4.1	4.1	4.2
სსიპ - საპენსიოსააგენტო	3.8	5.0	3.4
ა(ა)იპ - საქართველს სოლიდრობის ფონდი	0.3	0.3	0.3
სულ	3,926.6	5,492.0	5,549.0

განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება

მლნ ლარი

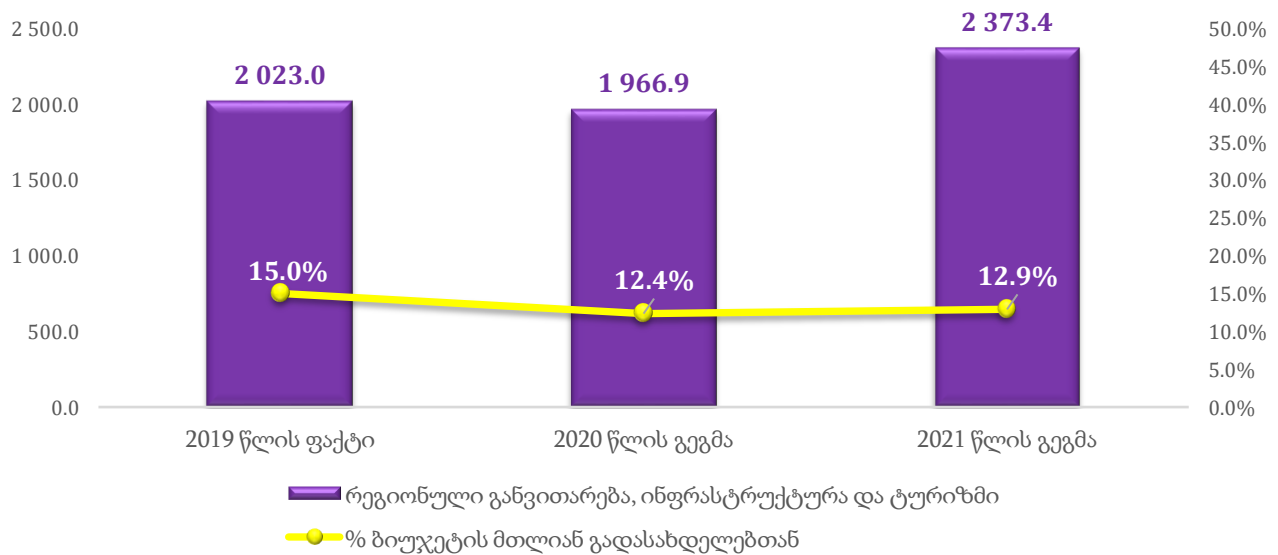
დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა
სკოლამდელი და ზოგადი განათლება	845.5	906.9	1 029,5
ზოგადსაგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია	0.0	0.0	164,1
უმაღლესი განათლება	168.9	142.0	153,4
ინფრასტრუქტურის განვითარება	135.5	119.2	137,7
მეცნიერებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	65.5	57.3	60,5
პროფესიული განათლება	48.7	46.5	62,5
განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	35.1	35.4	42,4
სსიპ - საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	4.0	4.3	4,3
ინკლუზიური განათლება	17.7	20.5	27,1
ინოვაციის, ინკლუზიურობის და ხარისხის პროექტი - საქართველო I2Q (IBRD)	0.0	5.0	26,5
სხვა პროგრამები	75.5	36.3	43,1
სულ	1,396.4	1,373.4	1 751,1

რეგიონული განვითარება და ინფრასტრუქტურა

მლნ ლარი

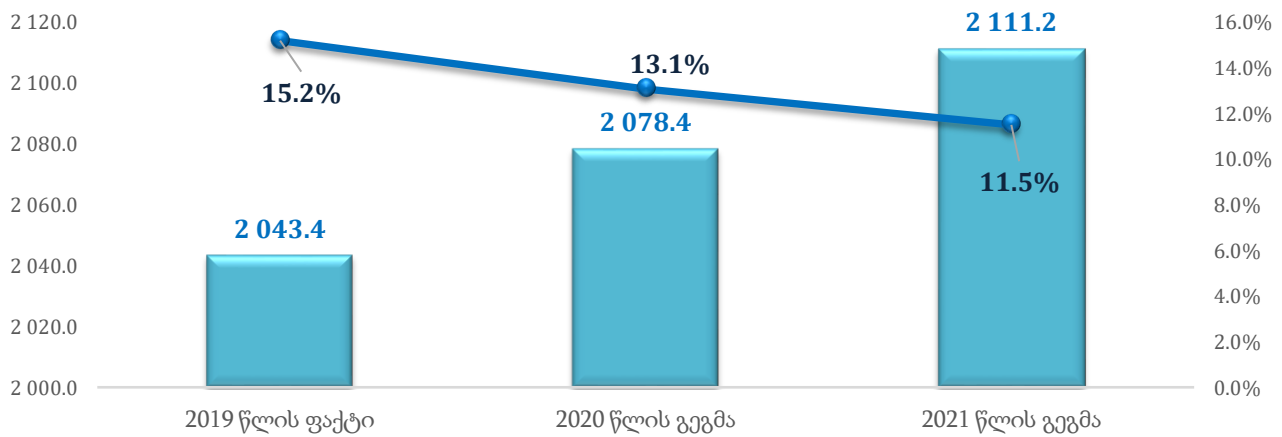
დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა
საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	1,302.5	1,197.8	1,531.5
რეგიონულ და მუნიციპალურ ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	258.2	217.8	244.3
წყალმარგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია	226.2	206.4	348.6
სასისტემომნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება	14.9	41.5	51.5
მყარ ნაწიკნების მართვის პროგრამა	19.4	19.2	41.0
ვარდილისა და ენგურის ჰიდროელექტროსადგურების რეაბილიტაციის პროექტი (EBRD, EIB, EU)	0.1	15.0	32.0
2020-2022 წლების საპილტუ რეგიონების ინტეგრირებულ განვითარების პროგრამის ფრეზში შეჩვეულ პროექტების დაფინანსება მუნიციპალურ დონეზე	0.0	0.0	30.0
საქარაუგეშო ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარება	4.8	3.7	28.7
მსახლეობის ელექტრონული და ბუნებრივი აირთმომარგების გაუმჯობესება	43.8	62.8	22.8
სხვა პროგრამები	153.2	202.7	43.0
სულ	2,023.0	1,966.9	2,373.4

თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

მლნ ლარი

დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა
საზოგადოებრივი წესრიგი და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება	528.0	584.8	584,8
თავდაცვის მართვა	314.2	327.3	339,7
საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბება	146.7	157.3	156,5
ლოგისტიკური უზრუნველყოფა	149.9	170.9	132,8
სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	119.9	119.3	118,0
სახელმწიფო საზღვრის დაცვა	94.9	90.9	97,0
ინფრასტრუქტურის განვითარება	26.5	100.0	80,0
სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლება, სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა	97.6	72.6	75,3
თავდაცვის შესაძლებლობების განვითარება	141.2	51.6	110,0
ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	55.4	58.4	60,7
დასაცავ პირთა და ობიექტთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	50.0	50.5	52,4
პროფესიული სამხედრო განათლება	46.8	51.6	52,3
საქართველოს თავდაცვის ძალების შესაძლებლობის გაძლიერება (SG)	55.0	35.0	50,0
საქართველოს პროკურატურა	37.7	41.3	41,4
სხვა პროგრამები	179.6	166.9	160,3
სულ	2,043.4	2,078.4	2 111,2

■ თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება
● % ბიუჯეტის მთლიან გადასახდელებთან

სამინისტროების მიერ სახელმწიფო ბიუჯეტის ასიგნებების გადანაწილება

მლნ ლარი

5,493.0 საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო

საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო

2,366.6

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო

606.8

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

451.6

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო

1,797.6

საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო

236.5

საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო

900.0

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო

174.2

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო

780.0

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

88.9

**მხარჯავი დაწესებულებების და მათ მიერ განსახორციელებელი პროგრამების
დაფინანსების მოცულობები - 2019-2021 წლები**

ათასი ლარი

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
00 00	სულ ჯამი	13 469 689,0	15 923 792,9	18 384 507,8	16 883 627,8
01 00	საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები	63 804,8	60 736,0	64 736,0	64 736,0
01 01	საკანონმდებლო საქმიანობა	54 040,8	49 696,0	53 696,0	53 696,0
01 02	საბიბლიოთეკო საქმიანობა	9 331,5	9 590,0	9 590,0	9 590,0
01 03	ჰერალდიკური საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება	432,5	450,0	450,0	450,0
01 04	საქართველოს პარლამენტის ანალიტიკური და კვლევითი საქმიანობის გაძლიერება	0,0	1 000,0	1 000,0	1 000,0
02 00	საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია	8 532,2	6 250,0	6 250,0	6 250,0
03 00	საქართველოს ბიზნესომბუდსმენის აპარატი	730,9	700,0	700,0	700,0
04 00	საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია	20 282,3	15 500,0	16 000,0	16 000,0
04 01	საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია	20 282,3	15 500,0	16 000,0	16 000,0
05 00	სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	15 925,4	15 455,0	16 811,0	16 811,0
05 01	სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის აპარატი	15 591,9	15 165,0	16 521,0	16 521,0
05 02	საჯარო სექტორის აუდიტორთა სექტრიფიცირების პროგრამა	333,5	290,0	290,0	290,0
06 00	საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია	31 762,5	72 569,7	70 255,8	70 255,8
06 01	საარჩევნო გარემოს განვითარება	11 772,8	14 078,3	13 844,3	13 844,3
06 02	საარჩევნო ინსტიტუციის განვითარების და სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა	1 091,3	1 422,0	1 270,7	1 270,7
06 03	პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის დაფინანსება	14 225,8	14 308,7	14 308,8	14 308,8
06 04	არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები	4 672,5	42 760,7	40 832,0	40 832,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
07 00	საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო	3 866,3	4 250,0	4 250,0	4 250,0
08 00	საქართველოს უზენაესი სასამართლო	9 428,8	12 000,0	12 500,0	12 500,0
09 00	საერთო სასამართლოები	72 617,6	76 380,0	86 000,0	86 000,0
09 01	საერთო სასამართლოების სისტემის განვითარება და ხელშეწყობა	70 927,5	74 510,0	84 130,0	84 130,0
09 02	მოსამართლეებისა და სასამართლოს თანამშრომლების მომზადება-გადამზადება	1 690,1	1 870,0	1 870,0	1 870,0
10 00	საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	4 277,8	5 620,0	6 500,0	6 500,0
11 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია აბაშის, ზუგდიდის, მარტვილის, მესტიის, სენაკის, ჩხოროწყელს, წალენჯიხის, ხობის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტში	867,4	890,0	890,0	890,0
12 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ლანჩხუთის, ოზურგეთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებში	636,7	680,0	680,0	680,0
13 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ბაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, წყალტუბოს, ჭიათურის, ხარაგაულის, ხონის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტში	778,3	790,0	790,0	790,0
14 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში	705,7	760,0	760,0	760,0
15 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია დუშეთის, თიანეთის, მცხეთისა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტებში	624,6	650,0	650,0	650,0
16 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ამბროლაურის, ლენტეხის, ონისა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში	610,5	640,0	640,0	640,0
17 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ბორჯომისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებში	609,0	650,0	650,0	650,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
18 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრი წყაროს, მარნეულის, წალკის მუნიციპალიტეტებსა და ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტში	845,9	880,0	880,0	880,0
19 00	სახელმწიფო რწმუნებულის ადმინისტრაცია გორის, კასპის, ქარელისა და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში	629,4	660,0	660,0	660,0
20 00	საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური	135 919,9	136 500,0	137 500,0	137 500,0
20 01	სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	114 971,1	118 300,0	118 000,0	118 000,0
20 02	ოპერატიულ-ტექნიკური საქმიანობის უზრუნველყოფა	20 948,8	18 200,0	18 500,0	18 500,0
20 03	უსაფრთხოების კადრების მომზადება, გადამზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება	0,0	0,0	1 000,0	1 000,0
21 00	სსიპ - საპენსიო სააგენტო	3 792,9	4 500,0	3 400,0	3 400,0
22 00	შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	2 744,6	2 550,0	2 550,0	2 550,0
22 01	შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	1 983,8	1 850,0	1 850,0	1 850,0
22 02	შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის მიერ განსახორციელებელი პროგრამები	760,8	700,0	700,0	700,0
23 00	საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო	86 059,0	81 000,0	88 900,0	88 900,0
23 01	სახელმწიფო ფინანსების მართვა	21 624,8	18 645,0	18 715,0	18 715,0
23 02	შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება	33 845,4	32 800,0	40 000,0	40 000,0
23 03	ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია	20 935,1	20 985,0	21 485,0	21 485,0
23 04	ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა	7 486,0	6 750,0	6 750,0	6 750,0
23 05	საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება	1 193,6	835,0	850,0	850,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
23 06	ბულალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობა	974,1	985,0	1 100,0	1 100,0
24 00	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	260 409,4	822 425,0	606 815,0	497 715,0
24 01	ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება	20 906,3	13 300,0	13 500,0	13 500,0
24 02	ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება	1 643,2	1 445,0	1 540,0	1 540,0
24 03	სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება	850,0	980,0	980,0	980,0
24 04	აკრედიტაციის პროცესის მართვა და განვითარება	140,0	140,0	140,0	140,0
24 05	ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა	50 645,8	22 660,0	7 680,0	7 680,0
24 06	სახელმწიფო ქონების მართვა	28 714,0	91 105,0	60 130,0	60 130,0
24 07	მეწარმეობის განვითარება	42 434,2	477 010,0	302 160,0	302 160,0
24 08	საქართველოში ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარება	4 068,7	3 680,0	28 680,0	13 680,0
24 09	წავთობისა და გაზის სექტორის რეგულირება და მართვა	570,4	580,0	580,0	580,0
24 10	ტრანსპორტის სფეროში საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების დაფარვა და ტრანსპორტირების ხარჯების სუბსიდირება	7 527,0	4 200,0	3 000,0	3 000,0
24 11	ყაზბეგის მუნიციპალიტეტისა და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების მოსახლეობისათვის მიწოდებული ბუნებრივი აირის ღირებულების ანაზღაურების ღონისძიება	8 156,8	8 000,0	8 000,0	8 000,0
24 12	საქართველოს ეროვნული ინოვაციების ეკოსისტემის პროექტი (IBRD)	9 723,5	20 000,0	17 600,0	0,0
24 13	ვარდნილისა და ენგურის ჰიდროელექტროსადგურების რეაბილიტაციის პროექტი (EBRD, EIB, EU)	17 301,5	25 000,0	32 000,0	0,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
24 14	სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება	21 046,7	41 500,0	51 500,0	7 000,0
24 15	მოსახლეობის ელექტროენერჯითა და ბუნებრივი აირით მომარაგების გაუმჯობესება	44 677,8	62 800,0	22 800,0	22 800,0
24 16	საზღვაო პროფესიული განათლების ხელშეწყობა	492,8	400,0	400,0	400,0
24 17	ანაკლიის ღრმეწყლოვანი ნავსადგურის განვითარება	0,0	0,0	1 500,0	1 500,0
24 18	ორმხრივი ხელშეკრულებების ფარგლებში აღიარებული ვალდებულებების დაფარვასთან დაკავშირებული ღონისძიებები	0,0	3 725,0	3 725,0	3 725,0
24 19	ბაზარზე ზედამხედველობის სფეროს რეგულირება და განხორციელების ღონისძიებები	0,0	700,0	900,0	900,0
24 20	ახალ კორონავირუსთან დაკავშირებული კარანტინისა და სხვა ღონისძიებების განხორციელება	0,0	45 000,0	50 000,0	50 000,0
24 21	ბაქო - თბილისი - ყარსის სარკინიგზო მაგისტრალის მშენებლობისათვის მარაბდა - ახალქალაქი - კარწახის მონაკვეთზე კერძო საკუთრებაში არსებული მიწების გამოსყიდვა-კომპენსაცია	238,1	200,0	0,0	0,0
24 22	სათხილამურო ინფრასტრუქტურის განვითარება ზემო სვანეთში (Government of France)	1 272,7	0,0	0,0	0,0
25 00	საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	2 121 193,2	1 820 287,5	2 366 630,0	1 354 630,0
25 01	რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	8 650,6	7 010,0	5 700,0	5 700,0
25 02	საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	1 395 841,2	1 197 800,0	1 531 530,0	833 680,0
25 03	რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	253 899,4	217 843,5	244 350,0	113 750,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
25 04	წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია	294 169,7	206 414,0	348 650,0	185 600,0
25 05	მყარი ნარჩენების მართვის პროგრამა	21 099,3	19 220,0	41 000,0	27 700,0
25 06	იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა	70 321,3	30 000,0	31 300,0	31 300,0
25 07	ზოგადსაგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია	77 211,8	142 000,0	164 100,0	156 900,0
26 00	საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	216 832,9	224 000,0	236 500,0	221 100,0
26 01	სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა, მათ შორის, სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განხორციელება	35 827,0	25 585,0	25 700,0	25 700,0
26 02	საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბება	143 706,3	152 545,0	156 520,0	156 520,0
26 03	ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა	6 079,0	5 900,0	5 900,0	5 900,0
26 04	საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს თანამშრომელთა და სხვა დაინტერესებული პირების გადამზადება	2 232,6	2 495,0	2 495,0	2 495,0
26 05	ელექტრონული მმართველობის განვითარება	2 542,3	2 525,0	2 500,0	2 500,0
26 06	დანაშაულის პრევენცია, პრობაციის სისტემის განვითარება და ყოფილ პატიმართა რესოციალიზაცია	5 845,6	6 445,0	6 500,0	6 500,0
26 07	იუსტიციის სახლის მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	6 862,8	7 615,0	16 485,0	16 485,0
26 08	მიწის რეგისტრაციის ხელშეწყობა და საჯარო რეესტრის მომსახურებათა განვითარება/ხელმისაწვდომობა	5 037,2	7 390,0	5 000,0	5 000,0
26 09	მიწის ბაზრის განვითარება (WB)	1 403,2	13 500,0	15 400,0	0,0
26 10	სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	7 296,9	0,0	0,0	0,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
27 00	საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	4 055 432,2	5 515 000,0	5 493 030,0	5 443 030,0
27 01	ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა	63 943,7	58 388,0	63 853,0	63 853,0
27 02	მოსახლეობის სოციალური დაცვა	2 770 422,0	3 911 800,0	3 779 900,0	3 779 900,0
27 03	მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა	1 136 849,5	1 366 277,0	1 548 582,0	1 498 582,0
27 04	სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა	6 247,6	85 000,0	30 000,0	30 000,0
27 05	შრომისა და დასაქმების სისტემის რეფორმების პროგრამა	3 023,0	6 000,0	8 860,0	8 860,0
27 06	იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობა	74 946,4	87 535,0	61 835,0	61 835,0
28 00	საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო	148 256,7	156 000,0	174 200,0	174 200,0
28 01	საგარეო პოლიტიკის განხორციელება	147 370,9	155 150,0	173 350,0	173 350,0
28 02	მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში	885,8	850,0	850,0	850,0
29 00	საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	822 882,7	805 000,0	900 000,0	850 000,0
29 01	თავდაცვის მართვა	316 394,2	327 264,0	339 780,0	339 780,0
29 02	პროფესიული სამხედრო განათლება	46 789,6	51 620,0	52 292,0	52 292,0
29 03	ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	55 829,2	58 380,0	60 720,0	60 720,0
29 04	მართვის, კონტროლის, კავშირგაბმულობისა და კომპიუტერული სისტემები	9 048,1	9 800,0	7 800,0	7 800,0
29 05	ინფრასტრუქტურის განვითარება	34 785,6	80 000,0	80 000,0	80 000,0
29 06	საერთაშორისო სამშვიდობო მისიები	43 567,4	41 850,0	33 000,0	33 000,0
29 07	სამეცნიერო კვლევა და სამხედრო მრეწველობის განვითარება	37 698,9	33 530,0	33 530,0	33 530,0
29 08	თავდაცვის შესაძლებლობების განვითარება	110 837,3	41 600,0	110 000,0	110 000,0
29 09	ლოჯისტიკური უზრუნველყოფა	159 699,8	155 956,0	132 878,0	132 878,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
29 10	საქართველოს თავდაცვის ძალების შესაძლებლობის გაძლიერება (SG)	8 232,6	5 000,0	50 000,0	0,0
30 00	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	774 400,3	760 000,0	780 000,0	780 000,0
30 01	საზოგადოებრივი წესრიგი და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება	551 143,7	574 834,0	584 899,0	584 899,0
30 02	სახელმწიფო საზღვრის დაცვა	102 650,3	90 900,0	97 097,0	97 097,0
30 03	ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა (მათ შორის, ქონების), დიპლომატიური წარმომადგენლობების, ეროვნული საგანძურის დაცვის და უსაფრთხოების დონის ამაღლება	9 487,4	10 660,0	11 648,0	11 648,0
30 04	სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, გადამზადება, საარქივო ფონდების დიგიტალიზაცია, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობა და მოქალაქეთა მომსახურება	7 030,8	6 874,0	6 875,0	6 875,0
30 05	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემისა და საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა	4 230,2	4 123,0	4 180,0	4 180,0
30 06	სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლება, სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა	99 857,9	72 609,0	75 301,0	75 301,0
31 00	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	358 044,8	476 860,0	451 575,0	410 295,0
31 01	გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა	15 592,4	11 159,0	10 050,0	10 050,0
31 02	სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსაიმედოობა	58 584,4	36 054,0	29 855,0	29 855,0
31 03	მევენახეობა-მელვინეობის განვითარება	16 868,8	79 956,0	49 800,0	49 800,0
31 04	სოფლის მეურნეობის დარგში სამეცნიერო-კვლევითი ღონისძიებების განხორციელება	5 670,2	6 571,0	5 850,0	5 850,0
31 05	ერთიანი აგროპროექტი	140 816,8	211 795,0	206 680,0	187 700,0
31 06	სამელიორაციო სისტემების მოდერნიზაცია	60 571,8	75 700,0	90 675,0	70 675,0
31 07	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა	17 831,6	15 840,0	16 850,0	16 850,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
31 08	დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	11 028,9	13 020,0	15 180,0	12 880,0
31 09	სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	11 117,3	13 480,0	7 950,0	7 950,0
31 10	ველური ბუნების ეროვნული სააგენტოს სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	1 117,0	1 700,0	620,0	620,0
31 11	გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მიმართულებით ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის და "განათლება მდგრადი განვითარებისთვის" ხელშეწყობის პროგრამა	5 120,0	3 531,0	4 890,0	4 890,0
31 12	ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების დაცვა	1 042,7	980,0	1 100,0	1 100,0
31 13	გარემოს დაცვის სფეროში მონიტორინგი, პროგნოზირება და პრევენცია	2 939,0	1 329,0	5 325,0	5 325,0
31 14	კვების პროდუქტების, ცხოველთა და მცენარეთა დაავადებების დიაგნოსტიკა	7 907,1	4 615,0	4 650,0	4 650,0
31 15	მიწის მდგრადი მართვისა და მიწათსარგებლობის მონიტორინგის სახელმწიფო პროგრამა	0,0	1 130,0	2 100,0	2 100,0
31 16	სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ხელშეწყობის ღონისძიებები	1 836,6	0,0	0,0	0,0
32 00	საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო	1 644 676,6	1 538 839,7	1 797 605,0	1 760 905,0
32 01	განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	34 531,5	33 291,0	42 415,0	42 415,0
32 02	სკოლამდელი და ზოგადი განათლება	855 334,7	906 926,0	1 029 522,0	1 029 522,0
32 03	პროფესიული განათლება	43 570,5	46 508,0	62 500,0	62 500,0
32 04	უმაღლესი განათლება	170 096,6	142 023,0	153 425,0	153 425,0
32 05	მეცნიერებისა და სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	64 100,1	57 320,0	60 475,0	60 475,0
32 06	ინკლუზიური განათლება	19 087,7	20 165,0	27 115,0	27 115,0
32 07	ინფრასტრუქტურის განვითარება	111 466,7	119 211,4	137 756,0	137 756,0
32 08	სახელოვნებო და სასპორტო დაწესებულებების ხელშეწყობა	6 368,2	6 780,0	6 782,0	6 782,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
32 09	კულტურის განვითარების ხელშეწყობა	74 508,6	70 899,0	69 499,0	69 499,0
32 10	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა	26 430,6	22 481,0	30 194,0	30 194,0
32 11	მასობრივი და მაღალი მიღწევების სპორტის განვითარება და პოპულარიზაცია	126 809,7	84 273,3	122 400,0	122 400,0
32 12	კულტურისა და სპორტის მოღვაწეთა სოციალური დაცვისა და ხელშეწყობის ღონისძიებები	33 847,2	13 920,0	17 122,0	17 122,0
32 13	ინოვაციის, ინკლუზიურობის და ხარისხის პროექტი - საქართველო I2Q (IBRD)	736,6	5 000,0	26 500,0	0,0
32 14	პროფესიული განათლება I (KfW)	0,0	3 700,0	8 500,0	1 700,0
32 15	გამოყენებითი კვლევების საგრანტო პროგრამა (IBRD)	0,0	6 342,0	3 400,0	0,0
32 16	ახალგაზრდობის სფეროში სახელმწიფო ხელშეწყობის ღონისძიებები	402,8	0,0	0,0	0,0
32 17	ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს - მეორე პროექტი	77 385,1	0,0	0,0	0,0
33 00	საქართველოს პროკურატურა	37 385,9	41 300,0	41 400,0	41 400,0
33 01	საქართველოს გენერალური პროკურატურა	35 959,8	39 370,0	39 297,0	39 297,0
33 02	აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის პროკურატურა	1 426,1	1 930,0	2 103,0	2 103,0
34 00	საქართველოს დაზვერვის სამსახური	13 499,9	13 500,0	13 800,0	13 800,0
35 00	სსიპ - საჯარო სამსახურის ბიურო	1 760,3	1 340,0	1 400,0	1 400,0
36 00	სსიპ - იურიდიული დახმარების სამსახური	6 388,0	6 800,0	7 300,0	7 300,0
37 00	სსიპ - ვეტერანების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური	7 948,3	7 400,0	7 900,0	7 900,0
37 01	სსიპ - ვეტერანების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური	7 298,3	6 900,0	7 400,0	7 400,0
37 02	ა(ა)იპ - სპორტული კლუბი „არმია“	650,0	500,0	500,0	500,0
38 00	სსიპ - საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური	2 082,5	2 150,0	2 150,0	2 150,0
39 00	ა(ა)იპ - საქართველოს სოლიდარობის ფონდი	254,1	260,0	260,0	260,0
40 00	საქართველოს სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური	63 887,4	57 800,0	60 400,0	60 400,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
40 01	დასაცავ პირთა და ობიექტთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	49 943,6	49 900,0	52 400,0	52 400,0
40 02	სახელმწიფო ობიექტების მოვლა-შენახვა	13 935,1	7 900,0	8 000,0	8 000,0
40 03	სსიპ სახელისუფლებო სპეციალური კავშირგაბმულობის სააგენტო	8,6	0,0	0,0	0,0
41 00	საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი	7 555,9	7 000,0	8 500,0	8 500,0
41 01	საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის ფუნქციონირების გაძლიერების ღონისძიებები (საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი)	7 555,9	7 000,0	8 500,0	8 500,0
42 00	სსიპ – საზოგადოებრივი მაუწყებელი	58 744,3	68 700,0	69 200,0	69 200,0
42 01	მაუწყებლობის ხელშეწყობა	58 744,3	68 700,0	69 200,0	69 200,0
43 00	სსიპ - საქართველოს კონკურენციის ეროვნული სააგენტო	2 010,1	1 930,0	2 400,0	2 400,0
44 00	ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე დროებითი ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულის ადმინისტრაცია - სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	2 437,8	2 460,0	2 460,0	2 460,0
44 01	ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე დროებითი ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულის ადმინისტრაცია - სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	2 097,8	2 120,0	2 120,0	2 120,0
44 02	ა(ა)იპ ხალხური სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლი "ნართები"	340,0	340,0	340,0	340,0
45 00	საქართველოს საპატრიარქო	25 115,9	25 000,0	25 000,0	25 000,0
45 01	სასულიერო განათლების ხელშეწყობის გრანტი	14 854,2	14 738,0	14 738,0	14 738,0
45 02	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა სვიმონ კანანელის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრი	644,9	645,0	645,0	645,0
45 03	ა(ა)იპ – ბათუმისა და ლაზეთის ეპარქიის საგანმანათლებლო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	1 768,0	1 768,0	1 768,0	1 768,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
45 04	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს ჯავახეთის ე. ნინოწმინდის წმიდა ნინოს ობოლ, უპატრონო და მზრუნველობამოკლებულ ბავშვთა პანსიონატი	685,0	685,0	685,0	685,0
45 05	ა(ა)იპ – ბათუმის წმიდა მოწამე ეკატერინეს სახელობის სათნოების სავანისათვის გადასაცემი გრანტი	261,0	261,0	261,0	261,0
45 06	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის სასულიერო სწავლების ცენტრი	870,0	870,0	870,0	870,0
45 07	ა(ა)იპ – წმინდა გიორგი მთაწმინდელის მონასტერთან არსებული სარეაბილიტაციო ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	230,0	230,0	230,0	230,0
45 08	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	1 944,9	1 945,0	1 945,0	1 945,0
45 09	ა(ა)იპ – საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ტბელ აბუსერისძის სახელობის სასწავლო უნივერსიტეტისათვის გადასაცემი გრანტი	1 805,0	1 805,0	1 805,0	1 805,0
45 10	ა(ა)იპ – სმენადაქვეითებულ ბავშვთა რეაბილიტაციის და ადაპტაციის ცენტრისათვის გადასაცემი გრანტი	100,0	100,0	100,0	100,0
45 11	საქართველოს საპატრიარქოს ტელევიზიის სუბსიდირების ღონისძიებები	800,0	800,0	800,0	800,0
45 12	ა(ა)იპ – ახალქალაქისა და კუმურდოს ეპარქიის სასწავლო ცენტრისთვის გადასაცემი გრანტი	500,0	500,0	500,0	500,0
45 13	ა(ა)იპ – ფოთის საგანმანათლებლო და კულტურულ-გამაჯანსაღებელი ცენტრი	653,0	653,0	653,0	653,0
46 00	სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო	8 695,0	7 000,0	7 000,0	7 000,0
47 00	სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი	10 213,7	10 120,0	10 120,0	10 120,0
47 01	სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა	5 720,6	5 570,0	5 570,0	5 570,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
47 02	სტატისტიკური სამუშაოების სახელმწიფო პროგრამა	4 493,1	4 550,0	4 250,0	4 250,0
47 03	მოსახლეობისა და საცხოვრისების საყოველთაო აღწერა	0,0	0,0	300,0	300,0
48 00	სსიპ - საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	3 886,9	4 250,0	4 250,0	4 250,0
49 00	საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	1 159,1	1 430,0	1 430,0	1 430,0
49 01	საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	979,7	1 200,0	1 200,0	1 200,0
49 02	საქართველოს კულტურის პალატა	179,4	230,0	230,0	230,0
50 00	სსიპ - რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო	5 246,0	5 330,0	5 330,0	5 330,0
50 01	სსიპ - რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო	746,0	830,0	830,0	830,0
50 02	რელიგიური გაერთიანებების დაფინანსება	4 500,0	4 500,0	4 500,0	4 500,0
51 00	სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახური	4 667,0	7 000,0	9 000,0	9 000,0
52 00	სსიპ - სახელმწიფო ენის დეპარტამენტი	481,3	450,0	450,0	450,0
53 00	სსიპ - საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სააგენტო	264,9	250,0	250,0	250,0
54 00	სსიპ - ახალგაზრდობის სააგენტო	5 427,5	3 500,0	4 200,0	4 200,0
54 01	სსიპ - ახალგაზრდობის სააგენტოს აპარატი	1 801,9	1 275,0	1 375,0	1 375,0
54 02	ახალგაზრდული ღონისძიებების ხელშეწყობა	3 625,6	2 225,0	2 825,0	2 825,0
55 00	ეროვნული უსაფრთხოების საბჭოს აპარატი	464,4	2 500,0	2 700,0	2 700,0
56 00	საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელები	2 331 413,7	3 027 300,0	4 768 300,0	4 581 900,0
56 01	საგარეო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა	1 240 843,2	1 360 000,0	3 148 000,0	3 148 000,0
56 02	საშინაო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა	320 619,7	448 000,0	570 000,0	570 000,0
56 03	საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობიდან გამომდინარე ვალდებულებები	10 083,4	10 000,0	4 500,0	4 500,0

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა	
				სულ	საბიუჯეტო სახსრები ფონდების გარეშე
56 04	ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისთვის გადასაცემი ტრანსფერები	593 958,9	166 000,0	225 000,0	225 000,0
56 05	საქართველოს მთავრობის სარეზერვო ფონდი	0,0	50 000,0	40 000,0	40 000,0
56 06	წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანების დაფარვისა და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების ფონდი	3 669,9	20 000,0	10 000,0	10 000,0
56 07	საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდი	0,0	400 000,0	280 000,0	280 000,0
56 08	მალაქმთიანი დასახლებების განვითარების ფონდი	0,0	20 000,0	15 000,0	15 000,0
56 09	საქართველოს სახელმწიფო ჯილდოებისათვის დაწესებული ერთდროული ფულადი პრემიების გაცემის ფინანსური უზრუნველყოფა	158,6	200,0	200,0	200,0
56 10	საერთაშორისო ხელშეკრულებებიდან გამომდინარე საოპერაციო ხარჯებისა და სხვა ვალდებულებების თანადაფინანსება	661,5	700,0	700,0	700,0
56 11	დაგროვებითი საპენსიო სქემის თანადაფინანსება	110 000,0	200 000,0	220 000,0	220 000,0
56 12	საერთაშორისო პარტნიორებთან თანამშრომლობით მუნიციპალიტეტებში დაგეგმილი რეფორმების ფინანსური მხარდაჭერა	0,0	13 000,0	5 000,0	5 000,0
56 13	დონორების მიერ დაფინანსებული საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახდელები	51 418,5	205 900,0	219 900,0	33 500,0
56 14	2020-2022 წლების საპილოტე რეგიონების ინტეგრირებული განვითარების პროგრამის ფარგლებში შერჩეული პროექტების დაფინანსება მუნიციპალიტეტებში	0,0	0,0	30 000,0	30 000,0
56 15	StopCoV ფონდი	0,0	133 500,0	0,0	0,0
57 00	სსიპ - ქუთაისის საერთაშორისო უნივერსიტეტი	517,7	0,0	0,0	0,0

2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტებისათვის გადასაცემი ტრანსფერების მოცულობა შეადგენს 225.000.0 ათასი ლარს.

ათასი ლარი

ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების დასახელება	სულ ტრანსფერი	მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად*	სპეციალური ტრანსფერი
აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა	9,000.0	0	9,000.0
ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტი	175,460.0	460	175,000.0
აქარის მუნიციპალიტეტი	1,110.0	30	1,080.0
შუახევის მუნიციპალიტეტი	0	0	0
ხულოს მუნიციპალიტეტი	0	0	0
ახმეტის მუნიციპალიტეტი	150	150	0
გურჯაანის მუნიციპალიტეტი	220	220	0
დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი	185	185	0
თელავის მუნიციპალიტეტი	280	280	0
ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტი	230	230	0
საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	220	220	0
სიღნაღის მუნიციპალიტეტი	145	145	0
ყვარლის მუნიციპალიტეტი	160	160	0
ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	250	250	0
ჭიათურის მუნიციპალიტეტი	230	230	0
ტყიბულის მუნიციპალიტეტი	170	170	0
წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი	170	170	0
ბაღდათის მუნიციპალიტეტი	130	130	0
ვანის მუნიციპალიტეტი	145	145	0
ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი	240	240	0
თერჯოლის მუნიციპალიტეტი	160	160	0
სამტრედიის მუნიციპალიტეტი	190	190	0
საჩხერის მუნიციპალიტეტი	190	190	0
ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი	140	140	0
ხონის მუნიციპალიტეტი	160	160	0
ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტი	260	260	0
ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი	350	350	0

ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების დასახელება	სულ ტრანსფერი	მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად *	სპეციალური ტრანსფერი
აბაშის მუნიციპალიტეტი	150	150	0
მარტვილის მუნიციპალიტეტი	155	155	0
მესტიის მუნიციპალიტეტი	125	125	0
სენაკის მუნიციპალიტეტი	195	195	0
ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტი	175	175	0
წალენჯიხის მუნიციპალიტეტი	200	200	0
ხობის მუნიციპალიტეტი	210	210	0
გორის მუნიციპალიტეტი	300	300	0
ქურთის მუნიციპალიტეტი	2,170.0	90	2,080.0
ერედვის მუნიციპალიტეტი	2,015.0	45	1,970.0
კასპის მუნიციპალიტეტი	175	175	0
ქარელის მუნიციპალიტეტი	215	215	0
თიღვის მუნიციპალიტეტი	1,680.0	30	1,650.0
ხაშურის მუნიციპალიტეტი	225	225	0
ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტი	500	500	0
ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	305	305	0
გარდაბნის მუნიციპალიტეტი	260	260	0
დმანისის მუნიციპალიტეტი	130	130	0
თეთრი წყაროს მუნიციპალიტეტი	215	215	0
მარნეულის მუნიციპალიტეტი	250	250	0
წალკის მუნიციპალიტეტი	110	110	0
ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი	220	220	0
ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი	250	250	0
ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი	185	185	0
ადიგენის მუნიციპალიტეტი	140	140	0
ასპინძის მუნიციპალიტეტი	130	130	0
ახალქალაქის მუნიციპალიტეტი	215	215	0
ახალციხის მუნიციპალიტეტი	270	270	0
ბორჯომის მუნიციპალიტეტი	200	200	0
ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტი	180	180	0
ახალგორის მუნიციპალიტეტი	2,660.0	90	2,570.0

ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების დასახელება	სულ ტრანსფერი	მიზნობრივი ტრანსფერი დელეგირებული უფლებამოსილების განსახორციელებლად *	სპეციალური ტრანსფერი
დუშეთის მუნიციპალიტეტი	110	110	0
თიანეთის მუნიციპალიტეტი	135	135	0
მცხეთის მუნიციპალიტეტი	365	365	0
ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი	85	85	0
ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი	135	135	0
ლენტეხის მუნიციპალიტეტი	105	105	0
ონის მუნიციპალიტეტი	105	105	0
ცაგერის მუნიციპალიტეტი	155	155	0
სხვადასხვა მუნიციპალიტეტები	19,650.0	4,500.0	15,150.0
სულ	225,000.0	16,500.0	208,500.0

შენიშვნა(*): დელეგირებულ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“, „სამხედრო ვალდებულებისა და სამხედრო სამსახურის შესახებ“, „თავდაცვის ძალების რეზერვისა და სამხედრო სარეზერვო სამსახურის შესახებ“, „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“, „სამშობლოს დაცვისას დაღუპულთა და ომის შემდეგ გარდაცვლილ მეომართა ხსოვნის უკვდავყოფის შესახებ“, „მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“, „ბავშვის უფლებათა კოდექსით“ და სხვა საქართველოს კანონებით განსაზღვრული უფლებამოსილებებით გათვალისწინებულ ღონისძიებათა დაფინანსება. ამ მუხლით გათვალისწინებული დელეგირებული უფლებამოსილებების გარდა, 2020 წელს შესაძლებელია განხორციელდეს მუნიციპალიტეტებისთვის საჯარო სკოლების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების მიზნით საქონლის, მომსახურების და სამუშაოების შესყიდვის (25 07 – ზოგადსაგანმანათლებლო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია) და მოსწავლეთა ტრანსპორტით უზრუნველყოფის (32 02 11 – საჯარო სკოლის მოსწავლეების ტრანსპორტით უზრუნველყოფა) უფლებამოსილებების დელეგირება.

სხვადასხვა მუნიციპალიტეტებისათვის მიზნობრივი ტრანსფერის სახით განსაზღვრული 4,500.0 ათასი ლარის განკარგვა განხორციელდება საქართველოს მთავრობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად.

სხვადასხვა მუნიციპალიტეტებისათვის სპეციალური ტრანსფერის სახით განსაზღვრული 15,150.0 ათასი ლარის განკარგვა განხორციელდება საქართველოს მთავრობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად.

მუნიციპალიტეტის კუთვნილი დამატებული ღირებულების გადასახადის განაწილება
 2021 წელს მუნიციპალიტეტების მიერ დღგ-ის სახით მისაღები შემოსავლები პროგნოზირებულია 1,019.7 მლნ ლარის (დღგ-ის 19.0%) ოდენობით და ნაწილდება საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით დადგენილი წესით.

მუნიციპალიტეტების დასახელება	დამატებული ღირებულების გადასახადის განაწილება	
	დღგ-ის 19%-ის განაწილება	დღგ-ის საორიენტაციო მოცულობა
ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტი	45.32%	462,129.40
ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტი	4.21%	42,888.80
ქობულეთის მუნიციპალიტეტი	1.22%	12,409.10
ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტი	0.84%	8,550.40
ქედის მუნიციპალიტეტი	0.80%	8,149.50
შუახევის მუნიციპალიტეტი	0.03%	333.4
ხულოს მუნიციპალიტეტი	0.28%	2,894.20
ახმეტის მუნიციპალიტეტი	0.86%	8,783.50
გურჯაანის მუნიციპალიტეტი	1.13%	11,482.30
დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტი	0.18%	1,847.10
თელავის მუნიციპალიტეტი	1.42%	14,461.60
ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტი	1.04%	10,580.30
საგარეჯოს მუნიციპალიტეტი	1.03%	10,477.30
სიღნაღის მუნიციპალიტეტი	0.49%	5,027.40
ყვარლის მუნიციპალიტეტი	0.54%	5,463.30
ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტი	3.48%	35,480.50
ჭიათურის მუნიციპალიტეტი	0.98%	9,995.20
ტყიბულის მუნიციპალიტეტი	0.47%	4,805.10
წყალტუბოს მუნიციპალიტეტი	1.03%	10,511.50
ბაღდათის მუნიციპალიტეტი	0.56%	5,700.90
ვანის მუნიციპალიტეტი	0.58%	5,864.10
ზესტაფონის მუნიციპალიტეტი	1.15%	11,719.90
თერჯოლის მუნიციპალიტეტი	0.81%	8,239.10
სამტრედიის მუნიციპალიტეტი	0.92%	9,346.30
საჩხერის მუნიციპალიტეტი	1.21%	12,373.00
ხარაგაულის მუნიციპალიტეტი	0.54%	5,528.40
ხონის მუნიციპალიტეტი	0.56%	5,701.40
ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტი	0.44%	4,532.70
ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი	2.42%	24,656.90
აბაშის მუნიციპალიტეტი	0.51%	5,234.70
მარტვილის მუნიციპალიტეტი	0.81%	8,215.30
მესტიის მუნიციპალიტეტი	0.44%	4,463.20

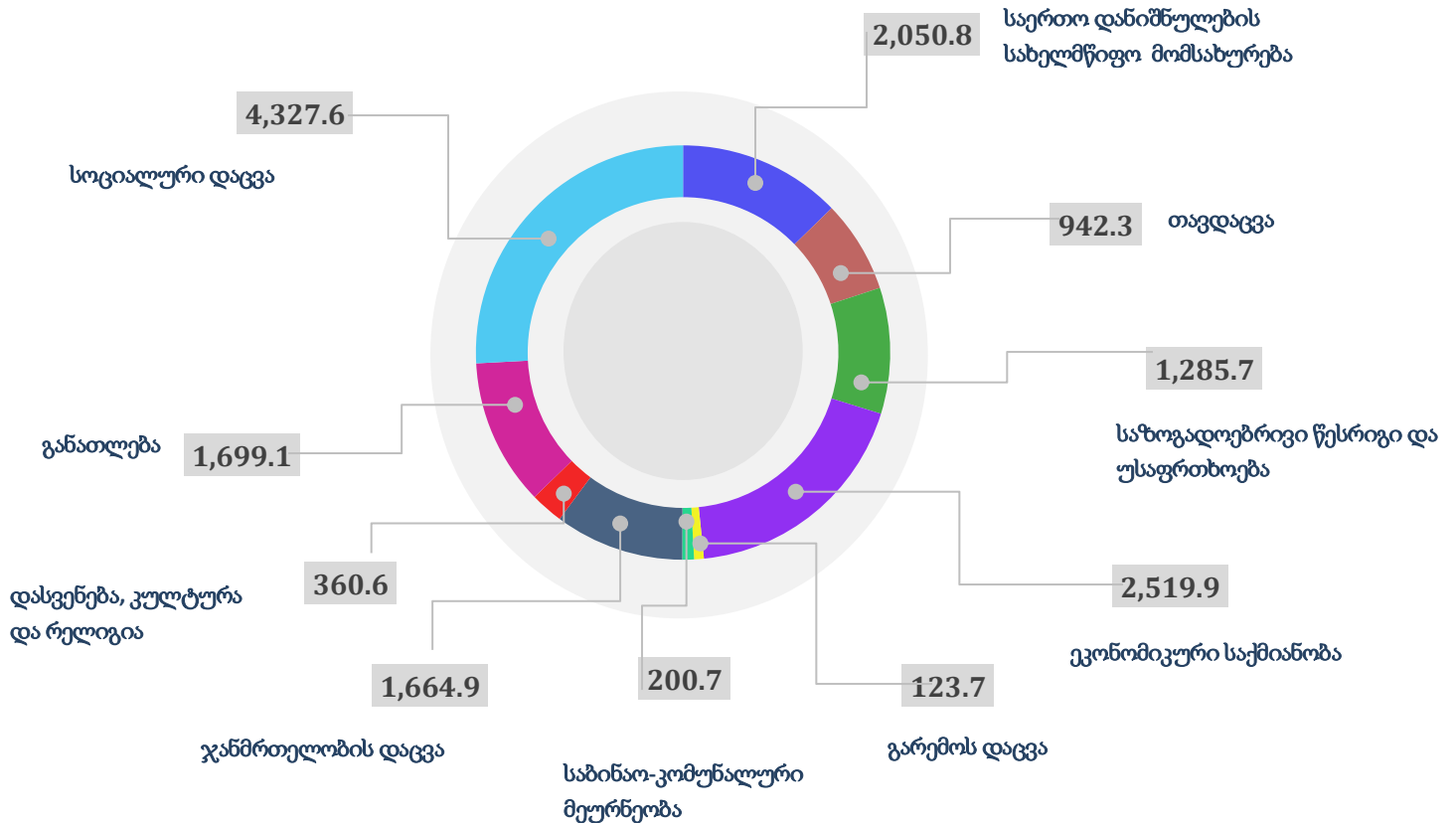
მუნიციპალიტეტების დასახელება	დამატებული ღირებულების გადასახადის განაწილება	
	დღგ-ის 19%-ის განაწილება	დღგ-ის საორიენტაციო მოცულობა
სენაკის მუნიციპალიტეტი	0.86%	8,730.30
ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტი	0.55%	5,596.50
წალენჯიხის მუნიციპალიტეტი	0.63%	6,454.80
ხობის მუნიციპალიტეტი	0.43%	4,334.60
გორის მუნიციპალიტეტი	3.24%	33,006.10
კასპის მუნიციპალიტეტი	0.74%	7,579.00
ქარელის მუნიციპალიტეტი	1.03%	10,518.10
ხაშურის მუნიციპალიტეტი	1.29%	13,155.30
ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტი	2.82%	28,759.20
ბოლნისის მუნიციპალიტეტი	0.11%	1,167.00
გარდაბნის მუნიციპალიტეტი	0.25%	2,500.80
დმანისის მუნიციპალიტეტი	0.65%	6,587.30
თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტი	0.65%	6,659.70
მარნეულის მუნიციპალიტეტი	1.52%	15,511.00
წალკის მუნიციპალიტეტი	0.18%	1,873.20
ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტი	0.74%	7,520.30
ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი	1.45%	14,818.60
ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი	0.40%	4,030.20
ადიგენის მუნიციპალიტეტი	0.56%	5,735.90
ასპინძის მუნიციპალიტეტი	0.09%	883.6
ახალქალაქის მუნიციპალიტეტი	0.09%	866.9
ახალციხის მუნიციპალიტეტი	1.13%	11,521.80
ბორჯომის მუნიციპალიტეტი	0.13%	1,300.40
ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტი	0.36%	3,719.00
დუშეთის მუნიციპალიტეტი	0.63%	6,433.40
თიანეთის მუნიციპალიტეტი	0.54%	5,496.30
მცხეთის მუნიციპალიტეტი	0.54%	5,510.00
ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი	0.01%	116.7
ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი	0.67%	6,829.90
ლენტეხის მუნიციპალიტეტი	0.38%	3,831.40
ონის მუნიციპალიტეტი	0.45%	4,586.40
ცაგერის მუნიციპალიტეტი	0.61%	6,250.40

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის ფუნქციონალური კლასიფიკაცია

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯები და არაფინანსური აქტივების ზრდა აღირიცხება ფუნქციონალური კლასიფიკაციის მიხედვით და შემდეგნაირად გამოიყურება:

მლნ ლარი

კოდი	დასახელება	2019 წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის გეგმა
7	მთლიანი ხარჯები	12,231.6	14,564.3	15,175.3
7.1	საერთო დანიშნულების სახელმწიფო მომსახურება	1,667.2	2,078.7	2 050,8
7.2	თავდაცვა	875.0	902.8	942,3
7.3	საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება	1,239.9	1,190.6	1 285,7
7.4	ეკონომიკური საქმიანობა	2,185.6	2,569.3	2 519,9
7.5	გარემოს დაცვა	92.0	89.0	123,7
7.6	საბინაო-კომუნალური მეურნეობა	97.2	122.3	200,7
7.7	ჯანმრთელობის დაცვა	1,178.1	1,527.6	1 664,9
7.8	დასვენება, კულტურა და რელიგია	321.3	288.8	360,6
7.9	განათლება	1,477.4	1,489.8	1 699,1
7.10	სოციალური დაცვა	3,097.9	4,305.4	4 327,6

რას ნიშნავს ეს ყველაფერი შენთვის, როგორც მოქალაქისთვის?

რას ნიშნავს ეს ყველაფერი?

შენთვის როგორც მოქალაქისთვის?

გზამკვლევაში წარმოდგენილი ინფორმაცია მოქალაქეებს საშუალებას აძლევს მიიღოს ინფორმაცია საქართველოს 2021 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონთან დაკავშირებით.

გზამკვლევის მეშვეობით მოქალაქეებს წარმოდგენა ექმნებათ სახელმწიფოს მიერ გადასახადებისა და სხვა შემოსავლებით მობილიზებული სახსრების გამოყენების თაობაზე.

გზამკვლევი ეხმარება მთავრობას მარტივი გზით აუხსნას მოსახლეობას ბიუჯეტის მიერ დასახული მიზნები და დააკმაყოფილოს ბიუჯეტის შესახებ დამატებითი ინფორმაციის მიღების სურვილის მქონე მოქალაქეთა ინტერესი. ის ხელს უწყობს კონკრეტული სფეროს პოლიტიკის გარშემო რეალისტური მოლოდინების ჩამოყალიბებას და მოსახლეობის მხარდაჭერის მობილიზებას. მთლიანობაში, გზამკვლევი ეხმარება მთავრობის მიერ გაწეული საქმიანობის შესახებ ცოდნის ამაღლებას და ზრდის მოქალაქეების უნარს ჩაერთონ აღმასრულებელი ხელისუფლების საქმიანობაში, პრიორიტეტების დადგენის, ბიუჯეტის დაგეგმვის და შესრულების სტადიებზე.

მოქალაქეების ჩართულობა ძალიან მნიშვნელოვანია ბიუჯეტირების პროცესში, რადგან უფრო ინფორმირებულ და აქტიურ საზოგადოებას მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს მმართველობის განვითარებაში და ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ წინსვლაში. მსოფლიოს მრავალს ქვეყანაში შემუშავებულია ისეთი მექანიზმი, რომლის მეშვეობითაც მოსახლეობა აქტიურად არის ჩართული ბიუჯეტირების პროცესში, საბოლოოდ კი საზოგადოება წყვეტს სად და როგორ უნდა გადანაწილდეს არსებული საბიუჯეტო რესურსი.

რისი გაკეთება შეუძლიათ მოქალაქეებს:

მოქალაქეები მოაგროვებენ ფინანსურ ინფორმაციას და უკეთ გაიგებენ თუ როგორ ნაწილდება თანხები ბიუჯეტიდან. შეიტყობენ მომავალი წლის ბიუჯეტის სიახლეების, ცვლილებების და დაფინანსების ახალი ინოვაციური მიდგომების შესახებ, რომელსაც გაუზიარებენ მათ გარშემო მყოფ ყველა დაინტერესებულ პირს.

მოქალაქეებს აქვთ შესაძლებლობა, რომ ჩაერთონ ბიუჯეტის დაგეგმვის პროცესში, თავიანთი შეხედულისამებრ გადაანაწილონ საბიუჯეტო სახსრები, როგორც პრიორიტეტების, ასევე მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ვებ-გვერდზე განთავსებული ელექტრონული მოდულის მეშვეობით.

<https://ebtpps.mof.ge/>

საზოგადოების ყველა დაინტერესებული მოქალაქე თვალს მიადევნებს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ვებ-გვერდზე (www.mof.ge) ბიუჯეტის შესრულების კვარტალურ და წლიურ ანგარიშებს. განსაკუთრებით ნიშვნელოვანია ამ პროცესში მათი ჩართვა, რადგან ურთიერთანამშრომლობის შედეგად მიწოდებული ფინანსური ინფორმაცია იქნება მოსახლეობისთვის გასაგებ/მარტივად აღქმად ენაზე და უფრო მეტად გამჭვირვალე.

ბიუჯეტის გამჭვირვალობასთან დაკავშირებული კითხვები შეგიძლიათ გამოგ ზავნოთ შემდეგ ელექტრონულ მისამართზე:

Budget.transparency@mof.ge

